

ARKADIJ A BORIS
STRUGAČTÍ

**MAXIM
KAMMERER**

Maxim Kammerer

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

Arkadij a Boris Strugačtí

Maxim Kammerer – e-kniha

Copyright © TRITON, 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

TRITON
Praha/Kroměříž

Arkadij a Boris Strugačtí
MAXIM KAMMERER

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Copyright The Inhabited Island © 1969, 1971 by Arkady and Boris Strugatsky
Translation © Libor Dvořák, 2019

Copyright Beetle in the Anthill © 1979, 1980 by Arkady and Boris Strugatsky
Translation © Jaroslav Piskáček – dědicové c/o DILIA, 2019

Copyright The Time Wanderers © 1985, 1986 by Arkady and Boris Strugatsky
Translation © Libor Dvořák, 2019

Cover illustration © Marek Hlavatý, 2019

© Stanislav Juhaňák – Triton, 2019

ISBN 978-80-7553-672-3 tištěná verze

ISBN 978-80-755-3731-7 ePub

ISBN 978-80-755-3732-4 Mobi

ISBN 978-80-755-3730-0 PDF

www.tridistri.cz

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.tridistri.cz

ARKADIJ A BORIS

STRUGAČTÍ

MAXIM

KAMMERER

ARKADIJ A BORIS
STRUGAČTÍ

**MAXIM
KAMMERER**

STANISLAV JUHAŇÁK – TRITON

OBYDLENÝ OSTROV

Kapitola první

Maxim otevřel průlez, vystrčil hlavu a s obavou pohlédl k nebi. Nebe tu bylo nízké a jakési tvrdé, bez oné lehkomyšlné průzračnosti, jež vypovídá o bezednosti vesmíru a mnohosti živých světů – pravá biblická nebeská bář, hladká a neproniknutelná. Ta bář nepochybně spočívala na ramenou místního Atlanta a rovnoměrně fosforeskovala. Maxim se zadíval do míst, odkud přiletěl, a hledal v nadhlavníku díru, kterou prorazila jeho kosmická loď, ale žádná díra tam nebyla, jen se tam jako kapky černé tuše ve vodě rozpíjely dvě velké černé kaňky. Odklopil masivní dveře naplno a seskočil do vysoké suché trávy.

Vzduch byl horký a hustý, voněl tu prach, staré železo, rozdrcené rostlinstvo a život. Smrt tu voněla taky, dávná a nepochopitelná smrt. Tráva mu byla po pás: nedaleko se černaly džungle křovin, tu a tam neuspořádaně čněly unylé pokroucené stromy. Bylo téměř světlo, jako na Zemi za jasné měsíčné noci, chyběly jen noční stíny a průsvitná mlžná modř. Všechno se tu zdálo šedé, uprášené a ploché. Loď stála na dně obrovské kotliny s povlovnými svahy: okolní terén se směrem k rozmazanému, nejasnému obzoru znatelně zvedal, což bylo zvláštní, protože někde kousek stranou plynula velká a klidná řeka, která se valila vzhůru po úbočí kotliny k západu.

Maxim s dlaní klouzající po chladném, lehce zvlhlém plášti obešel celou loď. Stopy po nárazech objevil přesně tam, kde je očekával. Hluboká nepříjemná prohlubeň těsně pod indikačním prstencem – po téhle ráně loď trhavě nadskočila a sklonila se ke straně, takže autopilot začal stávkovat a Maxim musel řízení urychleně převzít do vlastních rukou, a rýha vedle pravého průzoru – to přišlo asi deset vteřin nato, když se loď natočila bokem ke směru přistávacího manévru a Maxim přestal na jedno oko vidět. Ještě jednou pohlédl do nadhlavníku. Černé kaňky se už stačily téměř ztratit. Meteorický déšť ve stratosféře, pravděpodobnost nula celá, nula nula nula atak-

dále... Jenže ke každé události, která je v zásadě možná, jednou dojít musí...

Maxim se nasoukal zpátky do kabiny, zapnul na velitelském pultu autoregenerační režim, uvedl do provozu expresní laboratoř a vypravil se k řece. Je to sice takové menší dobrodružství, ale jinak rutinní záležitost. Nuda. U nás v SVP jsou dokonce i dobrodružství součástí rutiny. Meteorický útok, nebezpečné záření, havárie během přistání. Havárie během přistání, nebezpečné záření, meteorický útok... Dobrodružství těla.

Vysoká křehká tráva šelestila a křupala pod nohama, na kalhotách se zachytávala pichlavá semena. S drnčivým zvoněním na něj nalétlo mračno nějakých mušek, chvíli se mu hemžilo před obličejem a zase si ho přestalo všimát. Dospělí, solidní lidé se Skupině volného průzkumu vyhnou velkým obloukem. Ti se starají o své dospělé, solidní záležitosti a dobře vědí, že všechny ty neznámé planety jsou ve své podstatě dosti fádny a únavné... Fádne únavné. Únavné fádny... Ovšem když je vám dvacet let, když dohromady nic neumíte, dohromady ještě nevíte, co byste jednou chtěli umět, když jste se ještě nenaučili hospodařit se svým největším pokladem, totiž s časem, když nemáte žádné zvláštní schopnosti a nedá se očekávat, že se nějaké vůbec dostaví, když dominantou vaší dvacetileté bytosti stejně jako před deseti roky není hlava, ale ruce a nohy, když jste natolik primitivní, že věříte v možnost objevit na neznámých planetách něco, co si na Zemi ani nedokážeme představit, když, když, když... tak to je potom jiná... to prosím. Vezměte si katalog, otevřte ho na libovolné stránce, štouchněte ukazovákem do kterékoli řádky a klidně si leťte. Objevte planetu, nazvěte ji svým jménem, určujte její fyzikální charakteristiky, bojujte s místními obludami, pokud na nějaké narazíte, navazujte kontakty, bude-li s kým, nebo si tam pomaloučku polehoučku robinzonujte, pokud by se snad ukázalo, že tam nikoho nenajdete... Ono se samozřejmě nedá říct, že by to všechno bylo zbytečné. Dočkáte se vděku, dovíte se, že jste vykonali všechno, co bylo ve vašich silách, a nějaký významný odborník si vás pozve k pohovoru... Školáci, zejména ti s horším prospěchem, k vám budou vzhlížet s úctou, ale když vás potká učitel, jen se zeptá: „Tak ty jsi ještě pořád u SVP?“, převede řeč na jinou kolej a zatváří se provinile a zarmouceně, protože odpovědnost za to, že jste ještě

pořád jen u SVP, vztáhne na sebe. A otec řekne jenom: „Hm...“ a nejistě vám nabídne místo laboranta na svém pracovišti; a maminka řekne: „Ale Maxi, ty jsi přece jako dítě docela slušně kreslil...“; a Peter řekne: „Jak dlouho to ještě chceš takhle pytlíkovat? Už té ostudy bylo dost...!“; a Jenny řekne: „Seznamte se, to je můj manžel.“ A všichni budou mít pravdu, všichni kromě vás. A vy se vrátíte na Správu SVP, budete se snažit nevidět dva stejné nekňuby, co se hrabou v katalogích u sousedního regálu, vytáhnete další díl, nadarbůh ho otevřete a štouchnete prstem do stránky...

Než seběhl po srázu k vodě, ohlédl se. Za ním se zvolna narovnávala a napřimovala zdupaná tráva, na pozadí nebe se černaly křivolaké stromy a zářil malý kroužek otevřeného průlezu. Všechno bylo víc než obyčejné. No a co, řekl si. Tak ať... Kéž bych tak našel mocnou, starou a moudrou civilizaci. Civilizaci humanoidní... A byl u vody. Řeka byla skutečně mohutná, klidná a dokonce i prostým okem bylo vidět, jak stéká z východu a směrem na západ zase stoupá. (Tady je ale obludná refrakce...!) Všiml si, že druhý břeh je povlnný a zarostlý hustým rákosím a asi kilometr proti proudu trčí z vody nějaké sloupy a pokřivené nosníky deformované příhradové konstrukce, díky popínavým rostlinám celé huňaté. Civilizace, pomyslel si Maxim bez zvláštního nadšení. Kolem bylo cítit poměrně dost železa a taky něco nepříjemného a dusivého; když Maxim nabral do dlaní vodu, pochopil, že je to radiace, dost silná a zdraví škodlivá. Řeka přinášela z východu radioaktivní látky a Maximovi bylo rázem jasné, že užitku z téhle civilizace bude poskrovnu, že zase šlápl vedle, že kontakt zbytečně vyvolávat nebude, ale provede jen běžné analýzy, nenápadně planetu dvakrát oblétně v rovině rovníku a zase potáhne po svých, na Zemi předá materiály rozšafným strejdům z Rady galaktické bezpečnosti, kteří už na tomhle světě něco viděli a něco pamatují, a co nejrychleji na všechno zapomenou.

Na všechno zapomenout...

Štítivě otřepal vodu z prstů a otřel si je o písek, přidřepal a zamyslel se. Pokusil se dát si dohromady alespoň hrubou představu o obyvatelích téhle planety, kterým se tu jen sotva bude nějak zvlášť dařit. Kdesi za lesy stálo město, jemuž se zřejmě taky dvakrát nedaří: špinavé továrny, vetché reaktory, z nichž se do řeky valí radioaktivní odpad, šeredné domy s plechovými střechami, samé zdi a skoro

žádná okna, uprášené ulice zavalené odpadky a zdechlinami domácích zvířat, kolem města hluboký příkop s padacími mosty... Ačkoli ne, to bylo už před reaktory. A lidé. Znovu zkusil popřemýšlet o domorodcích, ale nedokázal to. Věděl jen, že na sobě budou mít plno svršků, že jsou skoro celí zabalení do tlusté hrubé látky a nosí bílé límečky, které odírají krk. Pak uviděl v písku stopy.

Byly to stopy bosých nohou. Někdo tu seběhl po srázu už před ním a vstoupil do řeky. Někdo těžký, nemotorný, s velkými širokými chodidly a nohama do „o“ – nepochybně humanoid, jedině že měl na nohou po šesti prstech. S hekáním a funěním slezl po svahu, chvíli pajdal po písku, jeho tělo šplouchlo do radioaktivních vod, chraptivě si odfrkl a plaval na druhou stranu, do hustého rákosí. S vysokým bílým límečkem u krku...

Všechno kolem náhle ozářil jasný modravý záblesk, vzápětí nad srázem cosi zahřmělo, zasyčelo a zapraštělo ohnivým třeskem. Maxim vyskočil. Po strmém břehu se sypala hlína, něco se s nebezpečným hvizdem přehnal po nebi, žuchlo doprostřed řeky a zvedlo vysoký gejzír smíšený s bílou párou. Maxim se chvatně rozběhl zpátky. Už věděl, co se stalo, jen nechápal proč, a vůbec ho nepřekvapilo, když na místě, kde ještě před několika okamžiky stála loď, spatřil kolotající sloup rozžhaveného dýmu, který se jako gigantická vývrtka zarýval do fosforeskující báně. Loď pukla, keramitová skořápka planula nafialovělým žářem, kolem vesele hořela suchá tráva, plápolaly křoviny a první proužky dýmu už stoupaly i z pokroucených stromů. Do tváře mu zabušil zběsilý žár, Maxim si zastínil obličej dlaní a ustupoval po hraně srázného břehu – nejdřív o krok, pak o další krok, a zase a zas... Couval dál, upíral usazené oči na tu nádhernou, velkolepě žhnoucí pochodeň, z níž vystřelovaly nachové a zelenavé jiskry, na náhle vybuchlý vulkán, na nesmyslný hodokvas roz dováděné energie.

Ale proč, proč tohle...? pomyslel si bezradně. Přišla velká opice, zjistila, že jsem někde pryč, vlezla dovnitř, uzavřela vchod, přestože ani já pořádně nevím, jak to ta automatika dělá, ale ona si to nějak dala dohromady; takže to asi byla chápavá opice, šestiprstá – a ta opice tedy uzavřela vstup na palubu... Co asi tak může být pod palubou takové kosmické lodi...? Zkrátka našla akumulátory, popadla pořádný balvan a prásk...! Opravdu hodně velký balvan, tak třítu-

nový – a bum ho...! Musela to být opice jako slon... A těmi svými šutráky mou loď odrovnala – dvakrát mě zasáhla už ve stratosféře a tady dole mě dorazila... Zvláštní historie. To se snad ještě nestalo. Jenže co já si teď počnu? Hledat mě začnou poměrně brzy, ovšem i když se po mně začnou shánět, sotva je napadne, že něco takového by se vůbec mohlo stát, že by pilot zkázu lodi mohl přežít... Co bude teď? Co maminka... otec... učitel...?

Otočil se zády k požáru a šel pryč. Rychle kráčel podél řeky; všechno kolem ozařovalo rudé světlo; před ním se po trávě zmítal jeho vlastní stín, který se tu zkracoval, tu zase natahoval. Vpravo začínal řídký les vonící trouchnivinou, tráva změkla a zvlhla. Zpod nohou mu vyrazili dva velcí noční ptáci a nízko nad hladinou táhli na druhou stranu. Hlavou mu blesklo, že by ho oheň mohl dohonit a on by před ním taky musel ustoupit za řeku, musel by přeplovat, a to by bylo nepřijemné. Rudá zář však najednou zablíkala, pak zhasla docela a Maxim pochopil, že protipožární soustava si na rozdíl od něj přece jen uvědomila, co se to vlastně odehrává, a s pečlivostí sobě vlastní splnila svůj úkol. Živě si představil začazené, částečně natavené zásobníky, nesmyslně trčící uprostřed zpola spálených trosek a svědomitě vypouštějící těžká mračna pyrofagu... Klid, prikazoval si v duchu. Hlavně nebláznit. Čas mám. Času mám přísně vzato habaděj. Mě můžou hledat donekonečna: Loď už neexistuje a najít na planetě jednoho človíčka zřejmě nebude možné. A dokud nepochopí, co se stalo, dokud se skálopevně nepřesvědčí, dokud nebudou mít absolutní jistotu, maminka se nic nedoví... A mezitím na něco přijdu...

Minul nevelký chladný močál, prodral se křovím a ocitl se na silnici, na staré rozpraskané betonce, která se ztrácela v lese. Přistoupil až k zubatému okraji podemleté a přelomené betonové vozovky, spatřil zrezivělé trosky nějaké zpola potopené mostní konstrukce porostlé šlahouny svlačce a na druhé straně pokračování silnice, již bylo pod zářivou nebeskou klenbou sotva vidět. Kdysi tu zřejmě byl most. A ten most zřejmě někomu překážel, tak ho shodili do vody, čímž nezískal ani na kráse, ani na účelnosti. Maxim se posadil a svěsil nohy dolů nad vodu. Prozkoumal své nitro, zjistil, že zatím nepanikaří, a začal uvažovat.

To nejdůležitější jsem našel. Je tu silnice. Špatná silnice, hrubě postavená silnice a navíc prastará silnice, ale přesto je to silnice, a ty na

všech obydlených planetách vedou ke svým stavitelům. Co bych tak teď potřeboval? Potravu ne. Tedy, ve skutečnosti bych jedl jako vlk, ale to se ve mně jen probouzejí pravěké pudy, které hned potlačíme. Vodu budu potřebovat nejdřív za čtyřiaadvacet hodin. Vzduchu je dost, i když víc by se mi zamlouvalo, kdyby v atmosféře bylo méně kyslíčnicku uhličitého a radioaktivních zplodin. Takže přízemní tužby veškeré žádné. Zato bych uvítal malý, ale co malý, miniaturní a triviální nulový vysílač se spirálovým režimem. A co může být jednodušší než takový jednoduchý nulový vysílač? Jedině snad jednoduchý nulový akumulátor... Zamhouřil oči a v mysli mu zřetelně vytanulo schéma vysílače osazeného pozitronovými emitory. Mít potřebné součástky, dal by tuhle věčičku dohromady raz dva, ani by nemusel otevírat oči. Několikrát si přístroj v duchu sestavil, a když oči otevřel, přístroj tu nebyl. Nebylo nic. Jsem Robinson, pomyslel si, dokonce s jistým zaujetím. Maxim Crusoe. To je ale k vzteku, nic u sebe nemám. Jen šortky bez kapes a kecky. Ale ostrov je obydlený... A když je obydlený, vždycky je naděje, že by se někde dal sehnat primitivní nulový vysílač. Horlivě přemítal o nulovém vysílači, ale nějak se to nedařilo. Pořád viděl maminku, jak jí někdo oznamuje „Váš syn je nezvěstný“, viděl, jak se v té chvíli tváří, jak si otec mne obličej a nechápavě se rozhlíží a jak je jim oběma chladno a neútulno... Ne, poručil si, o tomhle přemýšlet nesmím, o čemkoli, jen o tomhle ne, jinak mi nic nepůjde od ruky. Prikazuju a zakazuju. Prikazuju nepřemýšlet a zakazuju přemýšlet. A dost. Vstal a vykročil po silnici.

Les, na kraji řídký a nesmělý, si postupně dodával odvahy a tlačil se k betonu blíž a blíž. Některé troufalé mladé stromky už dokonce povrch rozlámaly a rostly přímo ve vozovce. Silnice musela být několik desítek let stará, či ještě spíš už několik desítek let nebyla v provozu. Les po obou stranách byl stále vyšší, hustší a neproniknutelnější, tu a tam se větve nad hlavou spojovaly v jednolitou klenbu. Setmělo se; chvílemi vpravo, chvílemi zase vlevo se z hloubi porostu ozývaly hlasité hrdelní skřeky. Něco se tam hemžilo, šelestilo a cupitalo. Jednou dokonce asi dvacet kroků před ním přes silnici přeběhl kdosi přízemní, příkrčený a tmavý. Zvonila mračna mušek. A Maxim si musel v duchu říct, že tahle končina je natolik zpustlá a divoká, že lidé tu nejspíš nebudou žádní a že se k nim bude muset

plahočit několik dní. Temné jeskynní pudy se probudily a znovu a znovu na sebe upozorňovaly. Maxim však cítil, že všude kolem je dostatek živého masa, že hlady tu nezajde, že to všechno sotva bude chutné, ale o to zajímavější by mohl být lov. A protože dumat o tom nejpodstatnějším si zakázal, zavzpomínal, jak chodívali na lov s Petrem a myslivcem Adolfem: lovili holýma rukama, lest proti lsti, reflex proti reflexu, síla proti síle. Tři dny štvát jelena přes polomy a vývraty, dohnat ho, popadnout za paroží a povalit na zem... Jelena tu nejspíš nebudou, ale není pochyb o tom, že zdejší divočina je požitelná: stačí se na chvilku zastavit a zamyslet, a hned vás nemilosrdně žerou komáři, což je neklamné znamení – kdo je někde k snědku, ten v takovém světě hlady neumře... Nebylo by špatné zabloudit a tak rok dva se potulovat po lesích. Opatřil by si alespoň jednoho kamaráda – nejspíš nějakého vlka či medvěda, chodili by spolu na lov, vykládali by si... Nakonec by to asi člověka přestalo bavit a taky se nezdá, že by bloudění po těchto lesích bylo nějak obzvlášť příjemnou kratochvílí. Všude kolem je plno železa, špatně se tu dýchá... A pak, v každém případě musí nějak dát dohromady ten nulový vysílač...

Zůstal stát a zaposlouchal se. Někde hluboko v lese zazníval monotónní dutý rachot a Maxim si uvědomil, že tenhle hluk slyší už dlouho, ale teprve teď mu věnoval pozornost. Nebylo to ani zvíře, ani vodopád – spíš mechanismus, nějaký barbarský stroj. Chrčel, tu a tam zavyl, kovově skřípěl a šířil kolem sebe pach rzi. A blížil se.

Maxim se sehnul a těsně při krajnici se nehlučně rozběhl tomu randálu naproti; vzápětí však prudce zastavil, protože div nevběhl do křižovatky. Jeho silnici v pravém úhlu přetínala jiná – bahnitá, s nestvůrně hlubokými vyježděnými kolejemí, z nichž čněly odporně páchnoucí a silně radioaktivní rozlámané zbytky betonu. Maxim poklesl do dřepu a pohlédl doleva. Rachot motoru a kovové skřípění zaznívalo odtud. A neustále se přibližovalo.

Za minutu se to objevilo. Nesmyslně obrovské, horké, smrduté, celé z nýtovaného pancéřového plechu, drtilo to zuboženou vozovku zrudnými pásy zalepenými bahnem, ale neřítlo se to a vlastně to ani nejelo, spíš se to jen tak hrnulo – hrbaté, nevzhledné, rámusící utrženými pláty ušlechtilého kovu, nadívané surovým plutoniem napůl smíšeným s lanthanoidy, bezmocné, hrozné, bez posádky

však zároveň tupé a nebezpečné – převalilo se to přes křižovatku a hřmotilo to dál, skřípající a pískající po drčeném betonu a zanechávající za sebou ohon rozpáleného dusna, po chvíli to zmizelo v lese, tlumeně ryčelo, převalovalo se ze strany na stranu, čas od času to náhle zaječelo ve vyšších obrátkách, ale postupně to utichalo...

Maxim si ulehčeně vydechl a zahnal komáry. Otřásl se. Něco tak nesmyslného a ubohého ještě nikdy v životě neviděl. Hm, pomyslel si, tak tady se s vidinou pozitronových emitůrů budu muset rozloučit. Pohlédl za kovovou obludou a najednou si všiml, že ta příčná silnice není žádná silnice, ale průsek, úzká štěrbina v lese; stromy nad ní nebe nezakrývaly jako nad silnicí. Že bych to zkusil dohnat? řekl si. A zastavit to, zhasnout kotel... Zaposlouchal se. V lese bylo slyšet halas a praskot, obluda tam přešlapovala v bahně jako hroch a pak se rachot motoru znovu začal přibližovat. Vracelo se to. Znovu supění, ryk, vlna puchu, řinkot a znovu se to valí přes křižovatku a vleče se to na tu stranu průseku, ze které to před chvílí vyjelo... Ne, řekl si Maxim, s tímhle nechci mít nic společného. Nemám rád zlá zvířata a barbarské automaty... Ještě počkal, pak vyšel z křovin a jediným skokem se přenesl přes zamořenou křižovatku.

Chvíli postupoval velice rychle, zhluboka dýchal a očišťoval plíce od výparů toho ocelového hrocha, ale potom znovu přešel na normální pochodové tempo. Přemítal o tom, co za první dvě hodiny života na svém obydleném ostrově spatřil, a pokusil se všechny náhody a prapodivné střípky tohoto světa skloubit v něco logicky nekonfliktního. Bylo to však velice těžké. Obraz, který z takových úvah vznikl, nebyl reálný, ale pohádkový. Pohádkový byl už tenhle les, přečpaný železným šrotem, a navíc se v něm hlasy téměř lidskými překřikovaly pohádkové bytosti; stará opuštěná silnice stejně jako v pohádce vedla lesem k začarovanému zámku a neviditelní zlí čarodějové se pokoušeli silou zastavit člověka, který se neznámo jak dostal do jejich země. Už daleko od zámku ho zasypali meteority, když to nevyšlo, spálili jeho kosmickou loď, jeho samotného polapili do pasti a poštváli na něj železného draka. Drak byl ovšem, jak se právě ukázalo, příliš starý a hloupý, oni už zřejmě pochopili svůj přehmat a připravují něco modernějšího. „Poslyšte,“ oslovil je Maxim, „já se přece nechystám odčarovávat vaše zámky a budit vaše letergické krasavice, já se jen chci setkat s někým z vás, pokud možno

s někým chytrým, kdo by mi dokázal pomoci s pozitronovými emitory...”

Ale zlí čarodějové si dál vedli svou. Nejdřív přes silnici položili obrovský prohnílý kmen, pak rozrušili betonový povrch, do podloží vyhrabali obrovskou jámu a naplnili ji zatuchlou radioaktivní břečkou, a když ani to nepomohlo, když to přestalo bavit i mračna mušek, unavená ustavičným štípáním, a ta nechala Maxima na pokoji, vypustili čarodějové už k ránu z lesů zlou studenou mlhu. Maxim rychle prokřehl a rozběhl se, aby se trochu zahřál. Mlha byla lepavá, mastná, zaváněla mokřým kovem a hnilobou, ale už zanedlouho se do tohoto pachu přimísil kouř a Maxim si uvědomil, že tu někde nablízku musí hořet živý oheň.

Když Maxim nakonec spatřil kousek od silnice skomírající plaménky a starou nízkou zděnou stavbu zarostlou mechem, s propadlou střechou a prázdnými tmavými okny, nad lesem se rozhořival úsvit a nebe zamihotalo jitrní šedí. Lidi tu nikde nebylo vidět, ale Maxim cítil, že jsou někde nedaleko a možná se už brzy vrátí. Opustil silnici, přeskočil příkop a brodě se po lýtka shnilým listům se přiblížil k ohni.

Ten ho uvítal vlídným pravěkým teplem, které v Maximovi rozmýchávalo nejstarší lidské instinkty. V takové situaci se dá bez pozdravu předřepnout k plamenům, natáhnout nad ně promrzlé ruce a mlčky čekat, až pán domu stejně nemluvně podá horký kousek masa a horký hrnek. Hospodář tu sice nebyl, ale nad ohněm visel ukoptěný kotlík s ostře vonícím pokrmem, opodál se povaloval prázdný pletený kulatý košík, klubko tenkého kovového lana a nějaké další předměty z kovu i umělých hmot, jejichž poslání a význam Maxim zatím nepochopil.

Poseděl u ohniště, s pohledem upřeným do plamenů se zahřál, pak vstal a zašel do domu. Z budovy zbyla v podstatě jen kamenná krabice zdí. Skrz zborcený strop nad hlavou prosvítalo jitrní nebe, na shnilá podlahová prkna bylo hrůza vstoupit a po koutech rostly bohaté trsy malinově rudých hub – určitě jedovatých, ale když se pořádně prosmaží, jistě se docela dobře dají sníst. Pak však v pološeru zahlédl u zdi čísi kosti promíchané s cáry zteřelého šatstva a všechno pomýšlení na jídlo se rázem vytratilo. Cítil se stísněně, a tak se otočil, seběhl po pobořených schůdcích ven, složil dlaně do hlásné trouby a zahulákal na celý les:

„Haló, šestiprstáci!“

Ozvěna téměř okamžitě uvízla v mlze mezi stromy, nikdo se neozval, jen přímo nad hlavou mu rozčileně zacvrlikala nějaká ptačí havěť.

Maxim se vrátil k ohni, přihodil do plamenů pár větví a nakoukl do kotlíku. Pokrm vřel. Rozhlédl se kolem, našel něco, co alespoň vzdáleně připomínalo lžici, přičichl k tomu, otřel to trávou a znovu přičichl. Pak opatrně stáhl šedý šlem a oklepal ho do popela. Zamíchal jídlo, nabral si z kraje, foukl a s opatrně vyšpulenými rty okusil. Ukázalo se, že to vůbec není špatné, něco jako polévka z tachoržích jater, snad jen chuť to má trochu ostřejší. Maxim lžici odložil, šetrně uchopil kotlík do obou rukou a postavil ho do trávy. Pak se znovu rozhlédl a zvolal:

„Snídaně je hotová!“

Nemohl se zbavit pocitu, že domácí budou někde poblíž, ale zatím vnímal jen nehybné, mlhou zvlhlé keře, černé kostrbaté kmeny stromů, praskání ohně a ustarané repetění ptačtva.

„No prosím,“ řekl znovu nahlas. „Dělejte, jak myslíte, ale já zahajuju kontakt.“

Velmi rychle tomu přišel na chuť. Buď byla lžice příliš velká, nebo se pud sebezáchovy měl až příliš čile k světu, ale než se stačil vzpamatovat, spořádal dobrou třetinu kotlíku. Lítostivě poodstoupil, chvíli jen tak postál, zkoumal vlastní chuťové vjemy a pečlivě utřel lžici; pak se neudržel a nabral si ještě jednou, až ode dna, ty chutné hnědavé kousky, které trochu připomínaly trepang a na jazyku se jen rozplývaly, až se nakonec definitivně přemohl, vyleštil lžici do sucha a položil ji napříč přes kotlík. Nejvyšší čas učinit zadosť pocitu vděčnosti.

Vyskočil, vybral si několik tenkých proutků a zamířil s nimi do domu. Opatrně našlapuje po ztrouchnivělých prknech a snaže se nezavadit pohledem o zbytky kostry u zdi se jal trhat houby a napičovat nejpevnější kloboučky na prut. Ještě kdybych vás tak mohl osolit a posypat paprikou, ale nevádí, napoprvé to musí stačit takhle. Pověsíme vás pěkně nad ohýnek, veškerá aktivní organika se z vás vypaří a bude z vás pochoutka, bude z vás můj první přínos kultuře tohoto obydlého ostrova...

Šero v domě náhle zhoustlo a on si okamžitě uvědomil, že ho někdo sleduje. Včas v sobě potlačil nutkání polekaně se otočit, napočítal do

deseti, pomalu se vztyčil, a dřív než klidně otočil hlavu, nasadil přítivý úsměv.

Oknem na něj zírала dlouhá tmavá tvář s unylýma očima, s unyle pokleslými koutky úst, a dívala se absolutně bez zájmu, beze zloby a bez radosti, jako by nesledovala bytost z jiného světa, ale otravné domácí zvíře, které se zase cpe někam, kde v žádném případě nemá co pohledávat. Hleděli na sebe několik vteřin a Maxim cítil, jak unylost čišící z toho obličej zaplavuje dům, jak bičuje les, celou planetu i její nejbližší okolí, jak všechno zešedlo, zplačtivělo a pohaslo: Tohle všechno už tu bylo, říkal ten pohled, a mockrát, ještě mockrát to tu bude, žádná spása před vši tou šedou, pohaslou a uplakanou nudou se neočekává. Pak se v domě udělala ještě větší tma a Maxim se obrátil ke dveřím.

Celý vchod širokými rameny zahradil rozložitý muž, rozkročený na krátkých pevných nohou a navlečený v prapodivně kostkované kombinéze, s hlavou hustě porostlou ryšavými vlasy a vousisky. Z bujně zrzavé džungle se na Maxima upírala ostrá, velice neodbyt-ná, velice pichlavá a zároveň nepochopitelně veselá modrá očka – veselá zřejmě především díky kontrastu s vesmírnou unylostí, která do domu proudila oknem. Tlamatý pořez zřejmě přichází z jiného světa neviděl poprvé a byl zvyklý vypořádat se s takovými otravnými návštěvami rychle, drsně a rozhodně – bez všelijakých kontaktů a dalších zbytečných komplikací. Přes krk mu na koženém řemeni visela velezlověštná silná kovová roura a ústí onoho nástroje účtování s přivandrovalci pevnou špinavou rukou namířil přímo na Maximovo břicho. Rázem bylo jasné, že ani o mimořádné hodnotě lidského života, ani o Chartě lidských práv, ani o dalších velkolepých vymoženostech vrcholného humanismu a koneckonců ani o humanismu jako takovém v životě neslyšel, a kdybyste mu o tom chtěli začít vykládat, nebude tomu věřit.

Maximovi však mnoho možností volby nezbývalo. Natáhl před sebe proutek s napíchanými kloboučky hub, jeho ústa se roztáhla do ještě srdečnějšího úsměvu a s přehnaně pečlivou artikulací pronesl:

„Mír! Všechno v pořádku! Všechno je dobré!“

Unylá osoba v okně na toto zvolání reagovala dlouhou nesrozumitelnou frází, prostor kontaktu vyklidila a soudě podle zvuků zvenčí se rozhodla přihodit do ohně ještě pár suchých větví. Rozcuchaný

ryšavý plnovous modrookého se zahýbal a z měděných houštín se vyrojily hrkavé, řvavé a skřípavé zvuky, které Maximovi velice živě připomínaly železného draka na křižovatce.

„Ano!“ odvětil Maxim a energicky zakýval hlavou. „Země! Vesmír.“ Píchl proutkem někam nad hlavu a zrzavý plnovous poslušně pohlédl k prolomenému stropu. „Maxim!“ pokračoval Maxim a zavrtal si ukazovákem do prsou. „Maxim! Jmenuju se Maxim!“ Pro větší názornost si na hrudní koš zabušil jako rozlícená gorila. „Maxim!“

„Machch-ssim!“ zachrčel ryšavý plnovous se zvláštním přízvukem.

S očima upřenýma na Maxima pak přes rameno vypustil dávku rachotivých zvuků, v níž se několikrát opakovalo slovo „Machsim“, a neviditelné unylé individuum na to odpovědělo sérií nevýslovně teskných fonémů. Modré vousáčovy oči div nevypadly z důlků, žlutozubá tlama se otevřela a muž se rozřehtal. Konečně mu došla bizarní komičnost celé situace. Když se ryšavý plnovous dosyta vysmál, protřel si volnou rukou usazené oči, sklonil hlaveň své smrtonosné zbraně a jednoznačným gestem Maxima vybídl: Polez ven!

Maxim s radostí poslechl. Vyšel přede dveře a znovu podával vousáčovi prut s houbami. Ten si proutek vzal, chvíli jím nechápavě otáčel, přičichl k nim a zahodil ho.

„Tak to ne!“ ohradil se Maxim. „Ještě se budete cpát, až vám bude za ušima praskat!“

Sehnul se a prut zvedl. Vousáč nic nenamítal. Poplácal Maxima po zádech, přistrčil ho k ohni, nalehl mu na rameno, posadil ho na zem a něco mu důtklivě začal vtoukat do hlavy. Maxim ho však neposlouchal. Prohlížel si unylého. Ten seděl na druhé straně a sušil jakýsi velký špinavý hadr. Jednu nohu měl bosou a neustále pohyboval prsty a – a těch prstů bylo pět. Pět, rozhodně ne šest.

Kapitola druhá

Gaj seděl na krajíčku lesa pod oknem, leštil si manžetou kokardu na baretu a sledoval, jak kaprál Varibobu vyplňuje cestovní doklady. Kaprálova hlava se skláněla ke straně, oči vypoulené, levá ruka položená na stole přidržovala formulář s rudou ořízkou a pravá poklidně vykreslovala kaligraficky dokonalá písmena. Jde mu to báječně, pomyslel si Gaj s jistou závistí. Takový starý inkoust, dvacet let u Legie, a pořád jen písař. Můj ty smutku, a takhle vyvaluje oči – ta pýcha brigády... Teď určitě ještě vyplázne jazyk... No prosím, už je to tady. I jazyk má od inkoustu. Tak buď zdrav, Varibobu, ty můj kalamáři stará, už se nikdy nevidíme. A vůbec, je to smutné, že musím jet pryč, kluci tu nejsou špatní, páni důstojníci taky, a služba je užitečná, ta už něco znamená... Gaj popotáhl a pohlédl oknem ven.

Za oknem hnal vítr širokou ulicí bez chodníků, dlážděnou starými šestiúhelníkovými kostkami, bílý prach; bělaly se tam zdi dlouhých, fádne stejných baráků s kanceláři a pracovišti technického personálu; a tamhle kráčí, jednou rukou si chrání obličej před prachem a druhou přidržuje sukni paní Idoja, korpulentní, důstojná dáma – statečná žena, která se nebála následovat pana brigádyra i s dětmi až do těchto nebezpečných míst. Strážný u velitelství, zřejmě nováček v ještě nezmačkaném plášti a baretu nataženém přes uši, předpisově provedl „k počtě zbraň“. Potom přejela dvě auta s vychovanci – nejspíš je vezli na očkování... Takhle se to s nimi musí dělat, hned jednu přišít: Žádné vyklánění přes bočnici, tady nejste někde na bulváru...

„Jak že se to píšeš?“ zeptal se Varibobu. „Gaal, nebo normálně Gal?“

„Prosím ne,“ řekl Gaj. „Příjmení je Gaal.“

„Škoda,“ poznamenal Varibobu a zádumčivě ocucal špičku pera. „Kdybys byl Gal s jedním a, akorát by se mi to vešlo na řádek...“

Jen piš, piš, ty starej kalamáři, pomyslel si Gaj. A řádky nešetři. Achbože, a tohle si říká kaprál... Knoflíky samá měděnka, ty kaprá-

le. Na rukávě dvě pásky, ale střílet ses pořádně nenaučil, to tady ví každý...

Dveře se otevřely a do kanceláře prudce vstoupil pan rytmistr Toot se zlatou páskou dozorčího na rukávě. Gaj se vymrštil a scvakl podpatky. Kaprál se jen nadzvedl, ale psát nepřestal, ten starý bačkora. A to si říká kaprál...

„Aha...“ pronesl pan rytmistr a s odporem si strhl protiprachovou masku. „Vojín Gaal. Už jsem slyšel, prý nás opouštíte. Škoda. Ale mám z vás radost. Doufám, že v hlavním městě budete sloužit stejně nadšeně.“

„Tak jest, pane rytmistře!“ odpověděl Gaj rozechvěle. Blahem ho až zašimralo v nose. Měl pana rytmistra, tohoto skutečně vzdělaného důstojníka a bývalého gymnaziálního profesora, upřímně rád. A teď se ukázalo, že pan rytmistr si jeho snahy také všiml.

„Posadte se,“ vybědl ho pan rytmistr a prošel za přepážku ke svému stolu. Ani si nesedl, jen zběžně přelétl pohledem po lejtstrech a zvedl telefon.

Gaj se taktně odvrátil k oknu.

Venku se nic nezměnilo. Po ulici předusala četa. Gaj jednotku smutně doprovodil pohledem. Teď dojdou do kantýny, kaprál Serembeš zavelí „Barety dolů!“ a na jeho „děkovné provolání“ vyhrknou kluci třiceti hrdly své „děkovné provolání“, nad hrnci už stoupá pára, na pultě se lesknou misky a dědek Doga už se těší, jak se vytaší se svým největším špekem, s tím o vojákovu a kuchařce... Marná sláva, těžko se odsud odjíždí. Služba je tu nebezpečná, podnebí nezdravé, kuchyň jednotvárná, samé konzervy, ale stejně... Tady na každý pád moc dobře víte, že je vás tu zapotřebí, že se to bez vás neobejde, že tady vlastní hrudí zachycujete zlověstný nápor lesa, nápor, který cítíte na vlastní kůži. Jen těch kamarádů co tu pochoval – tamhle za kasárnami se ježí celý hájek tyčí se zrezivělými přílbami... A na druhé straně je hlavní město. Tam zkrátka hned tak každého nepošlou, a když už, pak rozhodně ne na dovolenou... Tam prý všechny projekty schvaluje Dům Ohňostrůjců, takže každou akci vytrvale sleduje někdo z Ohňostrůjců osobně – s tou vytrvalostí to zřejmě nebude úplně doslova, ale tu a tam si věci zkontrolují, to rozhodně. Gaje zaplavila vlna horka – zničehonic si představil, jak si má na povel vypoходovat před nástupový tvar, jenže on najednou při

dlouhém úkroku klopýtne, praští nosem veliteli přímo pod nohy, moula jeden moulovatá, samopal zarachotí po dlažbě a baret mu sklouzne až bůhvíkam... Vydechl si a kradmo se rozhlédl. Pánbu s námi a zlý pryč...! Inu, je to zkrátka hlavní město! Všechno mají na očích... Ale nic, klid, jiní tam přece taky slouží. A je tam Rada, sestřička Rada... A pošuk strejda s těmi svými starými kostmi a předpotopními želvami... Že už se mi po vás stýskalo, moji zlatí...!

Znovu pohlédl do okna a zaraženě pootevřel ústa. Ulicí k velitelství kráčela podivná dvojice. Jednoho z mužů znal, to je ta zrzavá huba Zef, staršina sto čtrnáctého oddílu ženistů a odsouzenec k smrti, který za svůj život vděčil vyčišťovacím pracím na trase. Ovšem ten druhý – no to byl hotový strašák, a strašidelný strašák. Gaj si nejdřív myslel, že je to degenerát, ale vzápětí si uvědomil, že degeneráta by Zef sotva vlácel až na velitelství. Tohle byl obrovský nahý snědý chlapec, masivní jako mladý býk, a na sobě měl jen trenýrky z jakési lesklé tkaniny... Zef nesl svůj oblíbený kanón, ale nezdálo se, že by toho cizáka eskortoval: šli vedle sebe, cizák potrhle mával rukama a něco Zefovi vykládal. Zef jen rozpačitě funěl a vypadal dost přitrouble. Asi nějaký divoch, uzavřel v duchu Gaj. Ale kde by se na trase vzal? Že by ho odchovalo nějaké zvíře? Takové případy se staly. Vypadá to na to – stačí se podívat na ty svaly, jen mu hrají...

Sledoval, jak dvojice došla až ke strážnému, jak si Zef otřel čelo a něco vysvětloval a nováček strážný, který Zefa ještě nezná, ho štouchl samopalem pod žebro a odstrčil do předepsané vzdálenosti. Ten polonahý chlapík si toho všiml a vložil se do rozmluvy. Ruce se mu jen míhají a tvář má naprosto nepochopitelnou – její výraz se nedá zachytit, je jako rtuť, a tmavé oči taky bleskurychle pobíhají sem tam... Tak, a teď už je z toho blázen i strážný. Nejspíš vyhlásí poplach. Gaj se otočil.

„Pane rytmistře, dovolte mi otázku. Staršina sto čtrnáctého někoho přivedl, nechcete se podívat?“

Pan rytmistr přistoupil k oknu, pohlédl ven a oči mu povylezly až na čelo. Strčil do okna, vyklonil se ven, div se nezakl prachem, který okamžitě vrazil do místnosti, a zařval:

„Strážný! Propustit!“

Když Gaj už zavíral okno, v chodbě se ozval dupot a Zef i jeho exotický souputník skromně vstoupili do kanceláře. Těsně za nimi se

vevalil velitel stráže a ještě dva další chlapani ze službukonající směny. Zef připažil na švy kalhot, odkašlal si, vypouklil na pana rytmistra nestydaté bledě modré oči a chraplavě zahřimal:

„Hlášení podává staršina sto čtrnáctého oddílu vychovanec Zef. Na trase byl zadržen tenhle člověk. Podle všech známek je to blázen, pane rytmistře: žere jedovatý houby, nerozumí ani slovu, něco nerosozumitelně brebentí a chodí po světě, jak si račte povšimnout, docela nahatej.“

Zatímco Zef podával hlášení, zadržený přejížděl hbitýma očima po zařízení místnosti a děsivě zvláště se culil na všechny přítomné – zuby měl pravidelné a bílé jako cukr. Pan rytmistr založil ruce za záda, přistoupil k němu blíž a pozorně si ho prohlížel od hlavy až k patě.

„Copak jste zač?“ zeptal se.

Zadržený se zazubil ještě děsivěji, poplácal se dlaní po prsou a neřetelně pronesl něco jako „Machsim“. Velitel stráže vyprskl, strážníci se zachichotali a pan rytmistr se také pousmál. Gaj hned nepochopil, oč jde, ale pak mu došlo, že ve zlodějské hantýrce by „Machsim“ znamenalo „snědl nůž“.

„Nejspíš to bude někdo z vašich,“ řekl pan rytmistr Zefovi.

Zef zakroutil hlavou a z vousisek se mu zvedl oblak prachu.

„To rozhodně ne,“ nesouhlasil. „Von tím Machsim myslí sebe a zlodějský řeči nerozumí. Takže náš nebude.“

„Nejspíš degenerát,“ soudil velitel stráže. (Pan rytmistr si ho chladně změřil pohledem.) „Je nahej...“ vysvětlil bystře velitel stráže a bezděky couvl ke dveřím. „Dovolte mi odejít, pane rytmistře!“

„Běžte,“ přikývl pan rytmistr. „A pošlete někdo pro pana štábního lékaře Zoga... Kde jste ho chytil?“ zeptal se Zefa.

Zef hlásil, že této noci pročesával se svým oddílem čtverec 23-07, zničil čtyři samohybné balisty a jedno zařízení neznámé konstrukce, dva lidé zahynuli při výbuchu a jinak bylo všechno v pořádku. Kolem sedmé hodiny ranní přišel k jeho ohni tento neznámý muž. Přišli na něj dřív, než k nim stačil dojít, pozorovali ho z úkrytu ve křoví a ve vhodném okamžiku ho zajali. Zef ho nejdřív pokládal za uprchlíka, pak si dokonce řekl, že to bude degenerát, a divže po něm nevystřelil, ale rozmyslel si to, protože ten člověk... Zef zjevně zabředl do slepé uličky, bezradně zamával plnovousem a prohlásil:

„Protože jsem zkrátka pochopil, že to degenerát není.“

„Z čeho jste tak usoudil?“ zeptal se pan rytmistr; zadržžený mezi tím nehybně stál s rukama zkříženýma na prsou a sledoval chvíli Zefa, chvíli pana rytmistra.

Zef řekl, že se to bude těžko vysvětlovat.

„Za první se ten člověk ničeho nebál a ničeho se nebojí ani teď. Za druhý sundal z vohně kotlík a sněd přesně třetinu, jako to udělá každý pořádný kamarád, a předtím ještě hulákal do lesa, zřejmě chápal, že musíme bejt někde poblíž. Dál: Chtěl nás pohostit houbama. Houby byly jedovatý, takže jsme je nejedli a jeho jsme taky nenechali, ale von se pořád snažil nějak nás poctít – asi na znamení vděku. Dál: Ani jeden degenerát svýma tělesnýma schopnostma nesahá ani po paty docela normálnímu slabšímu člověku. Kdežto tenhle mě cestou sem uštval jako malýho kluka – bral to přes polomy jako po rovný cestě, strže normálně přeskakoval, pak na mě na druhý straně čekal a navíc mě bůhvíproč, možná jen z čirýho furiantství, každou chvíli popad do náruče a nějakých dvě stě kroků se mnou utíkal...“

Pan rytmistr Zefa poslouchal a celým svým zjevem dával na srozuměnou, jak bedlivě sleduje tok jeho myšlenek, ale sotva Zef umlkl, důstojník se střelhibitě otočil k zadržnému a bez dlouhých cavyků na něj hontsky zaštekál:

„Vaše jméno! Hodnost! Úkol!“

Gaje rafinovanost tohoto bleskurychlého výpadu nadchla, ale zajatec očividně nerozuměl ani hontsky. Znovu vyčenil své velkolepé zuby, poplácal se po prsou a řekl to své „Machsim“, štouchl trestance do boku a pečlivě vyslovil „Zef“ a pak se rozpovídal – pomalu, s velkými pauzami, živě přitom gestikuluje a ukazuje oběma rukama na strop a pak zase na podlahu. Gajovi se zdálo, že v té promluvě zachytil pár známých slůvek, ale ta s celou věcí nemohla mít absolutně nic společného. Když zajatec umlkl, ozval se kaprál Varibobu:

„Řekl bych, že je to všemi mastmi mazaný špión,“ prohlásil starý kalamář. „Musíme to hlásit panu brigadýrovi.“

Pan rytmistr jako by ho vůbec neslyšel.

„Vy už můžete jít, Zefe,“ vybídl vychovance. „Prokázal jste snahu a to vám bude přičteno k dobru.“

„Tisíceré díky, pane rytmistře!“ zahřímal Zef a užuž se hotovil odejít, jenže zajatec najednou vyrazil jakési tlumené slůvko, naklo-

nil se přes přepážku a shrábl ze stolu balíček čistých tiskopisů, ležících před kaprálem.

Varibobu se k smrti vylekal (to je mi teda kaprál za všechny prachy!), ucukl do kouta a mrštil po divochovi perem. Divoch násadku obratně zachytil v letu, uvelebil se přímo na přepážce a začal na obrácenou stranu tiskopisu něco kreslit, aniž věnoval nějakou pozornost Gajovi a Zefovi, kteří se ho pokoušeli uchopit z obou stran za paže.

„Nechte toho!“ okřikl je pan rytmistr a Gaj ochotně poslechl: udržet to hnědé zvíře bylo totéž, jako kdybyste se snažili chytit jedoucí tank za pás.

Pan rytmistr a Zef se postavili nad záda zadržného a přes rameno nakukovali, co to tam čmárá.

„Řek bych, že je to jednoduchej náčrt světa,“ broukl nepřiliš jistě Zef.

„Hm...“ podotkl pan rytmistr.

„No jasně! Tady v prostředku má Světový Světlo, tohle je Svět a tady jsme podle mýho názoru my.“

„Ale proč je to všechno tak ploché?“ zeptal se podezíravě pan rytmistr.

Zef pokrčil rameny.

„Asi projev dětskýho usuzování... Infantilismus... Podívejte se, teď nejspíš naznačuje, jak se sem k nám dostal.“

„Ano, to je možné, o takovém šílenství už jsem slyšel...“

To už se mezi hladké pevné rameno zajatcovo a hrubou propoceanou Zefovu halenu dokázal protlačit i Gaj. Obrázek, který spatřil, mu připadal směšný. Takhle si dětičky z první třídy představují a zobrazují svět: uprostřed malý kroužek, označující Světové Světlo, kolem něj velká kružnice, která představuje Sféru Světa, a na kružnici velká plná tečka, ke které stačí přimalovat ručičky a nožičky a už je z toho „tohle je Svět a tohle jsem já“. A sféru ten cvok nedokázal zobrazit jako pravidelný kruh, vyšel mu z toho protáhlý ovál. Blázen, o tom není pochyb... Nakonec namaloval přerušovanou čáru odněkud z podzemí k tečce – prý takhle jsem se k vám dostal.

Mezitím se zajatec zmocnil dalšího formuláře a rychle maloval dvě maličké Sféry Světa, každou v jiném rohu, a taky je spojil přerušovanou čarou a k tomu všemu naškrábal nějaké klikyháky. Zef beznadějně hvízdal a řekl panu rytmistrovi:

„Dovolte mi odejít!“

Pan rytmistr ho však nepustil.

„Éé... Zefe, pokud se nemýlím, ráčil jste kdysi působit v oblasti... éé...“ A zaťukal si skrčeným ukazovákem na temeno.

„Tak jest,“ připustil po odmlce Zef.

Pan rytmistr se prošel po kanceláři.

„A nemohl byste... ééé, jak bych to řekl... zformulovat svůj názor na tohle individuum... z hlediska vaší profese, asi takhle bych to řekl...“

„To bych prosím nikterak nemohl,“ řekl Zef. „Ztratil jsem právo hovořit z titulu své profese.“

„Chápu,“ zarazil ho pan rytmistr. „To je v pořádku. Za to vás chválím. Ale...“

Zef stál v pozoru s vypoulenýma očima a pan rytmistr se zcela zjevně ocitl ve velkých rozpacích. Gaj všechno moc dobře chápal. Případ to byl vážný, zatraceně vážný. Co kdyby se z toho divocha opravdu vyklubal špión? Pan štábní lékař Zogu je samo sebou perfektní důstojník, ohromný legionář, ovšem jinak jen a jen štábní lékař. Kdežto ta zrzavá tlama Zef se ve své věci vyznala skvěle, než se dala na cestu zločinu.

„No tak dobře,“ povzdechl si pan rytmistr. „Co se dá dělat... Ale když to vezmete čistě lidsky...“ Zastavil se před Zefem. „Chápete? Čistě lidsky... Skutečně se domníváte, že je to šílenec?“

Zef si s odpovědí dával na čas.

„Tak čistě lidsky, říkáte? To by snad šlo, čistě lidsky. Mýlit se je přece člověku vlastní... Takže čistě lidsky bych se klonil k názoru, že jde o ukázkový případ rozpolcení osobnosti, provázený vypuzením vlastního já a jeho nahrazením já domnělým. Dál bych z čistě lidského hlediska, budujícího na životní empirii, doporučoval elektrošok a fleopreparáty.“

Kaprál Varibobu si to potajmu všechno sepsal, ale pana rytmistra nenapálíte. Lístek se záznamy kaprálovi vzal a zastrčil ho do náprsní kapsy svého frenče. Mach-sim se znovu rozpovídal a hovořil střídavě k panu rytmistrovi a k Zefovi – ten nebožák asi něco chtěl, asi se mu něco nezdálo – ale vtom už se otevřely dveře a vstoupil pan štábní lékař, jehož tato událost zřejmě vytrhla od oběda.

„Nazdar, Toote,“ prohodil otráveně. „Oč běží? Vy jste, jak vidím, živ a zdráv, z toho mám radost... A co je tohle za kreaturu?“

„Vychovanci ho chytili v lese,“ vysvětlil pan rytmistr. „Mám takové podezření, že je to šílenec.“

„Simulant je to, žádný šílenec,“ zavrčel pan štábní lékař a nalil si z karafy sklenici vody. „Pošlete ho zpátky do lesa, ať pěkně maká.“

„Náš člověk to není,“ namítl rytmistr. „A zatím nevíme, kde se tu vzal. Já bych řekl, že se ho před časem zmocnili degeneráti, on se tam zbláznil a přeběhl k nám.“

„To by se stát mohlo,“ utrousil sarkasticky pan štábní lékař. „Člověk se nejdřív musí zbláznit, aby se mu chtělo přeběhnout k nám.“ Přistoupil k zajatci a rovnou se mu chtěl podívat pod horní víčka. Zajatec výhružně vycenil zuby a jemně ho odstrčil. „Nono!“ okřikl ho pan štábní lékař a obratně ho čapl za pravé ucho.

Zajatec se podřídil. Pan štábní lékař mu obrátil víčka naruby, s lehkým pohvizdováním mu prohmatával krk, ohnul a zase narovnal ruku v lokti, pak se s velkým hekáním a supěním sehnul a klepl ho pod koleno, vrátil se ke karafě a vypil další sklenici vody.

„Pálí mě žába,“ oznámil.

Gaj pohlédl na Zefa. Muž s ryšavým plnovousem a s ručním kanónem u nohy civěl do zdi, jako by se ho to všechno ani v nejmenším netýkalo. Pan štábní lékař se napil a znovu se začal zabývat cvokem. Prohmatával ho, proklepával, díval se mu na zuby, dvakrát ho pěští praštil do břicha, pak vytáhl z kapsy plochou krabičku, rozmotal drát, zastrčil konec do zásuvky a začal krabičku přikládat k různým částem divochova těla.

„Tak,“ řekl a smotal kabel. „A říkáte, že je ještě ke všemu němý...?“

„Ne,“ řekl pan rytmistr. „Mluví, ale nějakým zvířecím jazykem. Nerozumí nám. A tohle nakreslil.“

Pan štábní lékař si prohlédl obrázky.

„Taktaktak,“ odušil hloubavě. „Ohromné...“ Vytrhl kaprálovi pero a rychle na kousek papíru namaloval kočku, jak ji malují děti – z kroužků a čárek. „A co říkáš tomuhle, kamaráde?“ řekl a podal kresbičku cvokovi.

Ten ani na okamžik nezaváhal, hned začal škrábat perem po papíře znovu a vedle kočky vzniklo podivné chlupaté zvíře s těžkým nevlídným kukučem. Gaj takové zvíře neznal, ale jedno pochopil: tohle nebyl dětský obrázek. Úžasná kresba, prostě skvělá. Až trochu

hrůzostrašná podívaná. Pan štábní lékař vztáhl ruku po peru, jenže cvok mu ho nevrátil a namaloval ještě jednoho živočicha – s obrovskými ušima, vráscitou kůží a tlustým ocasem místo nosu.

„Báječné!“ rozeřval se nadšeně pan štábní lékař a poplácával se po bocích.

Cvok nebyl k zastavení. Teď nenamaloval zvíře, ale nějaký přístroj, podobný velké průhledné mině. Dovnitř do miny šikovně usadil sedícího človíčka, zaklepal na něj prstem a týmž prstem poklepal po vlastním hrudníku a pronesl:

„Machch-ssim.“

„Tuhle věc moh vidět u řeky,“ prohodil tiše přistoupivší Zef. „Dneska v noci jsme to spálili. Ale ty obludy...?“ Zakroutil hlavou.

Pan štábní lékař jako by si ho teprve teď všiml.

„Á, profesor!“ zvolal s pitvorným potěšením. „A já pořád co mi to tu v kanceláři smrdí. Nebyl byste tak laskav, kolego, a nepronášel vaše velemoudré soudy z tamhletoho kouta? To bych vám byl opravdu velice zavázán...“

Varibobu se zachichotal a pan rytmistr Zefa přísně okřikl:

„Postavte se ke dveřím, Zefe, snad můžete trochu myslet, člověče...“

„No dobře,“ řekl pan štábní lékař. „A co s ním chcete dělat, Toote?“

„Záleží na vaší diagnóze, Zogu,“ odpověděl pan rytmistr. „Pokud je to simulant, pošlu ho prokuratuře, tam už si s ním poradí. Ale pokud je blázen...“

„To není simulant, Toote!“ prohlásil pateticky pan štábní lékař. „A na štábní prokuratuře v žádném případě nemá co pohledávat. Já bych ovšem věděl o místě, kde by mohl vzbudit zájem. Kde je brigádýr?“

„Na trase.“

„Inu, to nakonec není podstatné. Dozorčího dnes máte vy, ne, Toote? Tak toho mimořádně zajímavého chlapíka odešlete na tuto adresu...“ Pan štábní lékař se posadil za přepážku, papír před sebou zahradil lokty a rameny, aby vyloučil zvědavé pohledy, a na obrácenou stranu posledního obrázku něco napsal.

„Co to je?“ zeptal se pan rytmistr.

„Tohle? To je jedna instituce, která vám za vašeho cvoka bude velmi povděčná, milý Toote. Za to vám ručím.“

Pan rytmistr tiskopis několikrát váhavě obrátil v rukou, pak odešel do nejvzdálenějšího kouta kanceláře a prstem k sobě přivolal

pana štábního lékaře. Chvíli spolu o něčem polohlasně rozprávěli, takže bylo rozumět jen některým replikám pana Zoga: „...department propagandy... Pošlete ho tam s kurýrem... Tak strašně tajné to snad není, ne... Za to vám ručím... A tomu chlapovi rozkažte, ať na všechno zase zapomene... Kruci, ten cucák stejně nic nepochopí...!“

„Dobrá,“ řekl nakonec pan rytmistr. „Sepíšeme průvodní list. Kaprále Varibobu!“

Kaprál se nadzvedl ze židle.

„Máte cestovní doklady pro vojína Gaala pohromadě?“

„Tak jest!“

„Tak do nich připište ještě eskortovaného zajatce Mach-sima. Vojína Gaale!“

Gaj klapl podpatky a vypjal se jako strunka.

„Rozkaz, pane rytmistře!“

„Než se ohlásíte na novém působišti v našem hlavním městě, dopravíte zajatce na adresu, kterou máte napsanou na tomhle papírku. Po splnění rozkazu lístek s adresou předáte dozorcímu nové posádky. Adresu zapomenete. To je váš poslední úkol, Gaale, a já samozřejmě očekávám, že ho splníte, jak se sluší a patří na správného legionáře.“

„Provedu!“ zařval Gaj, zachvácený nepopsatelným nadšením.

Zaplavila ho rostoucí vlna zalykavého opojení, zvedla ho a povznela až k nebesům. Ó, ty sladké minuty vytržení, nezapomenutelné minuty, kdy narůstají křídla, minuty velkomyslného přezírání všeho hrubého, materiálního, tělesného... Minuty, kdy bažíte po tom, abyste na rozkaz splynuli s ohněm, aby vás ten rozkaz zároveň s plameny vydřtil proti tisícům nepřátel, do víru divošských hord, vstříc miliónům kulek, a to ještě není všechno, bude to ještě sladší, to úžasné vytržení oslepí a spálí... Ó ohni! Ó plameny! O zběsilosti! A teď, teď to přišlo... Teď vstává urostlý, statný krasavec, pýcha brigády, náš kaprál Varibobu se vztyčuje jako ohnivá pochodeň, jako socha slávy a věrnosti a zpívá a my se k němu všichni přidáváme, všichni jako jeden muž...

Vpřed, legionáři, oceloví chlapi!

Vpřed, bořice pevnosti, v oku žár nám kolotá.

Okovanou botou zadupeme na psy,

ať čerstvá krev na mečích mihotá!

A všichni zpívali. Zpíval oslnivý pan rytmistr Toot, vzor legionáře, vzor všech vzorů, za něhož byste teď hned, za zvuků tohoto pochodu obětovali život, duši, všechno. A pan štábní lékař Zogu, vzor milosrdného bratra, drsný jako pravý voják a laskavý jako ruce matčiny... A náš kaprál Varibobu, do morku kostí náš, starý voják, veterán, který v bojích už dávno stačil zešedivět... Ó, jak září knoflíky a stužky na jeho odřeném, zasloužilém stejnokroji, ten nezná nic jiného než službu, nic kromě věčné vojančiny...

*Ocelová pěst nepřítel z cesty smete,
nechť Ohňostrůjci spokojeni jsou!
Úpí zloduch! Však lítost k němu nepokvete,
švarné legie ho na smrt poženou!*

...Ale co má znamenat tohle? On nezpívá, stojí, opírá se o přepážku a motá tou svou pitomou hnědou palicí, šmejdí očima a pořád se zubí, pořád se culí... Na koho se to culíš, ty hnusáku? Ó, jak rád bych k němu těžkým krokem přistoupil a bez rozmýšlení ocelovou pěstí praštil do toho odporného bílého rozšklebeného chrupu... Jenže to nejde, nejde, to je legionáře nedůstojné: Je to přece jen cvok, ubohý mrzák, který skutečného štěstí nikdy nedojde, je to jen slepý, nicotný, ubohý střep pravého lidství... A ten zrzavý vyvrhel se v koutě svíjí nesnesitelnou bolestí... Trestanec, zločinecká tlama... Vzít tě tak za klopy, za ten tvůj plesnivý plnovous – a vztyk, hovado! A budeš stát v pozoru, když legionáři zpívají svůj pochod! A po palici, po palici, přes tu špinavou držku, do těch tvých račích očí... Takhle, tak...

Gaj trestance konečně odmrštil, srazil podpatky a otočil se k panu rytmistovi. Jako vždy po záchvatu blouznivého nadšení mu cosi zvonilo v uších, svět sladce proplouval před očima a jemně se kolébal.

Kaprál Varibobu zmodralý námahou slabě pokuckával a držel se za prsa. Brunátný a zpocený pan štábní lékař lačně lokal vodu přímo z karafy a vytahoval z kapsy kapesník. Pan rytmistr se s nepřítomným výrazem ve tváři mračil, jako by se pokoušel na něco si vzpomenout... U prahu se jako špinavá hromada kostkovaných hadrů zmítal ryšavý Zef. Tvář měl rozbitou, plival krev a slabě sténal se zatátými zuby. Mach-sim už se neusmíval. Tvář mu ztuhla a připomí-

nala normální lidský obličej; polonahý muž s otevřenými ústy nehybnými kulatými očima zděšeně zíral na Gaje.

„Vojíne Gaale,“ pronesl přeskokujícím hlasem pan rytmistr. „Éé... co jsem to chtěl... Počkejte, Zogu, nechte mi tam aspoň doušek...“

Kapitola třetí

Maxim se probudil a okamžitě si uvědomil, jak těžkou má hlavu. V místnosti bylo k zalknutí. Už zase v noci zavřeli okno. I když tady z otevřeného okna moc užítku není – město je příliš blízko, ve dne se nad ním vznáší nehybná hnědá čepice odporných výparů, vítr je sem zanáší a nepomůže ani vzdálenost, ani čtvrté patro, ani park dole před domem. Teď si tak moct dát iontovou sprchu, pomyslel si Maxim, a nahý si vyběhnout do parku, ale ne do tohohle prašivého, poloshnilého, zešedivělého ze všeho toho dýmu a prachu – do našeho, někde u Gladbachu, na břehu stříbřitého Niersu, a proběhnout se v plném tempu takových patnáct kilometrů kolem jezera, opravdu na doraz, pak ho přeplavat, v zájmu pocvičení plic si nějakých dvacet minut pochodit po dně, prolézt změř kluzkých podvodních balvanů... Vyskočil, rozrazil okno dokořán, vyklonil se do mrholivého deště, zhluboka se nadechl vlhkého vzduchu a rozkašlal se – v ovzduší bylo plno svinstva, které tam nepatřilo, a po dešťových kapkách zůstávala na jazyku kovová příchuť. Po dálnici šustivě a svištivě uháněla auta. Dole pod oknem se žlutalo mokré listí a na vysoké kamenné ohradě se něco lesklo. Po parku chodil mužík v promočené pláštěnce a shraboval spadané listí na hromady. Za závojem deště se mlhavě rýsovaly cihlové budovy nějaké předměstské továrny. Ze dvou vysokých komínů jako obvykle líně lezly a okamžitě klesaly k zemi mohutné sloupy jedovatého kouře. Dusný svět. Nepodařený, chorobný svět. Celý takový neútluný a teskný, jako kancelář, kde lidé se světlými knoflíky a zkaženými zuby znenadání začínají kvílet, divže z toho neochraptějí, a Gaj, takový sympatický hezký chlapec, naprosto nečekaně do krve zmlátí zrzavého Zefa, který se ani nebránil... Nepodařený svět... Radioaktivní řeka, nemotorový železný drak, znečištěný vzduch a neupravení cestující v bachraté třípodlažní kovové krabici na kolečkách, která vypouští šedavá mračna spálených plynů. A ještě jedna divoká scéna – nějací hrubí

lidé řehotem a posunky dohnali starší paní až k slzám, a nikdo se jí nezastal, vagón nabitý k prasknutí, ale všichni se koukají jinam, jen Gaj zbledlý vzteky (ale možná taky strachem) najednou vyskočil, něco na ně křikl a oni odtáhli... Jenže i samotného Gaje, jinak určitě hodného a sympatického člověka, se občas naprosto nepředvídatelně zmocňovala strašlivá zuřivost, pouštěl se do zběsilých hádek se sousedy v kupé, měřil si je krvelačnými pohledy a pak stejně náhle upadal do hlubokého útlumu. A všichni ostatní si počínali stejně. Hodiny dokázali ležet úplně pokojně a mírumilovně, poklidně debatovali a sem tam si vyměnili úsměv, to všechno však jen do chvíle, než se někdo svárlivě osopil na souseda, soused nervózně odsekl, jejich nejbližší okolí, místo aby je uklidnilo, zasáhlo do sporu taky, skandál se pomalu rozrůstal – a už jeden hrozí druhému, strkají do sebe, někdo už se dere přes hlavy ostatních do ohně a mává pěstmi, někoho drží za límec, děti vřeští na celé kolo, dospělí je podrážděně pohlavkují a tahají za uši, ale po chvíli se zase všechno postupně uklidňuje, všichni se tváří uraženě, mluví neochotně a odvracejí se... Někdy se ovšem takový skandál zvrhne v naprostou nepřístupnost: všem zúčastněným lezou oči z důlků, na tvářích naskakují barevné skvrny, hlasy se zvyšují až do přerývaného diskantu, někdo se hystericky chechtá, jiný zpívá, další se modlí s roztřesenýma rukama prosebně sepjatýma nad hlavou... Blázinec...

Maxim odstoupil od okna, s pocitem beznadějně apatie a strašně duševní únavy postál uprostřed malé místnůstky, ale pak si přikázal, že se musí bez meškání vzbudit, a s masivní židlí v rukou, která měla nahradit činku, si trochu protáhl tělo. Takhle by se člověk dočista rozklížil, pomyslel si ustaraně. Den dva to snad ještě vydržím, ale pak musím utéct a trochu si pobloudit po lesích... Nejlepší by bylo pláchnout někam do hor – ty tu už na první pohled vypadají ohromně, tak nějak zpustle... Je to sice trochu daleko, za noc se asi neotočím... Jak jim to Gaj říkal...? Zartak... Čertví, zda to znamená tyhle hory, nebo už jde o zeměpisný název? Ačkoli jaképak hory, na hory teď není čas. Jsem tu deset dní, a ještě jsem nic neudělal...

Vmáčkl se do sprchy a několik minut frkal a masíroval si tělo pod tuhým umělým deštěm, stejně protivným jako je ten přírodní, jedině snad trochu chladnějším a navíc tvrdým a vápenatým.

Utřel se dezinfikovaným ručníkem a podrážděný vším možným – tímhle kalným ránem, celým okolním dusivým světem, svou hloupou pozicí v něm i příliš tučnou snídaní, kterou teď bude muset jíst – se vrátil do pokoje, aby si ustlal. Snídaně už byla na stole; kouřilo se z ní a něčím zapáchala. Ryba zavírala okno.

„Dobrý den,“ pozdravil Maxim místním jazykem. „To se nemusí. Okno.“

„Dobrý den,“ odpověděla do cvakotu četných zástrček. „To se musí. Děšť. Špatný.“

„Rybo,“ oslovil ji Maxim linkosem. Jmenovala se vlastně Nolu, ale Maxim ji za netečné vzezření pohotově překřtil na Rybu.

Otočila se a pohlédla na něj strnulýma očima. Potom, už kdoví pokolikáté, si přiložila ukazovák ke špičce nosu a pronesla „žena“, načež štouchla do Maxima, řekla „muž“ a ukázala na nemožnou hazuku přehozenou přes židli: „Oblečení. To se musí.“ Bůhvíproč nemohla vidět muže jen v trenýrkách. Ona vyžadovala, aby se muž zamotal do hadrů od hlavy až k patě.

Začal se oblékat a ona mu mezitím ustlala postel, přestože Maxim ji vřdycky přesvědčoval, že si to milerád udělá sám, posunula do středu místnosti stůl, který on večer co večer stěhoval ke zdi, rezolutně roztočila až na doraz kohoutek topení, který Maxim pečlivě uzavíral, a všechna jeho jednotvárná „to se nemusí“ se tříštila o její neméně jednotvárná „to se musí“.

Maxim si hazuku u krku zapnul na jediný přeražený knoflík, posadil se ke stolu a poštoural se dvourohou vidličkou ve snídani. Následoval obvyklý dialog:

„Nechci. To se nemusí.“

„To se musí. Jídlo. Snídaně.“

„Nechci snídani. Není dobrá.“

„Snídaně se musí. Je dobrá.“

„Rybo,“ pronesl Maxim procítěně. „Vy jste kruřas. Dostat se vy ke mně na Zemi, třeba bych se samou snahou přerazil, ale rozhodně bych pro vás sehnal něco, co vám bude chutnat.“

„Nerozumím,“ odušila bez jakéhokoli výrazu. „Co je to ryba?“

Maxim s odporem rozžvýkal tučné sousto, sáhl po papíru a nakreslil jí cejna en face. Pozorně obrázek prostudovala a strčila si ho do kapsy pláště. Všechny Maximovy kresby si brala a někam je od-

nášela... Maxim kreslil hodně, ochotně a rád: ve volném čase a v noci, když nemohl spát, tu nebylo naprosto co dělat. Kreslil zvířata, lidi, rýsoval tabulky a diagramy, reprodukoval anatomické řezy. Maloval profesora Megu jako hrocha nebo hrochy s podobou profesora Megu, překresloval univerzální tabulky linkosu, schémata strojů a diagramy historických posloupností; počmáral spousty papíru, které beze zbytku mizely v Rybině kapse bez jakýchkoli zřejmých následků pro další vývoj kontaktu. Profesor Megu alias Hroch měl svou metodu a zřejmě se jí nehodlal vzdát.

Univerzální tabulka linkosu, jejímž důkladným prostudováním by měl každý kontakt začít, Hrocha naprosto nezajímala. Místnímu jazyku přivandrovalce učila jediné Ryba, a i to jen pro zjednodušení styku s ním – aby mu mohla sdělit, že si má zavírat okno a nemá chodit bez hazuky. Odborníci pro kontakty nebyli podle všech známek povoláni vůbec. Maximem se zabýval jediné a výhradně Hroch.

Pravda, měl k dispozici dosti výkonnou výzkumnou mentoskopickou aparaturu a Maxim trávil ve snímacím křesle čtrnáct až šestnáct hodin denně. Hrochův mentoskop opravdu nebyl špatný. Dovoľoval proniknout poměrně hluboko do vzpomínek a mohl se pochlubit skutečně slušnou rozlišovací schopností. Má-li někdo k dispozici takový přístroj, obejde se nakonec i bez znalosti jazyka. Hroch ovšem s mentoskopem pracoval prazvláštně. Demonstrovat své mentogramy kategoricky, a dokonce s jistým pohoršením odmítal, zatímco s Maximovými nakládal přinejmenším svérázně. Maxim si připravil komplexní program vzpomínek, které by zdejší civilizaci měly poskytnout dostatečně úplnou představu o sociálním, ekonomickém a kulturním životě Země. Jenže mentogramy tohoto druhu v Hrochovi nevyvolávaly žádné nadšení. Vraštil obličej, nespokojeně mručel, pořád někam odcházel nebo někam telefonoval nebo se posadil ke stolu a monotónně plísnil svého asistenta, co chvíli prokládaje své promluvy šfavnatým slůvkem „massarakš“. Zato když Maxim na obrazovce přivedl k výbuchu ledovec, který věznil loď, když scorchem rozsápal pancéřovaného vlka na kousky nebo odebral expresní laboratoř z chapadel obří hloupé pseudochoťbotnice, Hrocha by od obrazovky nedostal ani párem volů. Tiše pištěl, radostně se pleskal po pleši a příšerně řval na zmoženého asistenta, který dohlížel na záznam všech obrazů. Průběh chromosférické protuberance profe-

sora uváděl do takové euforie, jako by nikdy v životě nic podobného neviděl, a velice se mu líbily i milostné scény, které si Maxim vypůjčil hlavně z filmů – to proto, aby zdejšímu obyvatelstvu poskytl alespoň základní představu o citovém životě pozemšťanů.

Tak bizarní vztah k nabízenému materiálu přiměl Maxima k velmi smutným úvahám. Dospíval k dojmu, že Hroch není žádný profesor, ale normální inženýr mentoskopista, který jen připravuje materiál pro skutečné odborníky na kontakty s mimoplanetárními civilizacemi, s nimiž se Maxim teprve setká, jenže zatím není známo, kdy k něčemu takovému dojde. Z toho všeho vyplývalo, že Hroch je duch značně primitivní, něco jako kluk, kterého ve Vojně a míru zajímají jen bitevní scény. Maxima to uráželo, reprezentoval tu Zemi, předváděl ji a – o tom není sporu – měl plné právo očekávat nějakého serióznějšího partnera.

Pravda, dalo se předpokládat, že tenhle svět leží na křižovatce neznámých mezihvězdných tras a návštěvníci z vesmíru tu nejsou žádnou zvláštností. Že jsou naopak záležitostí natolik všední, že kvůli každému dalšímu už se tu nezřizují zvláštní autoritativní komise a tento svět se prostě omezí na to, že z nich jen vytěží veškeré užitečné informace. Pro tento předpoklad mluvila operativnost, s jakou lidé se světlými knoflíky, jasní neoborníci, situaci racionálně zvážili a bez zbytečných citoslovečných výlevů ho odeslali přímo na místo určení. Nebo tu třeba nějakí nehumanoidi, kteří sem přicestovali před ním, zanechali tak špatný dojem, že domorodci se teď ke všemu mimoplanetárnímu chovají s oprávněnou nedůvěrou; pak by ovšem pobíhání kolem mentoskopu, jemuž se tak horlivě věnuje profesor Hroch, bylo jen předstíráním kontaktu a zabíjením času, dokud neznámá vyšší instance nerozhodne o jeho dalším osudu.

Tak či onak jsem na tom bídě, uzavřel v duchu Maxim a div se neudávil posledním soustem snídaně. Musím se co nejdříve naučit jazyk, pak se všechno vysvětlí...

„Dobře,“ řekla Ryba. „Pojďme...“

Maxim si povzdechl a vstal. Vyšli na chodbu. Byla dlouhá, špinavě modrá, po pravé i levé straně se táhly řady zamčených dveří, přesně takových jako ty od Maximova pokoje. Maxim tu nikdy nikoho nepotkal, ale asi dvakrát slyšel zpoza dveří podivné, vzrušené

hlasy. Možná také izolace pro návštěvníky z vesmíru, kteří čekali, až o nich bude rozhodnuto.

Ryba, vzpřímená jako svíce, kráčela širokým mužským krokem před ním a Maximovi jí najednou bylo strašně líto. Tahle země patrně ještě neznala průmysl krásy, a tak byla chudinka Ryba vydána sama sobě napospas... S řídkými bezbarvými vlásky, které se plazily zpod bílého čepečku, s obrovskými lopatkami, zvedajícími na plášti dva ostré hrbolky, a s nestvůrně tenkýma nožkami se ani člověk dost dobře nemůže cítit na výši – maximálně tak před vetřelci z cizích světů, pokud možno nehumanoidy. Profesorův asistent se k ní choval přezíravě, zatímco Hroch sám ji prakticky neregistroval a obvykle ji oslovoval jakýmsi „ýýý“, což v jeho mluvě zřejmě odpovídalo interkosmickému „ééé...“. Maxim si vzpomněl na svůj ne právě nejhezčí vztah k ní a zahlodala v něm výčitka. Dohnal ji, pohládl po kostnatém rameni a řekl:

„Nolu je pašák, hezká.“

Zvedla k němu suchou tvář a v tu chvíli se jako ještě nikdy podobala překvapenému cejnu en face. Shodila jeho ruku ze svého ramene, nachmuřila sotva patrné obočí a přísně prohlásila:

„Maxim ošklivý. Muž. Žena. To se nesmí.“

Maxim schlíple zvolnil a zase se držel pár kroků za ní.

Tak došli až na konec chodby. Ryba strčila do dveří a ocitli se ve velké světlé místnosti, které Maxim v duchu říkal přijímací salón. Okna tu byla nevkusně dekorovaná pravoúhlou mříží ze silných ocelových prutů; vysoké čalouněné dveře vedly do Hrochovy laboratoře a před těmito dveřmi vždy bůhvíproč seděli dva nápadně urostlí nepříliš čiperní domorodci, kteří neodpovídali na pozdrav a nalézali se ve stavu jakéhosi trvalého transu.

Ryba jako vždy hned šla do laboratoře a Maxima nechala v předpokojí. Maxim jako vždy pozdravil a jako vždy se odpovědi nedočkal. Dveře do laboratoře zůstaly pootevřené, zazníval odtud zvučný podrážděný Hrochův hlas a jasné cvakání běžícího mentoskopu. Maxim přistoupil k oknu a zatím sledoval mlhavou vlhkou scenérií, lesnatou krajinu, rozfátou stuhou dálnice, vysokou kovovou věž, v mlze sotva viditelnou, ale rychle ho to přestalo bavit, a tak nečekal, až ho někdo vyzve, a vstoupil do laboratoře.

Jako obvykle to tu příjemně vonělo ozónem, mihotaly kontrolní monitory, plešatý utrápený asistent s nezapamatovatelným jménem

a přezdívkou Lustr se tvářil, že seřizuje aparaturu, a se zájmem sledoval kravál. V laboratoři se totiž právě odehrával kravál.

V Hrochově křesle za Hrochovým stolem seděl neznámý člověk s hranatým oloupaným obličejem a rudýma zateklýma očima. Hroch se před ním rozkročil v lehkém předklonu a s rukama v bok. Řval. Krk měl šedavý, lysina plápolala nACHEM podvečerních červánků a z úst do všech stran odstříkovaly sliny.

Maxim se vynasnažil zbytečně na sebe neupoutat pozornost, ti chounce se proplížil na své pracovní místo a tlumeně pozdravil asistenta. Lustr, bytost nervózní a věčně vyjukaná, nadskočil hrůzou a zakopl o tlustý kabel. Maxim ho v poslední chvíli stačil zachytit za ramena, nešťastný Lustr ochabl a zvrátil oči v sloup. Krve by se v něm nedořezal. Byl to zvláštní člověk, Maxima se panicky bál. Odněkud se neslyšně vynořila Ryba s otevřenou lahvičkou a okamžitě ji Lustru přiložila k nosu. Lustr škytl a ožil. Dřív než znovu stačil uniknout do nebytí, Maxim ho opřel o plechovou skříň a chvatně ho opustil.

Když se posadil do snímacího křesla, zjistil, že muž se sloupanou tváří přestal poslouchat Hrocha a soustředil pozornost na něj. Maxim se přívětivě zaculil. Vtom Hroch strašlivou silou praštil pěstí do stolu a vrhl se po telefonu. Neznámý využil vzniklé pauzy a pronesl několik slov, z nichž Maxim porozuměl jen výrazům „smí“ a „nesmí“, vzal ze stolu list silného namodralého papíru s jasně zelenou ořízkou a zamával jím ve vzduchu Hrochovi před nosem. Hroch otráveně mávl rukou a vzápětí něco štěkal do telefonu. Musí, nesmí a ono nepochopitelné massarakš se z něj valily jako z rohu hojnosti a Maxim zachytil také slůvko okno. Všechno skončilo tím, že Hroch podrážděně praštil sluchátkem do vidlice, ještě několikrát štěkl po neznámém, takže ho naposledy poplival od hlavy až k patě, vyvalil se z pracovny ven a práskl za sebou dveřmi.

Neznámý si otřel tvář kapesníkem, zvedl se z křesla, otevřel dlouhou plochou krabici, která ležela na okně, a vytáhl z ní nějaký tmavý oděv.

„Pojďte sem,“ řekl Maximovi. „Oblékněte se.“

Maxim se ohlédl na Rybu.

„Jděte,“ vybídla ho Ryba. „Oblékněte se. Musíte.“

Maxim pochopil, že v jeho osudu konečně nastal dlouho očekávaný zvrat, že někdo někde o něčem rozhodl. Okamžitě pustil z hla-

vy všechno předešlé Rybino nabádání, shodil obludnou hazuku a s pomocí neznámého se navlékl do nových šatů. Bezděky si pomyslel, že ani tento úbor nevyniká krásou či pohodlností, ale byl přesně takový, jaký měl na sobě neznámý. Dalo se dokonce předpokládat, že ten člověk obětoval svůj vlastní náhradní oděv, protože rukávy blůzy byly Maximovi krátké, kdežto kalhoty mu vzadu visely jako pytel a kolena měly vytlačená. A co víc, Maximův zevnějšek se všem přítomným zjevně zamlouval. Neznámý pochvalně mručel, Rybina tvář zjihla, pokud je cejn vůbec něčeho podobného mocen, dívka Maximovi otřepávala ramena, snažila se stáhnout blůzu do pasu, a dokonce i Lustr ukrytý za pultem se bezbarvě usmíval.

„Půjdem,“ řekl neznámý a zamířil ke dveřím, jimiž se před chvílí vyvalil rozlícený Hroch.

„Na shledanou,“ řekl Maxim Rybě. „A děkuju,“ dodal linkosem.

Zdálo se mu, že ji to dojalo. Možná jí ovšem spíš dělalo starosti, že ty šaty nepadnou nejlépe. Bledému Lustru jen zamával a pospíšil za neznámým.

Prošli několika místnostmi, zavalenými nevzhlednou předpotopní aparaturou, sjeli hlučným rozvrzaným výtahem do přízemí a ocitli se v nízké rozlehlé hale, kam Gaj Maxima před několika dny přivedl. A stejně jako před několika dny zase museli čekat, až se vyplní nějaké formuláře, až legrační mužik v pitvorné čapce něco nadrápe na růžové kartičky, rudooký neznámý počmárá pro změnu zelené kartičky a děvucha s optickými zesilovači na očích udělá do kartiček tvarované otvory – a pak si ty kartičky všichni vyměňují, křičí jeden na druhého, sápu se po telefonu, až si nakonec človiček v pitvorné čapce dvě zelené a jednu růžovou kartičku vezme, tu růžovou přetrhne vejpuř, jednu půlku odevzdá děvušce, co kartičky procvakává, a neznámý se sloupanou tváří dostane dvě růžové kartičky, k tomu silný modrý štítek a nakonec kulatou kovovou známku s vyraženým nápisem, aby tohle všechno o minutu později předal urostlému halamovi se světlými knoflíky, který stojí u venkovních dveří asi dvacet kroků od mužika v pitvorné čapce, a když už jsou na ulici, urostlý halama začne ochraptěle řvát, rudooký se znovu vrací a ukazuje se, že si zapomněl vzít modrý kartónový čtvereček, tak si bere modrý kartónový čtvereček a s hlubokým povzdechem ho ukládá někam do záňadří. Teprve teď mezitím už pořádně promoklý Maxim dostal

možnost posadit se do zbytečně dlouhé limuzíny vedle rudookého, který je podrážděný, popuzeně supí a neustále opakuje oblíbené Hrochovo zaklínadlo massarakš.

Auto zavrčelo, měkce se pohnulo z místa, opustilo stádo jiných prázdných a mokrých aut, přešlo velkou asfaltovou plochu před budovou, obkroužilo velký kulatý záhon s povadlými květinami, podél vysoké žluté zdi přešustilo k výjezdu na dálnici a prudce přibrzdilo. „Massarakš,“ zasyčel znovu rudooký a vypnul motor.

Po silnici se vlekla kolona únavně stejných skvrnitých nákladáků s nepořádně snýtovanými a teď už notně zprohýbanými plechovými postranicemi. Nad bočnice vyčnívaly řady nehybných kulatých předmětů, vlhce svítících kovem. Nákladáky se pohybovaly zvolna, udržovaly pravidelné rozestupy, motory rovnoměrně klokotaly a šířily kolem sebe úděsný puch organické spaleny.

Maxim si prohlédl dveře, rychle se zorientoval, co k čemu slouží, a zvedl stažené sklo. Rudooký mu nevěnoval jediný pohled a vychrlil dlouhou sentenci, z níž Maxim nepochopil ani slovo.

„Nerozumím,“ řekl Maxim.

Rudooký k němu otočil překvapený obličej a soudě podle intonace se na něco zeptal. Maxim zakroutil hlavou.

„Nerozumím,“ opakoval.

Měl pocit, že rudooký se podivil ještě víc, sáhl do kapsy, vytáhl odtamtud plochou krabičku nacpanou dlouhými bílými tyčinkami, jednu si strčil do úst a ostatní nabídl Maximovi. Maxim si krabičku zdvořile vzal a začal si ji prohlížet. Byla z tuhého papíru a ostře čpěla jakýmsi suchými rostlinami. Maxim si jednu tyčinku vzal, kousek ukousl a rozžvýkal ho. Vzápětí chvatně stočil okénko dolů, vystrčil hlavu ven a všechno vyplivl. Jídlo to nebylo.

„To se nesmí,“ řekl rudookému a krabičku mu vrátil. „Není dobré.“

Rudooký si ho prohlížel s nechápavě pootevřenými ústy. Bílá tyčinka přilepená ke spodnímu rtu splihle visela dolů. Maxim tedy v souladu se zdejšími zvyky přitiskl koneček ukazováku ke špičce nosu a představil se.

„Maxim.“

Rudooký něco zabručel, z ruky mu najednou vyskočil plamínek, on do něj konec tyčinky ponořil a auto se okamžitě zaplnilo dusivým dýmem.

„Massarakš!“ vykřikl Maxim rozhořčeně a rozrazil dveře. „To se nesmí.“

Už věděl, co je to za tyčinky; když jeli s Gajem do města, skoro všichni muži otravovali vzduch přesně stejným kouřem, jenomže k tomu neužívali bílých tyčinek, ale krátkých a dlouhých dřevěných předmětů, podobných starobylým dětským píšťálám. Vdechovali nějaké narkotikum, což je nepochybně jeden z neškodlivějších zlovyků vůbec – Maxim se tehdy utěšoval jen tím, že ten sympatický Gaj byl zřejmě také kategoricky proti tomuto zvyku.

Rudooký narkotickou tyčinku kvapně vyhodil oknem a z neznámého důvodu si zamával dlaní před obličejem. Maxim si pro jistotu také zamával dlaní před obličejem a znovu se představil. Ukázalo se, že rudooký se jmenuje Fank, a tím rozmluva skončila. Ještě takových pět minut seděli, vyměňovali si přívětivé pohledy, jeden druhému ukazovali na nekonečnou kolonu nákladních aut a po řadě opakovali: „Massarakš!“ Pak dlouhatánský had aut přece jen skončil a Fank se dostal na dálnici.

Zřejmě měl hrozně naspěch. Alespoň okamžitě provedl něco, že se motor vmžiku sametově rozbzučel, potom spustil nějaké hnusné kvílící zařízení a – nakolik to Maxim mohl posoudit – bez jakýchkoli ohledů na elementární pravidla bezpečnosti silničního provozu uháněl po dálnici nejvyšší možnou rychlostí, hlava nehlava předjížděl kolonu a na poslední chvíli uhýbali automobilům, které se řítily v protisměru.

Předehnali celou kolonu, potom předjeli široký rudý kočár s osamělým, na kost promočeným řidičem a div nevjeli do příkopu, protáhli se kolem dřevěného dvoukoláku na obrovských kolech velikosti dospělého muže, který táhlo bezocasé prehistorické zvíře; pak vytí jejich vozu zahrnalo mimo silnici skupinu chodců v celtových pláštích; vřítily se pod klenbu zmoklých košatých stromů, vysazených v rovných řadách po obou stranách silnice – Fank neustále zvyšoval rychlost, proudící vzduch ječel na hranách karosérie, kočáry vyděšené sirénou se tiskly ke krajnici a uvolňovaly cestu. Maximovi se zdálo, že auto není na takovou rychlost stavěné, připadalo mu příliš nestabilní a jízda mu byla trochu nepříjemná.

Zakrátko už vozovku obstoupily domy. Automobil se přihnul do města a Fank byl nucen prudce zvolnit.

Ulice byly zbytečně úzké a doslova ucpané kočáry. Fankův vůz, svíraný ze všech stran nejrůznějšími povozy, vozidly a mechanismy, se sotva plazil. Před nimi až někam do polou nebe vyrostla zadní stěna skříňového návěsu, pokrytá neforemnými pestrobarevnými nápisy s hrubými kresbami lidí a zvířat. Vlevo vedle nich se stejnou rychlostí sunuly dva osobní vozy stejné jako ten jejich, nacpané živě gestikulujícími muži a ženami. Krásnými, nápadnými ženami, kam se na ně hrabe taková Ryba. Ještě dál vlevo kově hřmotila jediným mamutím kolem jakási místní varianta gyromatu, co chvíli chrlící modré a zelené jiskry a k prasknutí přecpaná cestujícími. Vpravo byl chodník, mrtvý pás asfaltu, po němž vozidla nesmějí jezdit. Po chodníku kráčely husté proudy lidí, oblečených do podivného šatstva fialových a černých odstínů, kteří do sebe vráželi, snažili se jeden druhého předehnat, obratně se navzájem vyhýbali, ti dravější se tlačili jedním ramenem dopředu, co chvíli vbíhali do otevřených, jasně osvětlených dveří a mísili se s davy, které kypěly a přelévaly se za velikánskými opoceními skly, místy se ti místní v ulicích najednou shlukli a vyvolávali dopravní zácpy a zmatek, natahovali krky a někam zvědavě nakukovali. Byly tu spousty hubených a bledých tváří, nápadně připomínajících Rybinu; skoro všichni byli oškliví, zbytečně a nezdravě vyschlí, příliš bledí, nevzhlední a hranatí. Přesto působili dojmem lidí spokojených – často a ochotně se smáli, chovali se nenuceně, oči se jim leskly a všude se ozývaly zvučné, vzrušené hlasy. Nejspíš ten svět přece jen bude uspořádán poměrně slušně, pomyslel si Maxim. Domy vypadají vcelku optimisticky – do pošmorného dne téměř všechna okna svítí, takže nedostatkem elektrické energie tu rozhodně netrpí. Nad střechami převesele mihotají barevná světla, ulice jsou umetené a čistě opláchnuté, téměř všichni obyvatelé jsou v úpravných oblecích, a pokud jde o ty ztrhané tváře – inu což, svět je to asi chudý, ne zcela zdravý, ale přesto se, alespoň na první pohled, zdá být vcelku úspěšný.

Najednou se v ulici něco změnilo. Ozvaly se exaltované výkřiky. Nějaký člověk se sápal na prosklený pouliční stánek, pověsil se za střechu, volnou rukou energicky zamával a začal něco volat. Dav na chodníku se rozezpíval. Lidi zastavovali, snímali čapky a klobouky, příšerně poulili oči a zpívali, řvali do úplného ochraptění a pozveda-

li úzké obličejce k obrovským nápisům v různých barvách, které se rozhořely napříč nad vozovkou.

„Massarakš!“ zasyčel Fank a vůz zakličkoval. Maxim na něj pohlédl. Muže u volantu polila smrtelná bledost – najednou byl k nepoznání. Zakýval hlavou, s obtížemi odtrhl ruku od volantu a zděšeně se zadíval na hodinky.

„Massarakš...“ zasténal a z úst mu vylétlo ještě několik slov, z nichž Maxim zachytil už jen „nerozumím“.

Ohlédl se přes rameno a už znetvořená tvář ztratila i poslední zbytky původní podoby. Maxim se dozadu podíval také, ale nezjistil za vozem nic zvláštního. V závěsu za nimi se pohyboval uzavřený hranatý žlutý automobil.

Řev venku na ulici už byl téměř nesnesitelný, ale Maxim teď měl docela jiné starosti. Fank zjevně ztrácel vědomí, a jejich auto jelo stále dál; návěs před nimi zvolnil, rozsvítla se jeho jasná brzdová světla, pestře počmárané zadní čelo se najednou prudce přiblížilo, ozval se odporový skřípot, následovala dutá rána a zmuchlaná kapota se splašeně vzejpala.

„Fanku!“ zvolal Maxim. „Fanku! To se nesmí!“

Fank bezvládně ležel s hlavou opřenu o loket spočívající na oválném volantu a přerývaně a hlasitě sténal. Kolem kvílely pneumatiky, provoz se zastavil a rozeřvaly se klaksony ostatních aut. Maxim popadl Fanka za rameno a zatřásl jím, pak toho nechal, otevřel dveře a vykřikl: „Sem! Je mu špatně!“

U auta už se seběhl zpívající, řvoucí a rámusící dav, lidé překotně mávali rukama, nad hlavami se míhaly zařaté pěsti, desítky párů krví podlitých očí zběsile rotovaly v očních jamkách. Maxim zhola ničemu nerozuměl: Nevěděl, zda ty lidi tak rozhořčila jejich nehoda, zda mají z něčeho tak nezřízenou radost, či zda někomu hrozí. Křičet nemělo smysl, neslyšel vlastního slova, a tak se raději vrátil do vozu k Fankovi. Ten už byl zabořen v opěradle s hlavou nepřírozeně zvrácenou dozadu, ze všech sil si dlaněmi mnul spánky, tváře a temeno a na rtech mu bublaly sliny. Maxim pochopil, že jeho společníka sužuje nesnesitelná bolest, pevně ho uchopil za zápěstí a chvatně se soustředil, aby přelil jeho fyzické utrpení do sebe. Nebyl si jist, zda se to povede i s obyvatelem jiné planety, horečně pátral po příslušném nervovém kontaktu, ale nemohl ho najít, a vtom Fank navíc odtrhl

dlaně od spánků a ze všech svých chabých sil začal Maxima odstrkovat a něco zoufale mumlat plačtivým hlasem. Maxim pochopil jen: „Běžte, běžte...“ Bylo jasné, že Fank není při smyslech. To už se dvířka u volantu otevřela, do auta se vnořily dva rozpálené obličejy pod černými barety, zaleskly se řady kovových knoflíků – a hned nato popadla Maxima spousta tvrdých, pevných rukou za paže, za ramena a boky a za krk a ty ruce ho odtrhly od Fanka a vytáhly z vozu ven. Nebránil se, necítil v tom počínání hrozbu nebo zlý úmysl, spíš naopak. Už hluboko ve řvoucím davu ještě stačil zahlédnout, jak ti dva v baretech odvedli bolesti zkrouceného Fanka ke žlutému hranatému vozu a další tři černé barety mezitím odtlačovaly lidi s rukama nad hlavou, kteří se shlukli kolem havarované limuzíny. Pak odešli, vřeštící dav se neprodyšně semkl kolem vraku, ten se nemotorně zahýbal, nazvedl, obrátil se na bok a vzduchem se mihla pomalu se otáčející kola – a už leží střechou dolů, nějací dva na něj lezou, všichni ostatní křičí a zpívají a všechny zachvátilo hořečnaté, šílené veselí.

Maxima zatlačili až k domovní zdi, přitiskli ho k mokrému výkladu, a když natáhl krk, uviděl přes hlavy davu, jak se žlutý hranatý automobil s měděným klapotem prodral záplavami chodců a aut a zmizel z dohledu.

Kapitola čtvrtá

Pozdě večer Maxim pochopil, že tohohle města má už po krk, že už tady nechce nic vidět, ale zato by něco snědl. Strávil celý den na nohou, nezvykle hodně toho zažil, téměř nic nepochopil, prostým poslechem se naučil několika dalším slovům a identifikoval několik písmen na vývěsních štítech a plakátech. Nešťastný případ s Fankem ho překvapil a vyvedl z konceptu, ale v podstatě byl nakonec spokojený, že je zase sám svým pánem. Měl samostatnost rád a po celou tu dobu, co seděl v Hrochově špatně větraném čtyřpatrovém termišti, se mu nejvíc nedostávalo právě samostatnosti. Když si všechno promyslel, rozhodl se, že se na nějaký čas ztratí. Slušnost je slušnost, ale on potřebuje hlavně informace. Procedura kontaktu mezi civilizacemi je samo sebou věcí posvátnou, jenže lepší příležitost k získání nezávislých informací už se mu těžko naskytne...

Město jeho obrazotvornost ohromilo. Tisklo se k terénu, všechny pohyb se tu odehrával buď po zemi, nebo pod jejím povrchem; obrovské prostory mezi domy a nad domy zely prázdnotou, vydané napospas dýmu, dešti a mlze. Město bylo šedé, zakouřené, bezbarvé a všude, kam oko dohlédlo, únavně stejné – ne díky budovám, mezi nimiž se našly i velmi vzhledné stavby, ne pro jednotvárný kvas davů v ulicích, ani pro nezměrnou syrovost či pro podivuhodnou neživotnost záplav kamene a asfaltu – bylo stejné svou obecnou, nejobecnější, nejvlastnější podstatou. Podobalo se gigantickému hodinovému mechanismu, ve kterém není stejná ani jediná součástka, ale všechny ty součástky se stále pohybují, otáčejí, scházejí a zase rozcházejí v pravidelně se opakujícím, stejném, věčném rytmu, jehož změna může znamenat jedno jediné – poruchu, závadu, zástavu. Zvláštní, ničemu nepodobný, nevídaný svět! Patrně byl dosti složitý a řídil se mnoha zákony, ale jeden, ten nejzákladnější zákon, už Maxim odhalil: Dělej všechno, co dělají ostatní, a dělej to tak, jak to dělají oni. Poprvé v životě si přál být jako ostatní. Společně s ostat-

ními se vevalil i do dunivě prázdných veřejných prostor pod špinavými střechami, společně s nimi tyto prostory opouštěl, společně s ostatními sjížděl pod zem, mačkal se do přeplněných elektrických vlaků, za nepředstavitelného lomozu a řinkotu se někam řítit, pak se proudem spěchajících nechal unášet zpátky na povrch, do neznámých ulic, které vypadaly naprosto stejně jako ty předešlé...

Nakonec na město klesl večer, rozsvěcela se mdlá, slabá pouliční světla zavěšená vysoko nad zemí, takže téměř nic neosvětlovala, na hlavních třídách už prakticky nebylo k hnutí a na ústupu před tím mravenišťem se Maxim ocitl v jakési poloprázdné a polosetmělé boční ulici. Tady pochopil, že už toho dneska bylo dost, a zůstal stát.

Spatřil tři rozsvícené zlatavé koule, blikavý modrý nápis, svinutý ze skleněných trubek naplněných luminiscenčním plynem, a dveře, za nimiž bylo vidět polosklepní místnost. Už si stačil zjistit, že takovými třemi zlatavými koulemi se zpravidla označují podniky, kde dostanete najíst. Seběhl po vydrolených schodech a uviděl sálek s nízkým stropem, zhruba deset prázdných stolků, podlahu posypanou silnou vrstvou dosud čistých pilin a skleněnou chladicí vitrínu, zastavěnou nasvícenými láhvemi s duhově zbarvenými nápoji. V kavárně skoro nikdo nebyl. Za chromovaným pultem vedle vitríny se majestátně pohybovala starší tvarohovitě kyprá žena v bílé blůze s vyhrnutými rukávy a opodál u kulatého stolku nedbale seděl pomenší, ale dobře stavěný muž s bledou hranatou tvář a silnými černými kníry.

Maxim vstoupil, vybral si stůl a posadil se. Kyprá matrána za pultem pohlédla někam k Maximovi a cosi ochraptěle a silně zavolala. Kníráč se na něj prázdnýma očima zadíval taky, odvrátil se, chopil se vysoké sklenice s průzračnou kapalinou, která stála na stole před ním, přiložil ji k ústům a zase postavil na místo. Někde bouchly dveře a do lokálu vešla mladičká milá dívka v bílé krajkové zástěrce, našla Maxima očima, přistoupila k němu, opřela se konečky prstů o stůl a zadívala se kamsi nad jeho hlavu. Měla čistou hebkou kůži, lehké chmýří na horním rtu a hezké šedé oči. Maxim se ukazovákem galantně dotkl špičky nosu a pronesl:

„Maxim.“

Dívka se na něj nechápavě zadívala, jako by si ho teprve teď všimla. Byla tak milá, že se Maxim mimoděk zazubil od ucha k uchu, ona se taky usmála, ukázala si na nos a řekla:

„Rada.“

„Dobře,“ zaradoval se Maxim. „Večeře.“

Přikývla a na něco se zeptala. Maxim pro každý případ taky přikývl. Usmál se a zadíval se za ní – byla útlá, lehounká a on si potěšeně uvědomil, že i v tomto světě žijí hezcí lidé.

Kyprá ženština za pultem pronesla dlouhou bručlavou sentenci a ukryla se ve své chromované pevnosti. Maxim zjistil, že vousáč se na něj dívá. Nevlídně, nepřátelsky. Po bližším zkoumání se ukázalo, že muž je hotové ztělesnění ponuré zakaboněnosti. Maxim si zatím nedokázal vysvětlit, čím to je, ale ten muž v něm probouzel samé nepříjemné asociace – s vlkem, nebo možná s opicí. Aťsi. Nebude si ho všímat.

Rada se vynořila znovu a postavila před Maxima talíř s kouřící porcí kaše z masa a zeleniny a nádobu ze silného skla, obsahující světlou napěněnou tekutinu.

„Dobře,“ pochválil ji Maxim a poplácal po vedlejší židli na znamení, aby si přisedla.

Moc si přál, aby si k němu Rada sedla hned, dokud bude jíst, a něco mu vyprávěla a on by poslouchal a taky chtěl, aby pocítila, jak se mu líbí a jak se po jejím boku cítí příjemně.

Ale Rada se jen pousmála a zavrtěla hlavou. Něco prohodila – Maxim porozuměl jen slovu sedět – a vrátila se k pultu. Škoda, pomyslel si Maxim. Chopil se dvouzubé vidličky a pustil se do jídla, pokoušeje se ze třiceti slov, která znal, sestavit větu, která by dívce tlumočila jeho přízeň, sympatie a potřebu sblížení.

Rada stála opřená o pult s rukama zkříženýma na prsou a pukovala po něm. Pokaždé, když se jejich pohledy setkaly, se na sebe usmáli a Maxim se divil, proč je Radin úsměv vždy o něco bledší a nejistější. Těšilo ho dívat se na ni, přestože se do toho příjemného pocitu postupně mísil rostoucí neklid. Potěšení zakoušel i z jídla, které bylo nečekaně chutné a zřejmě dost výživné. Zároveň už však postřehl podmračený, tísnivý pohled kníratého muže a neomylně zachycoval nevoli kypré matrony za pultem... Opatrně uskl z těžké sklenice – bylo to pivo, chladné, čerstvé, ale po pravdě řečeno přespříliš silné. Alespoň pro znalce.

Vousáč něco řekl a Rada přistoupila k jeho stolku. Zapředli spolu tlumenou a nevraživou debatu, ale vtom Maxima napadla velká

moucha a on byl nucen se s ní utkat. Byla masivní, modrá a drzá: Zdálo se, že na něj nalétává ze všech stran najednou, bzučela a temně pištěla, jako by se chystala vyznat Maximovi lásku, nechtěla už nikdy odlétnout a naopak zůstat tady, s Maximem a jeho talířem, chodit po nich, olizovat je – a byla úporná a řečná. Všechno skončilo tím, že Maxim udělal nějaký nesprávný pohyb a ona se zřítila do piva. Štítivě přestavil sklenici na vedlejší stolek a dojídal ragú. Mezi tím k němu znovu přistoupila Rada a tentokrát už bez úsměvu se na něco zeptala.

„Ano,“ řekl Maxim pro jistotu. „Rada je hezká.“

Pohlédla na něj s upřímným úlekiem, odešla k pultu a vrátila se s malou sklenkou tmavohnědé tekutiny na tácku.

„Chutná,“ řekl Maxim a laskavě a ustaraně se na děvče zadíval. „Co špatné? Rado, sedněte mluvit. Musíme mluvit. Nesmím odejít.“

Tento pečlivě připravený proslov na ni udělal nečekaně špatný dojem. Maxim měl dokonce pocit, že se co nevidět rozpláče. Roztřásl se jí rty, něco zašeptala a vyběhla ze sálu. Něco dělám špatně, pomyslel si zkormouceně Maxim, ale naprosto nechápal, co konkrétně.

Uvědomoval si jedno: Ani muž s knírem, ani kyprá dáma si nepřejí, aby s ním Rada „sedět“ a „mluvit“. Ale protože to rozhodně nebyli ani zástupci vedení restaurace a už vůbec ne nějací strážci zákona a protože Maxim zřejmě žádné zákony neporušil, názoru těch dvou rozhněvaných lidí nebylo třeba věnovat pražádnou pozornost.

Kníráč sice tiše, ale s krajně podrážděnou intonací cosi procedil skrz zuby, naráz dopil svou sklenici, vydoloval zpod stolu silnou lakovanou špacírku, vstal a pomalu se přiblížil k Maximovi. Posadil se proti němu, položil hůl napříč před sebe, a aniž se na Maxima jedinkrát podíval, začal zcela nepochybně promlouvat právě k němu – drtil mezi zuby těžká, pomalá slova, prokládaná častým massarakš, jeho řeč připadala Maximovi stejně černá a naleštěná jako jeho zlověstná hůl, v té promluvě byla temná hrozba, výzva, nevole a to všechno se zvláště rozpouštělo ve lhotejné intonaci, lhotejné tváři a prázdnotě bledých skelných očí.

„Nerozumím,“ řekl Maxim pohněvaně.

A kníráč k němu pomalu otočil bílou tvář, podíval se jakoby skrz něj, zvolna, sekaně položil nějakou otázku a najednou ze špacírky

obratně vytrhl dlouhý lesklý nůž s úzkou čepelí. Maxim nejdřív nevěděl, co si v takové situaci počít. Protože ani netušil, co říct a jak reagovat, zvedl ze stolu vidličku a zatočil s ní v prstech. Tohle gesto mělo na vousáče ohromující vliv. Měkce odskočil, ani nestačil vstát, převrátil židli a napřáhl nůž před sebe, jeho kníry se naježily a obnažily dlouhé žluté zuby. Kyprá žena za pultem pronikavě zavřeštěla. Maxim překvapeně vyskočil. Vousáč se najednou ocitl v jeho těsné blízkosti, ale vtom odněkud vyběhla Rada, postavila se mezi ně a začala nahlas a jasně křičet – nejdřív na kníratého, pak se obrátila a svůj díl dostal i Maxim. Ten nerozuměl vůbec ničemu, kdežto vousatý se jedovatě zaštitil, popadl svou špacírku, ukryl do ní nůž a klidně zamířil k východu. Ve dveřích se obrátil, mrštil do lokálu pár přídušených slov a zmizel.

Bledá Rada s chvějícími se rty zvedla povalenou židli, utřela ubrouskem rozlitou hnědou kapalinu ze stolu, sebrala špinavé nádoby, odnesla ho, a když se vrátila, něco Maximovi řekla. Ten se zmohl jen na „ano“, ale tentokrát to nepomohlo. Rada podrážděným hlasem ještě jednou opakovala totéž, ale Maxim vycítil, že není ani tak rozzlobená, jako spíš vylekaná. „Ne,“ řekl Maxim tentokrát a žena za pultem se příšerně rozeřvala, zatřásla odulými tvářemi, a tak Maximovi nezbývalo než se přiznat: „Nerozumím.“

Žena za neustálého povyku vyběhla ze svého úkrytu, přihrnula se k Maximovi, postavila se před něj s rukama v bok, chvíli ještě kvílela, ale pak ho popadla pod krkem a začala mu neurvale prohledávat kapsy. Zkoprnělý Maxim se vůbec nebránil, jen pořád opakoval: „To se nesmí!“ a vyčítavě se díval po Radě. Matróna ho strčila do prsou, a jako by dospěla k nějakému strašlivému rozhodnutí, vrhla se zpátky ke svému pultu a popadla telefonní sluchátko.

„Fank!“ vykřikl Maxim. „Fank špatně. Jít! Špatně!“

Pak všechno napětí zcela neočekávaně opadlo. Rada kypré ženě něco řekla, ta zavěsila, ještě chvíli bublala, a nakonec se uklidnila. Rada posadila Maxima zpátky na jeho místo, postavila před něj novou sklenici piva a k jeho nepopsatelné radosti a úlevě si k němu konečně přisedla. Jistou dobu šlo všechno výtečně. Rada pokládala otázky, Maxim zářil blahem a odpovídal „nerozumím“, kdežto kyprá žena opodál něco bručela. Maxim se vypjal k další větě a uvedl, že „děšť je massarakš špatně mlha“. Rada se zalykala smíchy. Pak přišla

ještě jedna mladičká, dost sympatická dívka, se všemi se pozdravila, někam s Radou odešly a po chvíli se Rada vrátila už bez zástěrky, v lesklém červeném plášti s kapucí a s velkou kostkovanou taškou v ruce.

„Jdeme,“ řekla a Maxim vyskočil.

Jen tak odejít se jim však nepodařilo. Matróna znovu spustila poprask. Zase se jí cosi nelíbilo, zase něco požadovala. Tentokrát mávala perem a kouskem papíru. Rada se s ní nejdřív hádala, ale pak do sporu zasáhla i druhá dívka a postavila se na stranu kypré ženy. Řeč byla o něčem zcela evidentním a Rada nakonec ustoupila. A všechny tři se daly do Maxima. Nejdřív jedna po druhé, potom všechny sborem opakovaly jednu jedinou otázku, které Maxim přirozeně nerozuměl. Jen bezradně rozhazoval rukama. Rada všem přikázala, aby byli zticha, lehce poklepala Maxima po hrudníku a zeptala se:

„Mak Sim?“

„Maxim,“ opravil ji.

„Mak? Sim?“

„Maxim. Mak se nesmí. Maxim.“

Na to se Rada dotkla svého nosu a pronesla:

„Rada Gaal. Maxim...“

Maxim konečně pochopil, že z nějakého důvodu potřebují znát jeho příjmení, což bylo zvláštní, ale mnohem víc ho zarazilo něco jiného.

„Gaal?“ zeptal se. „Gaj Gaal?“

Rozhostilo se ohromené ticho.

„Gaj Gaal!“ opakoval Maxim s nadějí v hlase. „Gaj dobrý muž.“

Strhl se velký halas. Všechny tři ženy se rozpovídaly jedna přes druhou. Rada Maxima hladila a na cosi se vypyávala. Bylo zřejmé, že ji zajímá, odkud Maxim Gaje zná. Gaj, Gaj, Gaj, míhalo se v záplavě nesrozumitelných slov. Problém Maximova příjmení byl rázem zapomenut.

„Massarakš!“ zvolala nakonec matróna a rozchechtala se, dívky se taky zasmály, Rada vtiskla Maximovi do ruky svou kostkovanou tašku, uchopila ho v podpaždí a vykročili do deště.

Prošli tou špatně osvětlenou uličkou až na konec a odbočili do jiné, osvětlené ještě spořeji, po obou stranách vozovky nepořádně

vydlážděné kočičími hlavami, lemované dřevěnými, ke straně nachýlenými domy; a zase někam odbočili, a ještě jednou, křivolaké uličky byly naprosto pusté, cestou nepotkali vůbec nikoho.

Rada nejdřív živě štěbetala, často opakovala Gajovo jméno a Maxim zase vytrvale tvrdil, že Gaj je dobrý, jen k tomu ještě německy dodával, že mlátit lidi do obličeje není správné, že mu to připadá divné a že tomu nějak nerozumí. Jenže čím byly uličky křivolačejší, užší, tmavší a rozbahněnější, tím tišší a kusejší byly Radiny výklady. Občas se zastavila, zadívala se do tmy a Maxim si myslel, že hledá co nejschůdnější cestu, jenže ona zřejmě ve tmě pátrala po něčem jiném, protože louže vůbec neviděla, a Maxim ji co chvíli musel zatáhnout na sušší místa; tam, kde bylo samé bláto, ji prostě popadl do náruče a přenášel ji – moc se jí to líbilo, pokaždé strnula blahem, ale okamžitě ji to zase pouštělo, protože se panicky bála.

Bála se tím víc, čím dál byli od kavárny. Maxim se nejdřív pokoušel o neurospojení, aby jí dodal trochu elánu, ale stejně jako ve Fankově případě se mu to nepodařilo. Když opustili čtvrt periferních brlohů, dostali se na katastrofálně zabahněnou nedlážděnou cestu, po jejíž pravé straně se táhl nekonečný mokrý plot se zrezivělým ostnatým drátem nahoře, zatímco vlevo se prostírala neproniknutelně tmavá, smrdutá, zanedbaná pláň bez jediného světýlka, Rada zvadla docela – div neplakala – a Maxim ve snaze alespoň trochu jí zvednout náladu spustil jednu po druhé ty nejveselejší písničky, které znal. Pomohlo to, ale ne na dlouho, jen na konec plotu. Pak znovu přišly únavně fádňící domy – dlouhé, žluté, patrové, s tmavými okny; vanuly z nich pachy stydnoucího kovu, organických maziv a ještě čehosi dusivého a čadivého, řídce a kalně svítily lampy a v dálce, v nějakém opuštěném průjezdu, stáli zimomřivě schoulení lidé. Rada se zarazila.

Zaryla se prsty do jeho předloktí a cosi přerývaně zašeptala – cloumal jí strach, hlavně o něj. Neustále šeptajíc ho táhla zpátky a on se podroboval, protože se domníval, že se jí tak uleví, jenže pak pochopil, že je to prostě bezděčný projev zoufalství, a vzepřel se.

„Pojďme,“ navrhl jí laskavě. „Pojďme, Rado. Špatně ne. Dobře.“

Poslechla jako dítě. Vedl ji, třebaže nevěděl kam, náhle však věděl všechno – bála se těch mokrých postav – a velice se podivil, protože na nich nebylo nic strašného a nebezpečného: docela obyčejní, vlhkým

chladem zkroušení domorodci, kteří z neznámého důvodu stojí na dešti a třesou se zimou. Nejdřív byli jen dva, potom se odněkud vyonořil ještě třetí a čtvrtý s ohýnky narkotických tyčinek u úst.

Maxim kráčel prázdnou ulicí mezi žlutými domy přímo k těm postavám, Rada se k němu tiskla stále pevněji a on ji objal kolem ramen. V duchu si řekl, že se nejspíš mylí a že Rada se netřese jen strachy, ale taky zimou. Na mokrých lidech skutečně nebylo nic hrozivého; prošel kolem nich, kolem těch přihrbklých, prokřehlých mužů s protáhlými obličejí a s rukama vraženými hluboko v kapsách, kteří zimomřivě podupávali, aby se trochu zahřáli, ubohých chlápků, otrávených narkotiky, kteří si jeho ani Rady zcela zjevně vůbec nevšímali, dokonce na ně ani nepohlédli, přestože kolem nich prošel tak blízko, že slyšel jejich nezdravý, nepravidelný dech. Doufal, že teď se Rada uklidní – už byli za průchodem –, ale najednou, jako by vyrašili z bláta, jako by se vyloupli ze žlutých zdí, se před nimi objevili a přehradili jim cestu další čtyři, stejně umáchaní a ubozí, ale jeden z nich v ruce třímal silnou dlouhou hůl a Maxim ho poznal.

Pod oprýskanou kopulí jakéhosi nesmyslného oblouku se v průvanu komíhala holá žárovka, zdi tohoto průchodu byly potažené plísní a křivolakými puklinami, pod nohama popraskaný zaneřáděný beton se špinavými stopami tisíců nohou a automobilových pneumatik. Vzadu se ozval tlumený dusot. Maxim se ohlédl – čtveřice s rukama v kapsách, kterou před chvílí minuli, je dobíhala, muži sípavě, trhaně oddechovali a v běhu vyplivovali ty svoje nechutné narkotické tyčinky... Rada přidušeně vykřikla, pustila jeho ruku a on měl pocit, že je tu strašně málo místa. Přitiskli ho ke zdi a ti muži ho těsně obstoupili: Rukou se ho zatím ani nedotkli, ještě je ani z těch kapes nevytáhli, a dokonce se na něj vůbec nedívali – prostě stáli kolem něj, neumožňovali mu jediný pohyb a on přes jejich hlavy viděl, že dva další drží Radu, k níž už přistoupil knírač, líně přehodil špacírku z pravé ruky do levé a stejně líně a bez zájmu ji uhodil do tváře.

Bylo to tak šílené a k neuvěření, že Maxim ztratil smysl pro realitu. V jeho vědomí se něco zlomilo. Lidé zmizeli. Zbyli tu jen dva – on a Rada –, ostatní zmizeli. Místo nich v blátě nemotorně a příšerně přešlapovala hnusná a nebezpečná zvířata. Už nebylo město, nebyl průjezd s obloukem a žárovka nad hlavou – zbyl tu jen kraj nepro-

niknutelných, neschůdných hor, země Oz na Pandoře, jeskyně, odporná past, kterou na něj připravily holé skvrnité opice, a do jeskyně lhostejně civěl rozmazaný žlutý měsíc, a bylo třeba se rvát, aby to přežil. A tak se začal rvát, jako se rval tenkrát na Pandoře.

Čas poslušně přibrzdil svůj běh, vteřiny se natáhly donekonečna a v průběhu každé z nich se dalo učinit plno nejrůznějších pohybů, zasadit spoustu úderů a vidět všechny útočníky najednou. Byly nemotorné, ty opice, zvykly si mít co do činění se sobě podobnými šelmami, a nejspíš si prostě ani nestačily uvědomit, že tentokrát volily nesprávně, že nejlepší by bývalo rychle utéct, ale ony se také pokoušely rvát... Maxim popadl další zvíře za spodní čelist, jediným rázem vyvrátil poddajnou hlavu dozadu a hranou dlaně udeřil do bledeho pulsujícího krku, okamžitě se otáčel k dalšímu, uchopil, trhl a sekl a zase uchopil, trhl a sekl – v mračnu páchnoucího dravého dechu, v dunivém tichu jeskyně, ve žlutavě usazené polotmě – a špinavé křivé spáry zasáhly jeho krk, a sklouzly, žluté tesáky se mu zahryzly hluboko do ramene, a sklouzly taky... Kolem nestál už nikdo a k východu z jeskyně spěchal vůdce s obuchem, protože jako všichni vůdci se mohl pochlubit nejrychlejší reakcí; proto také první pochopil, co se to tady odehrává. Maximovi přišlo na okamžik líto, jak šnečí je ta jeho rychlá reakce – vteřiny se vlekly stále pomaleji a rychlonohý vůdce se plazil co noha nohu mine – a tak proklouzl mezi vteřinami, dostihl ho, ještě v pohybu ho jediným seknutím srazil a okamžitě ustal... Čas znovu získal normální rytmus, jeskyně se proměnila v oblouk, měsíc v žárovku a země Oz na Pandoře se znovu stala nepochopitelným městem na nepochopitelné planetě, mnohem nepochopitelnější než Pandora.

Maxim klidně stál, odpočíval, svěšené ruce ho brněly. Pod jeho nohama se ztěžka převaloval vousatý vůdce. Z Maximova zraněného ramene se valila krev. Vtom ho Rada uchopila za ruku, vzlykla a přejela si jeho dlaní po mokřém obličejí. Rozhlédl se. Po betonové podlaze se jako pytle povalovala těla. Mechanicky je spočítal, s vůdcem jich bylo šest, a pomyslel si, že dva stačili utéct. Radiny doteky mu byly nevýslovně příjemné a věděl, že konal tak, jak konat měl, a udělal jen to, co musel udělat – ani o kapku míň, ani o kapku víc. Ti, co stačili utéct, nebyli daleko, ale on se za nimi nehnal, přestože by je snadno dohnal, kdyby chtěl: Ještě teď slyšel, jak na konci tu-

nelu panicky buší jejich podpatky... A ti, co uniknout nestačili, ti leží, někteří z nich zemřou a někteří už jsou mrtví, a on teď chápal, že jsou to přece jen lidé, ne opice, ani pancéřoví vlci, přestože jejich dech byl smrdutý, doteky dravčí a záměry špinavé a odporné. A přece zakoušel jistou lítost, jako by ztratil dřívější čistotu, jako by přišel o zdánlivě neoddělitelný kousek duše někdejšího Maxima, věděl, že tamten Maxim zmizel navždy, bylo mu z toho trochu trpko a budilo to v něm jakousi dosud nepoznanou hrdost...

„Pojďme, Maxime,“ pronesla tiše Rada.

Poslušně vykročil za ní.

„Zkrátka a dobře vám upláchl.“

„Nedalo se nic dělat... Sám nejlíp víte, jak to v takových případech vypadá...“

„Zatracená práce, Fanku! Vy jste přece nic dělat nemusel. Stačilo by, kdybyste si býval vzal řidiče.“

„Já vím, že je to moje vina, ale koho by napadlo...“

„Už toho nechte. Co jste zatím podnikl?“

„Jakmile mě pustili, zavola jsem Megovi. Megu nic neví. Pokud se vrátí k němu, profesor nám to okamžitě oznámí... Dál jsem nechal sledovat všechny domovy pro slabomyslné... Nemůže utéct daleko, lidé ho prostě nenechají, je příliš nápadný...“

„A dál?“

„Vzbouřil jsem svoje lidi na policii. Prikázal jsem jim, aby sledovali všechny přestupky proti veřejnému pořádku včetně porušování pravidel silničního provozu. Nemá doklady. Vydal jsem pokyn, aby mi byly zasílány zprávy o všech zadržených bez dokladů... Nemá žádnou šanci ztratit se nám z dohledu, i kdyby chtěl... Podle mého názoru je to otázka dvou tří dnů... Jednoduché jako facka, banální záležitost...“

„Banální! Co mohlo být banálnější: Posadit se do vozu, zajet do televizního studia a přivést sem jednoho muže... A vy jste si neporadil ani s takovou maličkostí.“

„Je to moje vina. Ale fatální shoda okolností...“

„Už jsem řekl, že okolnosti mě nezajímají. Skutečně vypadá jako šílenec?“

„Těžko říct... Nejspíš asi připomíná divocha. Dobře umytého a udržovaného horala. Ale snadno si dokážu představit situaci, kdy

vypadá jako blázen... A pak, ten věčný idiotský úsměv, kreténské žblebtání místo normální lidské řeči... A celkově vypadá jako pito-meček..."

„Chápu. Vaše opatření schvaluji... A ještě něco, Fanku. Spojte se s ilegály.“

„Cože?!“

„Pokud ho v několika nejbližších dnech nedopadnete, určitě se objeví mezi ilegály.“

„Já ovšem nechápu, co by divoch mohl pohledávat mezi ilegály.“

„V ilegalitě pracuje hodně divochů. Nechte už těch hloupých otázek a dělejte, co vám říkám. Pokud vám unikne ještě jednou, propustím vás.“

„Podruhé už mi neuteče.“

„To jsem rád. Co máte ještě?“

„Zajímavý drb o Puchýřovi.“

„O Puchýřovi? Co konkrétně?“

„Omlouvám se, Poutníku... Kdybyste dovolil, raději vám to pošeptám do ucha...“

Kapitola pátá

Pan rytmistr Čaču dokončil instruktáž a rozkázal: „Kaprále Gaale, vy tu zůstanete. Ostatní mohou jít.“ Když ostatní velitelé odešli – husím pochodem, každý s nosem přilepeným na zátylek muže před sebou – pan rytmistr si jistou dobu Gaje prohlížel, pohupuje se na židli a pískaje si starou vojáckou píseň Mámo, nech toho. Pan rytmistr Čaču se ani v nejmenším nepodobal panu rytmistru Tootovi. Byl podsaditý, tmavolící, s velkou pleší a mnohem starší než Toot, v nedávné minulosti se zúčastnil osmi přímořských incidentů a jeho stejnokroj zdobil Ohnivý kříž a tři medaile Za nespoutanost v palbě; hodně se vykládalo o jeho fantastickém souboji s bílou ponorkou, kdy jeho stroj dostal přímý zásah a vzplanul, ale on střílel dál, dokud ze strašlivých popálenin neztratil vědomí; říkalo se, že na jeho těle nenajdete jeden kousek vlastní kůže, jen cizí transplantáty, a na levé ruce mu chyběly tři prsty. Byl přímočarý a hrubý, pravý válečník, který na rozdíl od rytmistra Toota zásadně nepovažoval za nutné tajit své nálady ani před mužstvem, ani před velením. Když se cítil dobře, věděla celá brigáda, že pan rytmistr Čaču je veselý, zato když nebyl ve své kůži a hvízdal si Mámo, nech toho...

Když se mu Gaj předpisovým pohledem díval do očí, zmocňovalo se ho zoufalství při pomýšlení, že se mu jakýmsi Gajovi samotnému neznámým způsobem povedlo tohohle skvělého člověka zarmoutit a rozzlobit. Chvatně v paměti přebíral všechny své vlastní přestupky i hříšky legionářů z jeho sekce, ale nedokázal si vzpomenout na nic, co by už předem nebylo zažehnáno nedbalým mávnutím bezprsté ruky a ochraptěle uvrčeným:

„No bože, však jsme v Legii. Na to se sere...“

Pan rytmistr se dál lehce pohupoval a tiše si pískal.

„Nemám rád kecy a přiblblý čmáranice, kaprále,“ pronesl nakonec. „Bud' kandidáta Sima doporučuješ, nebo ho nedoporučuješ. Tak jak to je?“

„Tak jest, doporučuji, pane rytmistře!“ vychrlil chvatně Gaj. „Ale...“

„Žádný ale, kaprále! Doporučuješ, nebo nedoporučuješ?“

„Tak jest, doporučuji.“

„A jak mám potom rozumět těm dvěma lejstrům?“

Pan rytmistr netrpělivým pohybem vyvolil z náprsní kapsy dva přeložené papíry, rozprostřel je na stole a přidržel zmrzačenou rukou.

„Tady čtu: Doporučuji výše uvedeného Maka Sima jako oddaného a schopného atakdale... Tomu bych všemu rozuměl, protože končíš: ...k udělení čestné hodnosti kandidáta na vojína Bojové legie. Jenže je tady ještě ta tvoje druhá moudrost, kaprále: ...V souvislosti s výše uvedeným považují za svou povinnost upozornit velení na nezbytnost důkladné prověrky jmenovaného kandidáta na vojína Bojové legie M. Sima. Massarakš! Tak co vlastně chceš, kaprále?“

„Pane rytmistře!“ ozval se rozrušený Gaj. „Ale já jsem skutečně v těžké situaci. Zním budoucího kandidáta Sima jako schopného a úkolům Legie oddaného občana. Jsem si jist, že naší věci přinese mnoho užítku. Avšak vzhledem k tomu, že v Legii je místo jen pro křišťálově čisté...“

„No dobrá, dobrá!“ přerušil ho netrpělivě pan rytmistr. „Zkrátka a dobře to uděláme takhle, kaprále. Jedno z těch lejster si teď vezmeš a okamžitě ho roztrháš. Uvažuj, hochu! Přece nemůžu k panu brigádýrovi přijít s dvěma papírama. Buď ano, nebo ne! Tady jsme v Legii, kaprále, a ne na filozofický fakultě. Máš dvě minuty na rozmyšlenou.“

Pan rytmistr vytáhl ze stolu tlustý spis a s odporem jej hodil před sebe. Gaj sklesle pohlédl na hodinky. Volba to byla nesmírně těžká. Tajit před velením nedostatečnou znalost doporučovaného je pravého legionáře nedůstojné a nečestné, a to i v případě, když jde o někoho jako Mak. Na druhé straně by však bylo nečestné a legionáře nedůstojné vyhýbat se odpovědnosti a přehrát rozhodnutí na pana rytmistra, který Maka viděl jen dvakrát, a to jen při nástupu roty. No dobrá, tak ještě jednou. V jeho prospěch svědčí, že vroucně a opravdově přijal za své úkoly Legie; bez jediného zádrhele prošel podrobnými prohlídkami v Departmentu veřejného zdraví; když ho pan rytmistr Toot a pan štábní lékař Zogu vyslali do nějaké tajné instituce, patrně na prověrku, tuto prověrku se ctí absolvoval. (Pravda,

tohle je údaj od samotného Maka, dokumenty ztratil, ale jak jinak by se ocitl bez dozoru ve městě?); a je to statečný chlap, rozený bojovník – sám se vypořádal s Krysařovou bandou – je sympatický, snadno se sblíží s lidmi, je dobromyslný a naprosto nezištný. A vůbec je to člověk nevšedních schopností. A teď nějaká ta proti: Vůbec není známo, odkud pochází a co je vlastně zač. Na svou minulost se buď vůbec nepamatuje, nebo o ní nechce mluvit... a nemá žádné doklady. Ale je tohle všechno nějak zvlášť podezřelý? Vláda kontroluje jen hranice a centrální oblasti. Dvě třetiny území státu se zmítají v anarchistických výbojích, lidé odtud utíkají, je tam hlad, epidemie a doklady tam nemá vůbec nikdo, ti mladší ani nevědí, co to doklady jsou. A kolik je mezi nimi nemocných, hlavně těch, co ztratili paměť, dokonce i degenerátů... Koneckonců hlavní je, že Mak není degenerát...

„Čekám, kaprále!“ přerušil jeho úvahy pan rytmistr.

„Tak jest, pane rytmistře!“ pronesl odevzdaně Gaj. „Dovolte...“

Vzal své hlášení se žádostí o prověrku a pomalu ho roztrhal.

„Sprrávné rozhodnutí!“ zavrčel pan rytmistr. „Jste chlapík, legiónáři! Papír, inkoust, prověrky... Všechno prověří boj! Až se posadíme do aut a vyrazíme do rajónu atomovejch pastí, hned se uvidí, kdo k nám patří a kdo ne.“

„Tak jest,“ přitakal bez zvláštního nadšení Gaj. Dobře starému válečníkovi rozuměl, ale neméně dobře věděl, že hrdina přímořských incidentů se tak trochu mýlí. Boj je samozřejmě boj, ale ideová čistota je ideová čistota. Ostatně to se Maka netýká. Právě Mak je naprosto čistý.

„Massarakš!“ zaklel pan rytmistr. „Department zdraví ho doporučil a další už je naše věc.“ Po téhle záhadné větě si Gaje nakvašeně změnil pohledem a dodal: „Legionář má kamarádovi plně důvěřovat, protože když mu nedůvěřuje, znamená to, že to není kamarád, a je ho třeba hnát svinským krokem. Překvapils mě, kaprále. Ale nic, plav ke své sekci. Času už moc nemáme. A v akci se tomu tvému kandidátovi podívám na zoubek sám.“

Gaj srazil podpatky a odešel. Za dveřmi si dopřál skoupý úsměv. Starý válečník nakonec nevydržel a odpovědnost vzal na sebe. Teď už může Maka s čistým svědomím pokládat za svého přítele. Maka Sima. Jeho pravé příjmení se ani nedá vyslovit. Buď si jej vymyslel

v horečkách, nebo skutečně pochází z některého horalského kmene... Jak že se to jmenoval ten jejich někdejší vladař? Zaremčičakbešmusarají... Gaj vyšel na cvičák a porozhlédl se po své sekci. Neúnavný Pandi chlapce proháněl nejvyšším oknem makety dvoupatrového domu. Chlapci byli celí propocení a to bylo špatné, protože do začátku operace zbývala sotva půlhodinka.

„Kón-čít!“ zavolal Gaj už zdálky.

„Končit!“ zařval Pandi. „V řad nastoupit!“

Sekce si rychle nastoupila a Pandi zavelel: „Pozor!“, předpisovým krokem napochodoval před Gaje a podal hlášení: „Pane kaprále, sekce při zaměstnání na maketě dobývaného města.“

„Zařadte se,“ broukl Gaj a pokusil se už tónem vyjádřit svou neolibost, co tak báječně uměl kaprál Serembeš. Přešel podél vzorně vyrovnané jednotky s rukama za zády a zkoumavě pohlížel do známých tváří.

Šedé, modré a zelené oči vyjadřovaly odhodlání splnit každý rozkaz, a byly proto mírně vyřeštěné, sledovaly každý jeho pohyb. Cítil, jak jsou mu blízcí a drazí, těch dvanáct chlapců jako buků – šest řádných vojinů Legie na pravém křídle a šest kandidátů na levém – všichni ve slušivých černých kombinézách s naleštěnými knoflíky, všichni v blýskavých nízkých holínkách, všichni v baretech frajersky naražených nad pravé oko... Ne, všichni ne. Uprostřed tvaru, na pravém křídle kandidátů se jako věž tyčí kandidát Mak Sim, nádherně stavěný chlapec, Gajův oblíbenec, i když je to pro velitele smutné, mít oblíbence, ale... hm... A že ty svoje zvláštní hnědé oči předpisově nevyvaluje? No nic, časem se to taky naučí. Ovšem... hm...

Gaj přistoupil k Maximovi a zapnul mu horní knoflík. Pak se postavil na špičky a srovnal mu baret. Teď je to, zdá se, v pořádku... Jen tu hubu má při nástupech od ucha k uchu... Ale to nic, to se odnaučí. Je to zatím jen kandidát, navíc nejmladší v sekci...

Aby zachoval alespoň nějaké zdání spravedlnosti, Gaj poopravil také výstroj Makova souseda, přestože to nebylo zapotřebí. Pak udělal tři kroky vzad a zavelel „pohov!“. Sekce reagovala jako jeden muž: legionáři lehce ukročili a dali ruce za záda.

„Chlapci,“ řekl Gaj, „dnes společně s celou naší rotou vyrážíme na pravidelnou operaci, jejímž hlavním smyslem je zneškodňování agentury potenciálního nepřítele. Operace proběhne podle schéma-

tu číslo třicet tři. Páni řádní vojíni si své povinnosti, vyplývající z tohoto schématu, jistě pamatují, zatímco pánům kandidátům, kteří si zapomínají zapnout knoflík u límce, je ještě zopakuju. Sekce dostane jeden vchod. Na počátku operace se rozdělí na čtyři skupiny – tři trojky a vnější zálohu. Trojky složené vždy ze dvou řádných vojínů a jednoho kandidáta bez zbytečného rámusu pročešou byt za bytem. Při vstupu do bytu každá trojka postupuje takto: kandidát střeží vchod ze schodiště, druhý řádný voják bez zbytečných průtahů obsadí případný zadní východ a velitel skupiny provádí prohlídku místností. Vnější záloha, již velí velitel sekce, v tomto případě tedy já, zůstává dole u vchodu do domu a jejím úkolem je poskytnout pomoc trojce, která ji bude potřebovat. Složení trojek i zálohy je vám známo... Pozor!“ zavelel a poodstoupil o další krok. „Do trojek – nastoupit!“

Proběhl rychlý mnohonohý přesun. Sekce se rozdělila do trojek. Nikdo si nepopletl své místo, nikdo o druhého nezavadil samopalem, nikdo neuklouzl a neztratil baret, jak se to často stávalo při předešlých zaměstnáních. Na pravém křídle zálohy čněl Mak a zase se zeširoka usmíval. To bylo samozřejmě špatné, protože takhle to být nesmí. A za všechno nepochybně mohl ten jeho pitomoučký úsměv...

„Nebylo to nejhorší,“ zabručel Gaj přesně jako kaprál Serembeš a blahosklonně si změřil Pandiho – výborně, chlapče, dobrěs ty kluky vycepoval. „A teď pozor!“ zvolal. „Sekce, v řad nastoupit!“

Následoval ještě jeden rychlý mnohonohý přesun, okouzující svou přesností a přísnou harmonií – a sekce před ním znovu stála ve vyrovnaném řadu. Výborně, dokonce báječně! Člověka až zamrazí kolem žaludku. Gaj znovu založil ruce za záda a prošel se podél jednotky.

„Legionáři!“ zahájil slavnostně. „Jsme opora a jediná naděje Ohňostrůjců. Jedině na nás se mohou ve své velké věci bez zaváhání spolehnout.“ (Byla to pravda, ta nejopravdovější pravda, poznamenaná zvláštním kouzlem a zvláštní odevzdaností.) „Bojová legie je pěstí dějin. Jejím posláním je smést všechny překážky na naší hrdé pouti. Meč Bojové legie se zakalil v žáru bitev, žhne v našich dlaních a zchladit ho mohou jedině proudy nepřátelské krve. Nepřítel je lstivý. Je zbabělý, ale vytrvalý. Ohňostrůjci nám uložili zlomit jeho úskočnou paličatost a vytrhnout i s kořenem všechno, co nás sráží zpátky k chaosu a roz-

kladné anarchii. Taková je naše povinnost a my považujeme za štěstí ji plnit. Musíme přinášet oběti, rušíme klid našich matek, bratří a dětí, připravujeme o zasloužený odpočinek poctivého pracujícího, poctivého úředníka, poctivého trhovce a průmyslníka. Oni však vědí, proč musíme vpadat do jejich domovů, a vítají nás jako své nejlepší přátele, jako své ochránce. Myslete na to a nenechte se v ušlechtilém zápalu plnění svých povinností unést. Přítel je přítel, kdežto nepřítel je nepřítel... Má někdo nějaké otázky?”

„Ne!“ štěkla sekce dvanácti hrdly.

„Pozorrr! Třicet minut na odpočinek a kontrolu výstroje! Rrozchod!“

Sekce se rozptýlila a legionáři ve skupinkách po dvou po třech zamířili ke kasárnám. Gaj nespěchavě vykročil za nimi s pocitem příjemně vyplněného nitra. Maxim na něj čekal opodál a už zdálky se usmíval. „Pojď si zahrát na slova,“ navrhl mu. Gaj v duchu zaúpěl. Měl by ho zpražit, pořádně zpražit! Co může být nepřírozenější než kandidát, úplný zelenáč, který půl hodiny před operací otravuje kaprála takovými familiárnostmi! „Teď na to není čas,“ poznamenal co nejkomisněji.

„Ty jsi nervózní?“ zeptal se Mak soucitně. Gaj se zastavil a upřel oči k nebi. Co s ním, proboha, co s ním? Ono je zkrátka naprosto nemožné sekýrovat takového dobrosrdečného, naivního obra, navíc zachránce vlastní sestry a navíc – nač to tajit – člověka ve všech ohledech, s výjimkou pořadové přípravy, mnohem lepšího než Gaj sám... Rozhlédl se kolem a prosebně řekl:

„Poslyš, Maku, ty mě dostáváš do strašně trapné situace. Když jsme v kasárnách, jsem tvůj velitel, já ti dávám příkazy a ty je plníš. Už stokrát jsem ti řekl...“

„Ale já přece jsem ochoten se podrobit. Tak mi něco rozkaž!“ namítl Mak. „Já vím, co je to disciplína. Rozkazuj.“

„Už se stalo. Věnuj se kontrole výstroje.“

„To ne, Gaji, nezlob se, ale tys vydal jiný rozkaz. Prikázal jsi nám, abychom si odpočinuli a prohlédli výstroj. Výstroj už jsem si zkontroloval a teď odpočívám. Tak si chvíli zahrajem, ne? Vymyslel jsem výborné slovo...“

„Maku, pochop: podřízený smí svého velitele oslovit za prvé jen předepsaným způsobem a za druhé výhradně ve služebních záležitostech.“

„Ano, to si pamatuju, paragraf devět... Ale to platí ve službě... Kdežto teď máme oba volno...“

„Jak jsi přišel na to, že já mám volno?“ zeptal se Gaj. Stáli za maketou u plotu z ostatého drátu a tady je našťěstí nikdo nevidí: nikdo nevidí, jak se ten věžák opírá o plot a neustále má tendenci chytat svého kaprála za knoflík. „Já odpočívám jediné doma, ale ani tam bych žádnému podřízenému nedovolil... Poslyš, pusť konečně ten můj knoflík a svůj si zapni...“

Mak se zasmál a řekl:

„Ve službě tak a doma onak? K čemu je to dobré?“

„Víš co, už o tom nebudeme mluvit. Nebaví mě opakovat ti pořád jedno a totéž... A ještě něco: kdy už se konečně přestaneš při nástupu zubit?“

„O tom se v rádech nic nepíše,“ odpověděl okamžitě Maxim. „A pokud jde o opakování jednoho a téhož, něco ti řeknu. Nezlob se, Gaji, já vím že nejsi žádný mluvitel... hovorník...“

„Kdo?!“

„Nejsi člověk, který by uměl pěkně mluvit.“

„Myslíš řečník?“

„Řečník... To je ono, nejsi řečník. Ale to nevádí. Dneska jsi k nám promluvil. Ta slova byla správná, dobrá. Ale když jsi mi o úkolech Legie a situaci v zemi vykládal doma, bylo to mnohem zajímavější. A bylo to opravdu z tebe. Kdežto tady už posedmé říkáš jedno a totéž, ale z tebe to není. Je to příliš správné. Příliš stejné. Příliš nudné. Rozumíš? Neurazil ses?“

Gaj se neurazil. Tedy – taková studená jehlička se mu do sebevědomí zaryla: až doposud si myslel, že mluví stejně plyně a přesvědčivě jako třeba kaprál Serembeš nebo dokonce pan rytmistr Toot. Ale když se nad tím tak zamyslí, kaprál Serembeš a pan rytmistr Toot ty tři roky taky stále opakovali jedno a totéž. Na tom ovšem není nic zvláštního a už vůbec ne závadného – vždyť za ty tři roky k žádným podstatným změnám ve vnitropolitické či zahraničněpolitické situaci nedošlo...

„A kde ses v rádech dočetl,“ ušklíbl se Gaj, „že podřízený smí činit výtky svému nadřízenému?“

„Tam je pravý opak,“ povzdechl si Maxim. „A to podle mého názoru není správné. Když počítáš příklady z balistiky, tak přece mé řady respektuješ, a když uděláš chybu ve výpočtu, tak taky.“

„Ale to je doma!“ zdůraznil Gaj. „A doma je možné všechno.“

„A co když při střelbách špatně určíš hledí? Špatně zhodnotíš korekci na vítr? Tak co potom?“

„Na tom nesejde,“ prohlásil Gaj pevně.

„Takže se má střilet špatně?“ užasl Maxim.

„Střilet se musí podle rozkazu,“ vysvětlil mu přísně Gaj. „Za těch deset minut, Maku, už jsi toho navykládal tak na padesát ostrých. Rozumíš?“

„Ne, nerozumím... A co když to bude v boji?“

„Co v boji?“

„Když určíš nesprávné hledí v boji. Co pak?“

„Hm...“ zamyslel se Gaj, který v boji ještě nikdy nevelel. Najednou si vzpomněl, jak se kaprál Bachtu při průzkumu bojem nedokázal zorientovat na mapě, zahnal svou sekci do křížové palby sousední roty, sám tam tenkrát zůstal a s ním polovina jeho sekce, a my přitom věděli, že to popletl, jenže nikoho ani nenapadlo ho opravit.

Proboha, uvědomil si náhle Gaj, nás by bývalo nikoho ani nenapadlo, že bychom ho snad směli opravovat. Kdežto Mak tomuhle totálně nerozumí, a nejen to – na tom nakonec není nic k pochopení – on to prostě neuznává! To se stalo už kolikrát: vezme si na paškál tu nejsamozřejmější věc, v několika málo větách ji načisto rozcupuje a člověk ho nedokáže přesvědčit o opaku, naopak, sám zapochybuje, hlava z toho jde kolem a jeden je z toho celý tumpachový... Nene, to není jen tak obyčejný člověk... to je vzácný, nevidaný člověk... Jazyk se naučil za měsíc. Gramatiku zvládl za dva dny. A za další dva dny přečetl všechno, co měl Gaj doma k přečtení. Matematiku a mechaniku ovládá lépe než páni profesori, a to u nás na kursech vyučují nejlepší odborníci... Nebo takový strýček Kaan...

Poslední dobou se stařec se svými monology za stolem obrací výlučně k Maximovi. A co víc, už několikrát svému okolí zcela nedvojsmyslně naznačil, že Maxim je patrně jediný člověk, který v naší době projevuje takové schopnosti a takový zájem o prehistorickou faunu. Nakreslil Maximovi na papír nějaká hrozná zvířata a Maxim mu na jiný papír namaloval obludy ještě hroznější a pak se dohadovali, které z těch zvířat je starší, které z kterého vzešlo a proč to tak bylo; na stůl putovaly knihy ze strýčkovy knihovny a stejně se stávalo, že Maxim starce pomalu ani nenechal otevřít ústa, a Gaj s Ra-

dou při tom podstatě jejich sporu ani zbla neporozuměli, a strýček křičel do ochraptění nebo trhal obrázky na kousky a dupal po nich, spílal Maximovi do nevzdělanců horších než ten pitomec Šapšu, ale jindy se najednou začal oběma rukama přehrabovat v řídoučkových vlasech a s užaslým úsměvem brumlal: „To je odvážné, massarakš, odvážné, máte fantazii, mladý muži!“ Gajovi obzvláště utkvěl v paměti jeden večer, kdy starce jako z čista jasna nebe hrom zaskočilo Maximovo prohlášení, že některá z těch předpotopních zvířat se pohybovala po dvou nohou, kteréžto prohlášení s největší pravděpodobností neuvěřitelně prostě a jednoduše vyřešilo jakýsi letitý vědecký spor...

Vyzná se v matematice, v mechanice, vojenskou chemii ovládá brilantně a paleontologii – bože můj, kdo ještě dneska rozumí paleontologii! – tak paleontologii ovládá taky... Maluje jako skutečný umělec, zpívá jako pěvec... a je hodný, nezdravě hodný. Rozehnal a zmlátil partu banditů, postavil se sám osmi, a s holýma rukama, jiný by se na jeho místě nosil jako páv a jen si před každým nedbale uplivoval, kdežto tenhle se trápil, nespal celé noci, zlobil se, když ho někdo chválil a děkoval mu, a pak jednou vybuchl. Celý zbělal a vykřikl, že je nečestné a nesprávné vychvalovat někoho za vraždu... A jaký problém byl přemluvit ho, aby se přihlásil do Legie! Všechno chápe, se vším souhlasí, chtěl by, ale nakonec opatrně poznamená, že tam by asi musel střílet, že? Do lidí. A Gaj mu řekl: Kdepak do lidí, do degenerátů, ne do lidí, do holoty horší než nejhorší bandita... Tak se pro začátek domluvili na tom, že než si zvykne, bude jen odzbrojovat... Je to směšné, ale zároveň trochu hrůzné. To nebude jen tak, když se každou chvíli podřekne, že přišel z jiného světa. Tenhle svět Gaj zná. Strýček o něm dokonce má knihu – Mlžná země Zartak se to jmenuje. V Alabastrových horách prý je údolí Zartak, kde žijí šťastní lidé... Podle té knížky jsou tam všichni přesně takoví jako Maxim. A jedna věc je na nich hrozně zajímavá – když někdo z nich údolí opustí, okamžitě zapomene, odkud pochází a co dělal dřív, pamatuje si jen, že je z jiného světa... Strýček sice říká, že žádné takové údolí neexistuje, že je to jen výmysl, je jen hřeben Zartak, jenže právě v poslední válce dopadly na toto pohoří superbomby, takže všichni horalé přišli o paměť...

„Proč mlčíš?“ zeptal se Maxim. „Ty o mně přemýšlíš?“

Gaj uhnul pohledem.

„Poslouchej mě... Já tě prosím jen o jedno: v zájmu disciplíny v jednotce nikdy nedávej najevo, že víš víc než já. Dávej pozor, jak se chovají ostatní, a chovej se taky tak.“

„Já se snažím,“ řekl smutně Maxim, na okamžik se zamyslel a dodal: „Těžko si zvykám. U nás je všechno jinak.“

„A jak vypadá tvoje rána?“ zeptal se Gaj, aby změnil téma.

„Mně se rány hojí rychle,“ poznamenal roztržitě Maxim. „Poslyš, Gaji, co kdybychom po operaci jeli rovnou domů. Co bys tomu říkal? Moc se mi stýská po Radě. Tobě ne? Zavezeme chlapce do kasáren a pak se můžeme nákladákem svézt domů. A řidiče pustíme...“

Gaj nabral do plic co nejvíc vzduchu, ale vtom zapraskala stříbřitá bednička tlampače na sloupě téměř nad jejich hlavami a hlas dozorčího brigády zaryčel:

„Šestá rota, nástup na cvičiště! Pozor, šestá rota...“

A Gaj jen vyštěkl:

„Kandidáte Sime! Mlčet a marš na nástup!“ Maxim se prudce otočil, ale Gaj ho ještě stačil chytit za hlaveň samopalu: „Moc tě prosím...“ zašeptal. „Hlavně buď jako ostatní! Chovej se jako ostatní! Dneska si tě vezme na mušku sám pan rytmistr!“

Za tři minuty stála rota na pusté ploše cvičiště. Bylo už šero a nad hlavami jim zářily reflektory. Za řadami legionářů měkce mručely motory nákladních aut. Jako vždy před operací pan brigádýr v doprovodu pana rytmistra Čača mlčky obešel nastoupenou jednotku a prohlížel si každého legionáře zvlášť. Byl klidný, oči přimhouřené, koutky úst přívětivě přizvednuté. Pak bez jediného slova pokynul panu rytmistrovi a vzdálil se. Pan rytmistr zvedl zmrzačenou levičku, vykolébal se před jednotku a obrátil k mužstvu svou tmavou, téměř rudou tvář.

„Legionáři!“ zakrákoral hlasem, z něhož Gajovi běhal mráz po zádech. „Čeká nás práce... Provedeme ji, jak se sluší a patří... Rrroto, pozor! K vozidlům! Kaprále Gaale, ke mně!“

Když k němu Gaj doběhl a předpisově se vypjal, pan rytmistr mu tiše oznámil:

„Vaše sekce dostane zvláštní úkol. Až dorazíte na místo, zůstanete ve voze. Velet budu já osobně.“

Kapitola šestá

Nákladák měl prachmizerné tlumiče a na prachmizerné dlažbě to bylo zatraceně znát. Kandidát Mak Sim se samopalem sevřeným mezi koleny starostlivě přidržoval Gaje za opasek, protože usoudil, že kaprálovi, který tolik pečuje o svou autoritu, by se neslušelo kymáčet se nad lavičkami, jako to dělá třeba takový docela obyčejný kandidát Zojzu. Gaj nic nenamítal a úslušnou pozornost svého podřízeného ani neregistroval. Po rozmluvě s rytmistrem Gajovi cosi dělalo velkou starost a Maxim byl rád, že podle rozpisu budou spolu – když bude zapotřebí, může Gajovi pomoci.

Nákladáky minuly Ústřední divadlo, dlouho se vlekly podél zápachajícího Říšského kanálu, pak odbočily do dlouhé, v tuto hodinu již prázdné Obuvnické ulice a začaly kroužit křivolakými uličkami předměstí, kde Maxim ještě nikdy nebyl. Poslední dobou se podíval na hodně míst a město prostudoval s důkladností pravého hospodáře. Za těch zhruba čtyřicet dní se toho vůbec dověděl poměrně dost a konečně se dokázal v situaci zorientovat. Připadala mu mnohem méně uspokojivá a o to bizarnější, než se původně domníval.

Ještě dřepěl nad slabikářem, a Gaj už naléhal s otázkou, kde se tu Maxim vzal. Obrázky nepomáhaly: Gaj je vnímal s jakýmsi potutelným úsměvem a dál opakoval stále stejnou otázku: „Odkud jsi?“ Nakonec Maxim podrážděně píchl nad hlavu a řekl: „Z nebe!“ K jeho velkému údivu to Gaj považoval za zcela přirozené a začal na něj chrlit nějaká tajemně znějící slova, která Maxim dříve považoval za názvy oběžnic místní planetární soustavy. Gaj však položil na stůl mapu světa na způsob pozemského Mercatorova válcového zobrazení a rázem bylo jasné, že nejde o žádné planety, ale o zneprátelečné státy. Maxim pokrčil rameny, použil všech výrazů nevole, jichž byl zatím mocen, sklonil se nad mapu, aby si ji prostudoval, a tím tento rozhovor na čas uzavřel.

Asi o dva dny později večer se Maxim s Radou dívali na televizi. Běželo tam opravdu zvláštní vysílání, něco jako film bez začátku a konce, bez pevné fabule, zato se spoustou jednajících postav – dosti úděsných postav – jednajících dosti divoce, alespoň z hlediska normálního humanoida. Rada to sledovala se zájmem, každou chvilku vypískla, chytala Maxima za rukáv, asi dvakrát si krátce zaslzela, zatímco Maxima to poměrně brzy přestalo bavit, a tak si za doprovodu unyle výhružné hudby zdříml, jenže vtom se na obrazovce mihlo cosi známého. Nevěřicně si promnul oči. Na obrazovce se objevila Pandora: džunglemi se vleče ponurý tachorg, drtí stromy, a vida, tady je Peter s vábničkou v ruce, couvá s vážnou, soustředěnou tváří, teď klopytl o kořen a padl zády přímo do bažiny. Maxim s obrovským údivem poznal vlastní mentogram, a pak ještě jeden, a ještě – to vše bez jakéhokoli komentáře, stále jen táž hudba, a Pandora zmizela, aby uvolnila místo slepému muži, který lezl po stropě jakoby potaženém uprášenou pavučinou. „Co je to?“ zeptal se Maxim a ukázal na obrazovku. „Přenos,“ řekla netrpělivě Rada. „A zajímavý. Dívej se.“ Smyslu se nedobral a v jeho mozku se zrodila vize desítek návštěvníků z vesmíru, kteří poctivě vzpomínají na své světy. Svě myšlenky se však rychle vzdal, tohle bylo příliš strašné a jednotvárné – pusté dusné místnůstky, nekonečné chodby zavalené nábytkem, který z ničeho nic porůstal obrovitými trny; spirálová schodiště, která se zavrtávala do neproniknutelné černoty úzkých studní; zamřížované sklepy, v nichž se tupě a bezúčelně převalovala nějaká těla, mezi nimiž se tu a tam daly zahlédnout chorobně strnulé tváře jako na obrazech Hieronyma Bosche – podobalo se to spíš šíleným fantasmagoriím než reálným světům. Ve srovnání s těmito plody choré mysli z Maximových mentogramů jasně vyzařoval programový realismus, který díky jeho mladistvému temperamentu přerůstal v romantický naturalismus. Takové pořady televize vysílala skoro každý den, jmenovalo se to Čarovné putování, ale Maxim nikdy nedokázal do důsledku pochopit, v čem má spočívat jejich divácké kouzlo. Když se na to zeptal, Gaj s Radou nechápavě krčili rameny a říkali: „No to je přenos. Aby to bylo zajímavé. Čarovné putování. Taková pohádka. Jen se dívej, dívej se. Někdy je to k smíchu, jindy se bojíš...“ A v Maximově nitru vyklíčily ty nejvážnější pochybnosti, zda smyslem práce profesora Hrocha byl skutečně kontakt a zda při jeho výzkumech šlo opravdu o výzkum.

Tento intuitivní závěr se zprostředkovaně potvrdil o deset dní později, když Gaj úspěšně absolvoval konkurs na dálkové studium uchazečů o nejnižší důstojnickou hodnost a začal biflovat matematiku a mechaniku. Schémata a vzorce ze základního kursu balistiky Maxima dokonale zmátly. Teď už Gajovi nedal pokoj. Gaj nejdřív ničemu nerozuměl, ale pak se shovívavě ušklíbl a vysvětlil mu kosmografii svého světa. Teprve teď se Maxim dověděl, že obydlý ostrov vůbec není koule, že to není žádný geoid a už v žádném případě planeta.

Obydlený ostrov je Svět, jediný svět ve vesmíru. Pod nohama domorodců se nachází pevný povrch Sféry Světa. Nad jejich hlavami se vznáší obrovská, ale v zásadě změřitelná plynová koule doposud neznámého složení a s prozatím ne zcela jasnými fyzikálními vlastnostmi. Teorie praví, že hustota plynu směrem k jádru koule rychle stoupá a tam pak dochází k jistým tajemným procesům, vyvolávajícím pravidelné změny jasnosti tohoto takzvaného Světového Světla, jimiž se vysvětluje střídání dne a noci. Kromě krátkodobých každodenních změn stavu Světového Světla působí i změny dlouhodobé, které vyvolávají sezónní výkyvy teplot a střídání ročních období. Přitažlivost působí ze středu Sféry Světa kolmo na její povrch. Obydlený ostrov se tedy nalézá na vnitřním povrchu obrovské bubliny v nekonečné pevné substanci, která zaplňuje zbytek vesmíru.

Maxim, dokonale zpitomělý tak nečekaným rozuzlením, se už už chtěl pustit do sporu, ale velice rychle se ukázalo, že on i Gaj mluví každý jinou řečí, že pochopit se navzájem je pro ně mnohem složitější, než když má přesvědčený kopernikovec porozumět přesvědčenému vyznavači učení Ptolemaiova. Zakopaný pes přitom byl výhradně v pozoruhodných vlastnostech atmosféry této planety. Za prvé tu byla nezvykle silná refrakce, která nápadně zvedala obzor a od věků domorodcům vnukala představu, že jejich země není plochá a v žádném případě vypouklá, ale vyduťatá. „Postavte se na mořský břeh,“ doporučovaly školní učebnice, „a sledujte pohyb lodi vyplouvající z přístavu. Nejdřív se bude zdát, že jede po rovině, ale čím bude dál, tím bude stoupat výš, dokud nezmizí v atmosférickém oparu, halícím zbytek světa.“ Za druhé byla atmosféra velice hustá a dnem i nocí fosforeskovala, takže hvězdnou oblohu tu nikdy nikdo neviděl, a dny, kdy se dalo zahlédnout místní slunce, se zaznamená-

valy do kronik a tyto záznamy posloužily jako báze pro nespočetné pokusy o vytvoření univerzální teorie Světového Světa.

Maxim pochopil, že se ocitl v obří pasti, že skutečný kontakt bude možný jedině za předpokladu, že se mu podaří bez přehánění obrátit naruby tradiční představy, které se formovaly po tisíciletí. Soudě podle snad nejrozšířenější kletby massarakš, což přesně přeloženo znamená svět naruby, už se o to zřejmě někdo pokoušel, a Gaj mimoto vykládal něco o čistě abstraktní vědecké hypotéze, která Svět interpretovala jinak. Tato hypotéza vznikla kdysi ve středověku, svého času ji pronásledovalo i oficiální náboženství, měla své mučedníky, díky pracím geniálních badatelů minulého století se jí dostalo i vznosného matematického vyjádření, ale nakonec zůstala oním abstraktem, přestože i ona, jako ostatně většina abstraktních teorií, došla svého praktického uplatnění – stalo se tak docela nedávno, když byly vynalezeny superdalekonosné dělostřelecké granáty.

Když si Maxim promyslel a porovnal všechno, co se zatím dozvěděl, pochopil, že tu po celou tu dobu musel vypadat jako šílenec, a tudíž není divu, že se jeho mentogramy staly součástí schizoidního Čarovného putování. Za druhé si ujasnil, že pokud se nechce znovu vrátit k Hrochovi, musí prozatím o svém skutečném původu pomlčet. To všechno znamenalo, že obydlený ostrov mu na pomoc nepřispěchá, že spoléhat může jedině sám na sebe, že stavbu nulového vysílače je třeba odložit na neurčito a on sám že tu uvízl nadlouho, ne-li – massarakš! – navždy. Beznadějnost situace ho málem ochromila, ale zaťal zuby a přinutil se uvažovat čistě logicky. Maminka si prožije krušné chvíle. Bude jí nevýslovně zle a už jen tahle myšlenka mu bere všechnu chuť do jakékoli logiky. Čert ho vem, tenhle zabeďněný, uzavřený svět...! Ale mám dvě východiska: buď teskně toužit po nemožném a bezmocně si okusovat nehty, nebo se vzchopit a žít. Skutečně žít, tak, jak jsem vždy chtěl – mít rád přátele, dosahovat svých cílů, rvát se, vítězit, prohrávat, dostávat přes hubu a zase to vracet, prostě cokoli, jen ne zoufale lomit rukama... Přestal s výklady o výstavbě vesmíru a začal se Gaje vyptávat na dějiny a sociální záležitosti svého obydleného ostrova.

Dějiny nevypadaly právě nejvábněji. Gaj mu z nich mohl poskytnout jen hodně útržkovité informace a solidní knihy doma neměl. V městské knihovně solidní tituly také k mání nebyly. Dalo se však

pochopit, že země, která se Maxima ujala, byla dřív mnohem větší a vlastnila velké množství zámořských kolonií, kvůli kterým nakonec vypukla zničující válka s dnes už zapomenutými sousedními státy. Tato válka zachvátila celý svět, zahynuly v ní miliony a miliony obyvatel, do základu byly zničeny tisíce měst, desítky velkých i menších států zmizely z povrchu zemského a ve světě i v zemi samotné zavládl chaos. Přišly dny krutého hladu a epidemií. Pokusy o lidová povstání hrstka vykořisťovatelů potírala jadernými údery. Stát i celý svět směřovaly k záhubě. Situaci však zachránili Ohňostrůjci. Soudě podle všech známek to byla skupina mladých anonymních důstojníků generálního štábu, kteří jednoho krásného dne s pouhými dvěma divizemi, velice nespokojenými tím, že je posílají na atomová jatka, zorganizovali puč a zmocnili se vlády. Od té doby se situace do značné míry stabilizovala a válka utichla jaksi sama sebou, přestože mír nikdo s nikým neuzavřel.

Maxim chápal, že politické zřízení tohoto státu má k dokonalosti hodně daleko. Nesporné však bylo, že popularita Ohňostrůjců je mimořádná, a to ve všech vrstvách společnosti. Ekonomická podstata této popularity zůstávala pro Maxima záhadou, ale zřejmě šlo o to, že vojenská oligarchie dokázala zkrotit chuti průmyslníků, čímž si získala dobrou pověst mezi dělnictvem, a to si navíc sama podmanila, což se zase nepochybně zamlouvalo průmyslníkům. Ale to byly jen dohady. Například Gajovi taková interpretace problému připadala prapodivná: pojem třída neznal a rozpory mezi společenskými vrstvami si nedokázal představit...

Zahraničněpolitická situace, v níž se země ocitla, zůstávala i nadále velmi napjatá. Na sever od ní ležely dva další velké státy – Honti a Pandeia – bývalé provincie či kolonie. O těchto zemích nikdo nic nevěděl, ale bylo známo, že obě mají ty nejagresivnější záměry, neustále vysílají záškodníky a špióny, organizují pohraniční incidenty a připravují válku. Smysl této války nebyl Gajovi jasný, ale takovými problémy si prostě hlavu nezaměstnával. Na severu byl nepřítel, on bojoval s jeho zákeřnou agenturou na život a na smrt a to mu úplně stačilo.

Za pohraničními lesy na jihu ležela poušť, vzniklá v důsledku stovek a tisíců jaderných výbuchů na území několika zemí, které se na vojenských operacích podílely nejaktivněji. O tom, co se děje na

těchto milionech čtverečních kilometrů, se nevědělo také nic a vlastně to ani nikoho nezajímalo. Jižní hranice nepřetržitě ohrožovaly obrovské hordy polozdivočelých degenerátů, jimiž se lesní masivy za řekou Modrý Had jen hemžily. Problém jižních hranic byl v zemi považován za snad nejzávažnější. Tento region z potíží prakticky nevycházel a právě tam se soustředily elitní útvary Bojové legie. Gaj v těchto jednotkách sloužil celé tři roky a vyprávěl neuvěřitelné věci.

Ještě dál na jih, za pouští, se také mohly zachovat nějaké státy, ale ty o sobě nedávaly vědět. Trvale a nepříjemně však na sebe upozorňovala takzvaná Ostrovní říše, která vyrostla na třech velkých souostrovích v antarktickém pásmu. Světový oceán patřil jí. Radioaktivní vody brázdila mohutná flotila vyzývavě sněhobílých ponorek, vybavených v souladu s posledními úspěchy ve vyhlazovací technice a s komandy speciálně vycvičených hrdlořezů na palubě. Bílé ponorky, příšerné jako přízraky, udržovaly pobřežní pásmo v neustálém napětí, pouštěly se do nevyprovokovaného ostřelování přímořských osad a ohrožovaly je i pirátskými výsady. Také této bílé hrozbě stála v cestě Legie.

Obraz celosvětového chaosu a zmaru Maximem otřásl. Měl před sebou planetu-pohřebiště, planetu, na níž rozumný život sotva skomíral a navíc byl zjevně ochoten kdykoli sám se sebou skoncovat nadobro.

Maxim teď poslouchal Radu, její klidné a hrůzné vyprávění o tom, jak matka dostala zprávu o otcově smrti (otec byl lékař, epidemiolog, který odmítl opustit oblast zachvácenou epidemií, a stát, který v té době neměl ani prostředky, ani čas na boj s masovým šířením chorob, na tuto oblast prostě shodil jadernou pumu); o tom, jak Rada po matčině smrti, aby uživila tehdy malého Gaje a zcela bezmocného strýčka Kaana, osmnáct hodin denně myla nádobí v jedné věznici, pak pracovala jako uklízečka v přepychovém útulku pro spekulanty, pak se zúčastňovala „ženských dostihů s totalizátorem“ a pak se sama dostala na nějaký čas do vazby, sice jen nakrátko, jenže tak přišla o zaměstnání a několik měsíců žeberala...

Potom si vyslechl vyprávění strýčka Kaana, kdysi významného vědce, který mu vylíčil, jak režim hned v prvním roce války vyklidil celou Akademii věd a z jejího osazenstva sestavil Akademický pluk Jeho císařského Veličenstva; jak se v dobách hladu zbláznil a oběsil

tvůrce zdejší evoluční teorie; jak se vařila polévka z cvrčků a lebedy; jak vyhladovělý dav vydrancoval Zoologické muzeum a coby potravu se zmocnil i exponátů naložených v lihu...

Pozorně se zaposlouchal i do Gajova bezelstného líčení o výstavbě věží protibalistické ochrany, jak se po nocích na stavenišťe příkrádají lidojedi a zmocňují se pracujících vychovanců a jejich strážců z řad legionářů; jak ze tmy jako neslyšné přízraky útočí upíři – krutí pololidé-polozvířata-polopsi; poslouchal jeho nadšené chvalozpěvy na soustavu PBO, která se za nepředstavitelných útrap rodila v posledních letech války, která v podstatě ukončila válečné akce a ochránila zemi ze vzduchu a která dodnes zůstává jedinou zárukou bezpečnosti před agresí ze severu... A ti padouši podnikají na vysílací věže teroristické útoky – ty prodejné kůže, vrazi žen a dětí, koupení za špinavé hontské a pandejské peníze, chamrad' horší než takový Krysař... Nervní Gajovu tvář znetvořila nenávisť. „To je teď to nejdůležitější,“ řekl na závěr a poklepal pěstí po stole, „proto jsem nešel do továrny ani na pole, ani někam do kanceláře, ale do Bojové legie, která dnes zachraňuje všechno...“

Maxim to všechno dychtivě poslouchal – jako strašidelnou, neuvěřitelnou pohádku, o to děsnější, že tohle všechno se doopravdy odehrávalo, že mnohé a mnohé z řečeného přežívalo dál, a to nejhorší a nejnemožnější se mohlo kdykoli opakovat. Připadalo mu komické a ostudné přemýšlet o vlastních lapáliích, jeho vlastní problémy mu najednou připadaly zcela malicherné: nějaký kontakt, nulový vysílač, lomení rukama...

Nákladáky prudce zabočily do úzké uličky mezi cihlovými mnohopatrovými domy a Pandi řekl: „Jsme na místě.“ Chodci na chodnicích poděšeně uskočili ke zdem a zakrývali si oči před ostrým světlem reflektorů. Nad kabinu stojícího nákladáku se vysunula dlouhá teleskopická anténa.

„Sesadat!“ zaveleli velitelé druhé a třetí sekce a legionáři vyskákali přes postranice na zem.

„První sekce zůstane na svých místech!“ vykřikl Gaj.

Pandi a Maxim, kteří byli první na nohou, se zase posadili.

„Přeskupit do trojek!“ hulákali kaprálové na chodníku. „Druhá sekce, vpřed! Třetí sekce, za mnou! Vpřed!“ Zarachotily okované holínky, někdo nadšeně vypískl:

„Panstvo, Bojová legie!“

„Ať žije Bojová legie!“

„Hurá!“ zakřičeli bledí lidé, hrůzou přišpendlení ke zdem, jen aby nepřekáželi. Všichni ti kolemjdoucí jako by tu na legionáře čekali, a když se konečně dočkali, radovali se z nich jako z nejlepšíků přátel.

Kandidát Zojza, který seděl po Maximově levici, ještě úplný chlapec, do Maxima štouchl ostrým loktem a radostně mrkl. Maxim se na něj usmál. Sekce už mizely ve vchodech, u dveří stáli jen kaprálové, a stáli neochvějně, spolehlivě, s nehybnými obličejí pod našikmo naraženými barety. Klaply dveře kabiny a hlas rytmistra Čača zakrákoral:

„První sekce, sesedat a nástup!“

Maxim se pružně přehoupl přes bočnici. Když sekce nastoupila, rytmistr rázným gestem zarazil Gaje, který chtěl podat hlášení, přistoupil až těsně ke vzorně vyřízené řádce legionářů a zavelil:

„Přilby nasadit!“

Řádní vojíní jako by na tenhle pokyn už dávno čekali, zato kandidáti trochu zazmatkovali. Rytmistr netrpělivě poklepával špičkou boty, počkal, až si Zojza poradí se řemínkem pod bradou, a vydal další povely – „vpravo v bok, poklusem vpřed“. Sám nečekaně obratně kulhal v čele, energicky mával zmrzačenou rukou a vedl sekci tmavým průjezdem do úzkého dvora ponurého jako studna, odbočil do dalšího průjezdu, stejně páchnoucího a pochmurného jako ten první, a zastavil před oprýskanými dřevěnými dveřmi, osvětlenými slabou žárovkou.

„Pozor!“ vyštěkl. „První trojka a kandidát Sim půjdou se mnou. Ostatní zůstanou tady. Kaprále Gaale, na signál píšťalky okamžitě za mnou do třetího patra. Nikoho nepustit ven a všechny chci živé, střílet jen v krajním případě. První trojka a kandidát Sim, za mnou!“

Strčil do zašlých dveří a zmizel. Maxim Pandiho předběhl a vrhl se za ním. Za dveřmi narazil na strmé, spoře nasvícené kamenné schodiště. Rytmistr bral schody po třech. Maxim ho dostihl a v jeho ruce zahlédl pistoli. Rychle si v běhu strhl samopal; při pomýšlení, že teď možná bude muset střílet do lidí, se mu udělalo nevolno, ale rychle tu myšlenku zapudil – to nebudou lidé, ale zvířata horší než kníratý Krysař, než skvrnitá opice. Ohavná břecha pod nohama, kalné světlo a zaplivané zdi ho v tomto přesvědčení jen utvrzovaly.

První patro. Vůně domácí kuchyně, ve štěrbině pootevřených dveří zděšená tvář nějaké stařenky. Zpod nohou s úzkostným skřekem uskakuje strachy pološílená kočka. Druhé patro. Nějaký trouba nechal stát přímo uprostřed schodiště kýbl s odpadky. Rytmistr kbelík odkopl a smetí propadává skrz zábradlí dolů. Ve tmavém koutě se k sobě tisknou chlapec s dívkou s vylekaně radostnými obličejí. „Pryč odsud, dolů!“ zakrákal v běhu rytmistr. Třetí patro. Hnusné hnědé dveře, natřené kdysi dávno teď už olezlou olejovou barvou, poškrábaná kovová destička s nápisem: Gobbi, zubní lékař. Ordinační hodiny nepřetržitě. Za dveřmi kdosi táhle křičí. Rytmistr zůstává stát a chroptí: „Zámek!“ Po jeho černé tváři se řine pot. Maxim nic nechápe. Pandi ho z rozběhu odstrkuje, přikládá hlaveň samopalu ke vložce zámku a tiskne spoušť. Srší jiskry a odletují třísky, cosi živočišně sálavého se s odporným kvikotem mihne nad Maximovou hlavou. Rytmistr rozráží dveře – je za nimi tma, žlutavé záblesky výstřelů vykrajují ze tmy klubka dýmu... „Za mnou!“ chrčí rytmistr a po hlavě se vrhá proti zábleskům. Maxim s Pandim vpadají do bytu hned za ním; dveře jsou úzké a přimáčknutý Pandi krátce vyjekne. V předsíni je dusno, vznáší se tu pach spáleného střelného prachu. Nebezpečí zleva. Maxim vyvrstňuje paži, chytá horkou hlaveň a vytrhává zbraň ze střelcových rukou směrem od sebe a vzhůru... Tíše, ale příšerně praskají čísi vyvrácené klouby, velké měkké tělo se bezvládně hrouťí na podlahu. Vpředu v kouři kráká rytmistr: „Nestřílet! Chci je živý!“ Maxim odhazuje samopal a vráží do velké osvětlené místnosti. Je tu velice mnoho knih a obrazů a střílet není po kom. Na podlaze se svíjejí dva muži. Jeden z nich vytrvale křičí, už je celý ochraptělý, ale křičí dál. V křesle pololeží s hlavou zvrácenou přes opěradlo žena v bezvědomí – celá bílá, až průsvitná. Pokoj je doslova nabit bolestí. Rytmistr stojí nad křičícím mužem, rozhlíží se kolem a zasouvá pistoli do pouzdra. Do místnosti se vevaluje Pandi, prudce vráží do Maxima a za ním vlečou legionáři těžké tělo muže, který střílel v předsíni. Kandidát Zojza, celý propocený a vzrušený, bez úsměvu podává Maximovi odhozený samopal. Rytmistr k nim obrací svou příšernou černou tvář. „A kde je ten poslední?“ kráká nespokojeně, ale vtom padá modrý závěs a z okna těžce seskakuje dlouhý hubený člověk v ušpiněném bílém plášti. Jako slepý se šine přímo na rytmistra a pomalu zvedá do úrovně bolestí skelných očí dvě obrovské pistole. „Jé...!“ řve Zojza.

Maxim stál k oknu bokem a už mu ani nezbyl čas se otočit a připravit, a tak se rovnou vší silou odrazil – muž však ještě stačil stisknout spouště. Výšleh z hlavní Maximovi ožehl obličej, spálené plyny ucpaly ústa, ale jeho prsty už sevřely útlá zápěstí pod manžetami bílého pláště a pistole zaduněly o podlahu. Muž klesl na kolena, hlava mu bezvládně spadla na prsa, a když ho Maxim pustil, měkce se sesul na záda.

„Nononó,“ prohodil rytmistr svým nevyzpytatelným tónem. „Položte ho taky semhle,“ přikázal Pandimu. „A ty,“ obrátil se k bledému a mokrému Zojzovi, „běž dolů a hlas velitelům sekci, kde jsem. Ať mi vzkážou, jak to vypadá u nich.“ Zojza cvakl podpatky a vrhl se ke dveřím. „Jo, eště něco. Vyřid' Gaalovi, ať sem přijde... A ty nevrškej, hnusáku!“ osopil se na sténajícího a lehce ho špičkou holínky nakopl do boku. „Hromská práce. Taková polochcípá chamrad', svinčík... Prohledat!“ přikázal Pandimu. „A všechny mi je srovnejte do řady. Tady na podlahu. Tuhle taky, klidně se tu rozvaluje na jediným křesle...“

Maxim přistoupil k ženě, opatrně ji zvedl a přenesl na postel. V duši měl zmatek. Tohle nečekal. Teď ani sám pořádně nevěděl, co vlastně čekal – žluté, nenávislně vyceněné tesáky, vytí, sveřepé rvačky na život a na smrt...? Nebylo s čím tenhle pocit srovnat, ale bůhvíproč si vzpomněl, jak jednou postřelil tachorga a jak se toto obrovské, už na první pohled hroživé a údajně nelítostné zvíře s přeraženou páteří zřítilo do hluboké jámy, tiše a žalostně plakalo a ve smrtelném zármutku si něco skoro artikulovaně brumlalo...

„Kandidáte Sime!“ vyštěkl rytmistr. „Řek jsem na podlahu!“

Zíral na Maxima svýma příšernýma průzračnýma očima, rty zkřivené jako v křeči a Maxim pochopil: on tu teď není od toho, aby soudil a rozhodoval, co je správné a co ne. Zatím je cizinec, hierarchii jejich nenávislí a lásek ještě nezná... Znovu ženu zvedl a uložil ji vedle tělnatého muže, který střílel v předsíni. Pandi a další legionář s účinným supěním obraceli kapsy zatčených naruby. A zatčení byli v bezvědomí. Všech pět.

Rytmistr se posadil do křesla, brigadýrku odhodil na stůl, zapálil si a prstem si k sobě přivolal Maxima. Maxim k němu přiskočil a pohotově srazil podpatky.

„Pročpak jsi zahodil samopal?“ zeptal se tiše rytmistr.

„Rozkaz zněl nestřílet.“

„Pane rytmistře.“

„Tak jest. Rozkaz přece zněl nestřílet, pane rytmistře.“

Rytmistr přimhouřil oči a rozvážně vypouštěl dým ke stropu.

„Takže kdybych přikázal nemluvit, ukousneš si jazyk, jo?“

Maxim mlčel. Tahle rozmluva se mu nelíbila, ale neustále měl na paměti Gajova důtklivá ponaučení.

„Co dělá tvůj táta?“ zeptal se rytmistr.

„Je vědec, pane rytmistře.“

„Žije?“

„Tak jest, pane rytmistře.“

Rytmistr vyndal cigaretu z úst a zadíval se na Maxima.

„A kde je?“

Maxim si uvědomil, že se prořekl. Musí se z toho nějak vykrotit.

„Nevím, pane rytmistře. Přesněji řečeno si to nepamatuju.“

„Jo, a že je vědec, to si pamatuješ... Co eště si pamatuješ?“

„Nevím, pane rytmistře... Pamatuju si toho hodně, ale kaprál Gaal soudí, že je to falešná paměť.“

V předsíni se ozvaly chvatné kroky, do místnosti vstoupil Gaal a strnul před rytmistrem.

„Věnuj se těm polozdechlinám, kaprále,“ řekl rytmistr. „Máš dost náramků?“

Gaj pohlédl přes rameno na zatčené.

„S vaším dovolením si budu muset jedny vypůjčit od druhé sekce, pane rytmistře.“

„Proved!“

Gaj vyběhl a vtom se v předsíni znovu ozval dupot holinek, přiběhli velitelé dalších sekcí a hlásili, že operace probíhá úspěšně, dva podezřelí už byli zadrženi, nájemníci jako obvykle poskytují aktivní pomoc. Rytmistr jim přikázal, aby co nejrychleji skončili a po operaci odvysílali štábu heslo Tamba. Když odešli, zapálil si další cigaretu, nějaký čas mlčel a díval se, jak legionáři vytahují z regálů knihy, listují v nich a odhazují je na postel.

„Pandi,“ prohodil tlumeně. „Podívej se na vobrazy. A na tenhle mi dej pozor, ne abys s ním něco proved, ten už mám vyhlídnutej já...“ A znovu se soustředil na Maxima. „Jakpak se ti zamlouvá?“ zeptal se.

Maxim pohlédl na obraz. Byla to krajina s mořským pobřežím, vysoká vodní dálava bez obzoru, soumrak a žena vystupující z vody. Vítr. Zřejmě chladný. Ženě je zima.

„Pěkný obraz, pane rytmistře,“ řekl Maxim.

„Poznáváš to?“

„Nikoli. Tohle moře jsem nikdy neviděl.“

„A jaký jsi viděl?“

„Úplně jiné, pane rytmistře. Jenže to bude tou falešnou pamětí.“

„Nesmysl. Viděl jsi to samý. Jenže ses nedíval ze břehu, ale z můstku, pod nohama jsi měl bílou palubu a za tebou na zádi byl eště jeden můstek, vo něco nižší. A na břehu nebyla ženská, ale tank a tys mířil pod věž... Máš vůbec představu, ty štěně, co to je, když ocelovej granát zasáhne tank pod věž? Massarakš...!“ zasyčel a rozmáčkl nedokouřenou cigaretu o stůl.

„Nemám,“ odušil Maxim chladně. „Nikdy v životě jsem ničím na nic nemířil.“

„Jak to můžeš tvrdit? Ty si přece nic nepamatuješ, kandidáte Sime!“

„Pamatuju si, že jsem nemířil.“

„Pane rytmistře!“

„Pamatuji si, že jsem nemířil, pane rytmistře. A nechápu, o čem to mluvíte.“

Vstoupil Gaj v doprovodu dvou kandidátů. Začali zatčeným navlékat těžká kovová pouta.

„Tohle přece jsou taky lidi, žejo?“ prohodil najednou rytmistr.

„Maj ženy, děti... Někoho měli rádi a někdo měl rád je...“

Byl to jasný výsměch, ale Maxim mu řekl, co si myslel:

„Ano, pane rytmistře. Jak na to koukám, jsou to taky lidi.“

„To jste nečekal?“

„Nečekal, pane rytmistře. Čekal jsem něco docela jiného.“ Koutkem oka zaznamenal Gajův vylekaný pohled. Jemu však už ze všech těch lží bylo málem na zvracení, a tak dodal: „Myslel jsem si, že to jsou skuteční degeneráti. Něco jako holá, skvrnitá... zvířata.“

„A ty jsi holej flekatej blbeček,“ usadil ho rytmistr. „Balík vesnic-ká. Tady nejsi v lese... Tady vypadaj jako lidi. Hodný, milý lidi, který při velkém rozčilení hrozně bolí hlavička. Nebolí tě taky hlavička, když jsi nervózní?“ udeřil na Maxima nečekaně.

„Mě nebolí nikdy nic, pane rytmistře,“ odsekl Maxim. „A co vás?“
 „Cožéé?!“

„Mluvíte nějak podrážděně,“ pokračoval Maxim, „tak mě napadlo...“

„Pane rytmistře!“ ozval se rozechvěle drnčivým hlasem Gaj. „Dovolte mi promluvit... Zatčení se probrali.“

Rytmistr na něj pohlédl a ušklíbl se. „Žádný strachy, kaprále. Tvůj kamarádíček se dneska předvedl jako pravej legionář. Nebejt jeho, rytmistr Čaču už by se tu povaloval s kulí v lebce...“ Zapálil si třetí cigaretu, pohlédl ke stropu a vypustil z úst tlustý sloup dýmu. „Máš dobrej čich, kaprále. Já bych toho fešáka jmenoval řádným vojínem třeba hned... Massarakš, já bych ho dokonce jmenoval důstojníkem! Má brigádyrský manýry, k smrti rád se vyptává důstojníků... Teď už ti moc dobře rozumím, kaprále. To hlášení mělo svý důvody. Takže... s tím jmenováním zatím počkáme...“ Rytmistr se zvedl, těžce našlapuje obešel stůl a zastavil se před Maximem. „Zatím z něj neuděláme ani řádnýho vojína. Je to dobrej bojovník, ovšem cucák... Musíme se věnovat jeho výchově... Pozor!“ zařval najednou. „Kaprále Gaale, odvedte zadržené! Vojíne Pandi a kandidáte Sime, vezte můj obraz a všechno, co je tady z papíru! A ke mně do vozu s tím vším!“

Otočil se na podpatku a místnost opustil. Gaj na Maxima vrhl vyčítavý pohled, ale neřekl nic. Legionáři zvedali zadržené – kopanci a štulci je nutili vstát a vlekli je ke dveřím. Ti lidé se nebránili. Vypadali jako z vaty, potáceli se a nohy pod nimi podklesávaly. Tělnatý člověk, který střílel v předsíni, hlasitě posténával a mezi zuby drtil tiiché kletby. Žena nezvučně pohybovala rty. Její oči podivně svítily.

„Hele, Maku,“ řekl Pandi, „vem si támhle z postele deku a ty knížky do ní zabal. Když by to nestačilo, stáhni si prostěradlo. Až to dáš dohromady, vodtáhneš to dolů a já bych vzal ten obraz... A nezapomeň si tu zase samopal, makovice pitomá! A von se eště díví, proč si na něj pan rytmistr zased! Copak to se může – zahodit v boji zbraň? Ty seš mi teda...!“

„Nech si ty řečičky, Pandi!“ okřikl ho dopáleně Gaj. „Seber obraz a plav!“

Ve dveřích se otočil k Maximovi, poklepal si prstem na čelo a zmižel. Bylo slyšet, jak Pandi na schodišti z plna hrdla vyzpěvuje Mámo,

nech toho. Maxim si povzdechl, položil samopal na stůl a přistoupil k hromadě knih, vyvalených z polic na postel a na podlahu. Náhle se přistihl při myšlence, že tady ještě nikde neviděl tolik knih pohromadě. V knihkupectvích jich samozřejmě bylo mnohem víc, ale jen co do počtu svazků, ne do počtu titulů.

Většinou staré folianty se zažloutlými stránkami. Některé mírně ohořelé, jiné k velkému Maximovu překvapení značně radioaktivní. Neměl však čas prohlížet si je zevrubně.

Zabalil dva rance a zamířil ke dveřím, v poslední chvíli se však přece jen rozpomněl a vrátil se pro zbraň. Na stole pod sklem zahlédl dvě fotografie. Na jedné spatřil tu průzračnou ženu, která chovala na klíně asi čtyřletého klučinku s udiveně pootevřenou pusinkou; sama žena byla na snímku mladá, spokojená a sebevědomá; druhý snímek zachycoval krásnou horskou krajinu s temnými kupami stromů a starobylou pobořenou věží... Maxim si přehodil samopal na záda a vrátil se k rancům.

Kapitola sedmá

Vždy ráno po snídani brigáda nastupovala na cvičišťe k dennímu rozkazu a rozvodu do zaměstnání. Pro Maxima to byla – pokud nepočítáme večerní prověrky – ta nejtíživější procedura. Čtení jakéhokoliv rozkazu vrcholilo vysloveným orgasmem nadšení. Maxim se musel nutit, aby v sobě dokázal potlačit bezděčné opovrhování těmito explozemi šílenství, které se zmocňovalo celé brigády velitelem počínaje a konče posledním kandidátem; nadával si za skepticismus odštěpence a cizáka; upřímně se snažil nadchnout se pro denní rozkaz a v duchu se přesvědčoval, že už konečně musí pochopit, musí vstřebat ducha jejích věci. To však bylo nesmírně těžké.

Sám byl od dětství vychováván ke zdrženlivě ironické sebereflexi a nepřízni vůči příliš halasným slovům, a tak se na své přátele ve zbrani, dobré, prosté a vlastně ohromné chlapce, vždycky skoro zlobil, když po přečtení rozkazu o třech dnech vězení pro kandidáta toho a toho za odmlouvání řádnému vojínovi tomu a tomu najednou dočista ztratili jindy sobě vlastní dobromyslnost a smysl pro humor a jali se zaníceně hulákat hurá! a se slzami v očích zpívat pochod Bojové legie, který dvakrát třikrát opakovali, někdy i čtyřikrát. Při takové příležitosti se z brigádní kuchyně vyrojili i kuchaři, horlivě se přidávali a jako smyslů zbavení mávali do taktu sběračkami a noži, což si mohli dovolit, protože naštěstí stáli mimo tvar. Maxim si už mezitím stačil řádně zapsat za uši, že v tomhle světě musí být stejný jako ostatní, zpíval tudíž taky a taky se snažil ztratit smysl pro humor, což se mu dařilo, ale bylo mu to proti mysli, protože se nikterak duchovně nepovznášel a o to mu tohle všechno bylo trapnější.

Tentokrát následoval výbuch euforie po rozkazu číslo sto dvacet sedm o povýšení řádného vojína Dimby na kaprála, rozkazu číslo sto dvacet osm o udělení pochvaly kandidátu na řádného vojína Simovi za odvalu prokázanou během poslední operace a rozkazu číslo sto dvacet devět o zahájení oprav budovy kasárenského bloku čtvrté

roty. Sotva brigádní adjutant strčil papíry s rozkazy do kožených dešek, brigádýr si strhl důstojnickou čepici z hlavy, nabral plné plíce vzduchu a skřípavým falzetem zařičel: „Vpřed... Legionáři...! Oceloví chlapi...!“ A už to jelo, už to běželo... Tentokrát to bylo ještě kormutlivější než jindy, protože si Maxim všiml, jak po tmavých tvářích rytmistra Čača kanou slzy. Legionáři ryčeli jako býci a do taktu bušili masivními pažbami na masivních kožených řemenech. Aby nic neviděl a neslyšel, pevně zavřel oči, rozeřval se jako rozlícený tachorg a jeho hlas přehlušil všechny ostatní – alespoň jemu to tak připadalo. „Vpřed, boříce pevnosti...!“ vyřvával zuřivě a nevnímal už nikoho kromě sebe samého. To jsou přece idiotská slova... Nejspíš to sepsal nějaký kaprál. Člověk asi musí mít svou věc moc rád, aby dokázal jít do boje s takovými slovy na rtech. Otevřel oči a spatřil hejno černých ptáků, kteří se zděšeně zmítali nad cvičišťem... „Nespasí tě ani dýmantový štít, nepříteli náš...“

Všechno skončilo stejně náhle, jako to začalo. Brigádýr si změnil řady svých svěřenců ztumpachovělýma očima, uvědomil si, kde stojí, a vzlykavým, strhaným hlasem zavelel: „Páni důstojníci, proveďte rozvod do zaměstnání!“ Kluci motali hlavami a vyjeveně pokukovali jeden po druhém. Zdálo se, že ničemu nerozumějí, a rytmistr Čaču musel povel „vyrovnat!“ dvakrát opakovat, než řady znovu dostaly patřičnou podobu. Pak rota odpochoďovala ke kasárnám a pan rytmistr rozhodl: „První sekce, do stráže k zatčeným! Ostatní sekce zahájí zaměstnání podle rozpisu. Rozchod!“

Legionáři se rozešli. Gaj nechal sekci nastoupit a rozdělil muže do jednotlivých stráží. Maxim se řádným vojínem Pandim měli střežit zajatce u výslechu. Gaj Maximovi narychlo vysvětlil jeho povinnosti: stát v pozoru vpravo za zadrženým a při sebemenším pokusu tohoto vstát nebo dokonce lavici opustit mu v tom zabránit; podřízen bude bezprostředně veliteli brigády, velitelem stráže jmenují vojína Pandiho... Zkrátka a dobře koukej, jak to dělá Pandi...

„Já sám bych tě do takové služby nezařadil ani za nic, oni kandidáti to správně ani nesmějí, ale je to rozkaz pana rytmistra... Tak rozum do hrsti, Maku. Nějak panu rytmistrovi nerozumím. Buď tě chce co nejrychleji protlačit nahoru – v akci ses mu moc líbil, večer při rozboru operace s velitelem sekcí o tobě hodně mluvil a sám tě navrhl k pochvale v rozkaze... Ale taky by si tě mohl zkoušet. Proč to

„tak je, to ti neřeknu. Možná za to můžu já s tím hlášením, ale možná sis to svými řečičkami zavinil sám...“ Ustaraně na Maxima pohlédl. „Přelešti si ještě jednou holínky, utáhni řemen a nezapomeň na parádní rukavice... Ačkoli, ty je ještě nemáš, kandidáti je normálně k výstroji nedostávají... No nic, zaběhni si do skladu, ale rychle, za třicet minut nastupujeme.“

Ve skladě Maxim narazil na Pandiho, který si tu vyměňoval prasklou kokardu.

„Hele, tohle bude kaprál!“ zvolal Pandi na náčelníka skladu a poplácal Maxima po rameni. „Viděls to někdy? Devátej den v Legii, a už dostal pochvalu v rozkaze. Dokonce ho se mnou přidělili k výslechům... Nejspíš sis přišel pro bílý rukavice, co? Dej mu nějaký pěkný, kaprále, ten si je zaslouží, je to hrdina.“

Kaprál nespokojeně zahartusil, vylezl někam na regál zavalený vojenskou výstrojí, hodil před Maxima na výdejní pult několik párů bílých nitěných rukavic a pohrdavě utrousil:

„Hrdina...! Tady proti sobě máte akorát ty chudáky zblblý, to jste hrdinové... Vono to koneckonců dá rozum – když je někdo celej prolezlej a zkroucenej bolestma, stačí jen přijít a strčit ho do pytle. Tady by byl hrdina i můj beznohej a bezrukej děda...“

Pandi se urazil.

„Tvůj děda by zdrhal, až by se mu vod zadku kouřilo,“ řekl kaprálovi, „kdyby na něj takhle někdo nastoupil se dvěma pistolema... Už jsem si myslel, že je s panem rytmistrem konec...“

„Konec, konec,“ brblal kaprál. „Jen počkej, až vás prsknou na jižní hranici, to se pak podíváme, komu se bude kouřit vod zadku...“

Když sklad opustili, Maxim se co nejzdvořileji (Pandi si na zdvořilost potrpěl) zeptal:

„Pane Pandi, a proč mají degeneráti takové bolesti? A všichni najednou! Jak je to možné?“

„Hrůzou,“ odpověděl Pandi, a aby své výpovědi dodal na vážnosti, ztišil hlas. „Jsou to holt degeneráti, rozumíš? Potřeboval bys víc číst, Maku. Existuje taková brožura – Co jsou to degeneráti a kde se vzali. Přečti si to, jinak budeš stejně blbej, jako jsi byl doteď. Jen s odvahou to daleko nedotáhneš...“ Odmlčel se. „Třeba my se rozčilíme, vztekáme se, nebo se lekne – a nic, akorát se trochu zpotíme, nebo se nám řekněme rozklepou kolena. Kdežto voni nemaj

normální organismus, ale degenerovanéj. Jakmile se takovej degenerát na někoho našte, nebo se bojí, nebo vůbec, hned ho popadnou silný bolesti hlavy a vlastně celýho těla. Až z toho vomdlí. Jasný? Podle týhle zvláštnosti je poznáme a samozřejmě zadržíme... a strčíme za katr... Ale tohle nejsou špatný rukavice, mně by každopádně padly, co myslíš...?"

„Jenže mně jsou trochu úzké,“ postěžoval si Maxim. „Co kdybychom si to vyměnili? Vy mně dáte svoje vytahané a sám si vezmete tyhle.“

Pandi byl navýsost spokojen. A Maxim si taky nestěžoval. A na jednu si vzpomněl na Fanka, jak se svíjel v autě, jak se zmítal bolestí... a jak ho sebrala legionářská hlídka. Ale čeho se ten člověk mohl tak leknout? Na koho se mohl tak zlobit? Vždyť se nijak nenervoval, klidně řídil auto, pohvizdoval si a něco se mu moc chtělo... nejspíš kouřit. A potom se vlastně otočil a spatřil hlídkový vůz... Nebo to bylo až později...? Ano, hrozně spěchal a cestu nám zatarasil ten návěs... Nebo že by se býval opravdu rozčilil? Ale kdepak, co si to vymýšlím? Lidi mívají všelijaké záchvaty... A zadrželi ho kvůli té havárii. Zajímavé by ovšem bylo vědět, kam mě vezl a co je zač. Toho bych potřeboval najít...

U velkého zrcadla si naleštil holínky, bezvadně se upravil, pověsil si na krk samopal, znovu pohlédl do zrcadla, ale to už Gaj velel nástup.

Puntičkářsky si každého zkontroloval, přezkoumal i znalost služebních povinností a rozběhl se s hlášením do kanceláře. Zatímco byl pryč, vojáci si zahráli mýdlo, zaznělo pár vojáckých historek, jimž Maxim vzhledem k neznalosti některých specifických výrazů neporozuměl, pak se sesypali na Maxima, ať řekne, odkud je, že je ho takový kus – to už byl v sekci zaběhaný, tradiční šprým – a přemluví ho, aby jim na památku sroloval pár mincí do trubičky. Z kanceláře vyšel v Gajově doprovodu rytmistr Čaču. Také si všechny štouralsky prohlédl, o pár kroků couvl a řekl Gajovi: „Můžeš, kaprále!“ Sekce vykročila ke štábu.

Tam rytmistr přikázal řádnému vojínovi Pandimu a kandidátu Simovi, aby šli s ním, zatímco Gaj ostatní někam odvedl. Vstoupili do menší místnosti s pečlivě zataženými okny, prouzené dýmem z narotických tyčinek. U zadní zdi Maxim zahlédl obrovský prázdný stůl,

kolem nějž stály třínohé židle; na zdi visel starý ztmavlý obraz, znázorňující jakousi historickou bitvu: koně, štetinaté drátěné košile, obnažené zubaté meče a celý les vidlovitých pík. Deset kroků od stolu po pravé straně spatřil perforované kovové sedadlo. Stálo na jediné noze, příšroubované silnými šrouby k podlaze.

„Všichni na svá místa!“ zavelel rytmistr, došel ke stolu a posadil se.

Pandi Maxima starostlivě umístil vpravo za kovové sedadlo, sám se postavil vlevo a šeptem zavelel „pozor!“. Oba strnuli. Rytmistr seděl nohu přes nohu, pokuřoval a lhostejně si oba legionáře prohlížel. Maxim si však i přes tuto zdůrazňovanou ledabylost v chování naprosto jasně uvědomoval, že ho rytmistr bedlivě zkoumá, právě jeho.

Pak se za Pandiho zády otevřely dveře. Řadový voják okamžitě postoupil o dva kroky kupředu, ukročil vpravo a provedl vlevo v bok. Maxim sebou také trhl, ale hned si uvědomil, že on nikomu v cestě nestojí, takže jeho se to netýká, a tak jen ještě víc vytrěstil oči. Přece jen bylo v téhle hře pro dospělé něco nakažlivého – navzdory jejímu primitivismu a – s ohledem na zbědovanost celého obydlého ostrova – i zřejmé nepatřičnosti.

„Pozor!“ štěkl Pandi.

Rytmistr povstal, zamáčkl cigaretu do popelníku a několikerym klapnutím podpatků pozdravil trojici příchozích – brigádyra, nějakého neznámého muže v civilu a brigádního adjutanta s tlustými deskami v podpaždí. Brigádýr se posadil za stůl doprostřed; tvář měl kyselou a nespokojenou, palec si zasunul pod vyšíváný límec, odtáhl ho a zakroutil hlavou. Civil, malý nevhledný mužik se špatně vyholenou mdlou tváří, se naprosto tiše a měkce posadil vedle něj. Brigádní adjutant z druhé strany si nesedl, otevřel desky a jal se přehrabovat v papírech, z nichž některé hned podával brigádyrovi.

Pandi ještě chvíli zadumaně postál, ale potom se týmiž přesnými pohyby vrátil zpět na své místo. Od stolu zazníval tlumený rozhovor: „Přijdeš dnes do sněmu, Čaču?“ ptal se brigádyr. „Mám plno práce,“ odpověděl Čaču a zapálil si novou cigaretu. „Škoda, dnes se čeká diskuse.“ – „Pozdě, já už se k týhle věci vyjádřil.“ – „Jenže ne právě nejšťastněji,“ upozornil rytmistra jemně civil. „A navíc byste si měl uvědomit, že s měnícími se okolnostmi se mění také názory.“ –

„U nás v Legii tohle neplatí,“ odsekl suše rytmistr. „No tak pánové!“ ozval se káravě brigadýr. „A co kdybychom se dnes přece jen sešli ve sněmu...“ – „Slyšel jsem, že přivezli čerstvé jezerní houby,“ oznámil adjutant, který se ještě pořád přehraboval v papírech. „Ve vlastní šťávě, že? Co vy na to, pane rytmistře?“ podpořil adjutanta civil. „Ne, pánové,“ řekl rytmistr, „já mám jen jeden názor a ten už jsem řekl. A pokud jde o ty jezerní houby...“ Dodal ještě cosi, čemu Maxim nerozuměl, celá společnost se nevázaně rozřehtala a spokojený Čaču se rozvalil ve svém křesílku. Adjutant už nechal papíry na pokoji, sklonil se k brigadýrovi a něco mu pošeptal. Brigadýr přikývl. Adjutant se konečně taky usadil a pronesl někam směrem ke kovovému sedadlu:

„Nole Renadu.“

Pandi strčil do dveří, vyklonil se do chodby a hlasitě opakoval: „Nole Renadu!“

Z chodby bylo slyšet nějaký pohyb a do místnosti vstoupil starší, dobře oblečený, ale celý pomačkaný a potrhaný muž. Nohy se mu lehce motaly. Pandi ho popadl za loket a usadil na kovové sedadlo. Dveře se hlučně zabouchly. Muž si odkašlal, opřel se dlaněmi o kolena a hrdě vztyčil hlavu.

„Mnó...“ protáhl brigadýr s pohledem zabořeným do papírů a na jednu zadrmlolil:

„Nole Renadu, padesát šest let, majitel činžovních domů, člen magistrátu... Mno... Člen Klubu veteránů...“ (Civil zívá, přikryl si ústa rukou, vytáhl z kapsy barevný magazín, položil si ho na kolena a začal v něm listovat.) „Zadrženi tehdy a tehdy, tam a tam... Při osobní prohlídce zajištěno... Mno... Co jste dělal v Trubačské ulici číslo osm?“

„Jsem majitelem toho domu,“ prohlásil důstojně Renadu. „Radil jsem se se svým domovníkem.“

„Zkontrolovali jste doklady?“ obrátil se brigadýr na adjutanta.

„Tak jest. Všechno v pořádku.“

„Mno...“ pokračoval brigadýr. „Řekněte mi, pane Renadu, znáte někoho ze zatčených?“

„Ne,“ odpověděl Renadu a energicky zakroutil hlavou. „Jak bych je taky mohl znát...? Ačkoli... jeden z nich se jmenuje Ketšef... Mám takový dojem, že v jednom z mých domů bydlí nějaký Ket-

šef... Ovšem přesně to nevím. Možná se mylím, možná to ani není v mém domě. Mám totiž ještě dva další domy – jeden...”

„Pardon,“ přerušil ho civil, aniž zvedl oči od časopisu. „Nepostřehl jste náhodou, o čem mluvili další zatčení?“

„Ééé...” zamečel Renadu. „Abych pravdu řekl... Máte tam... ééé... hmyz... Takže jsme mluvili především o hmyzu... Někdo si tam v koutě něco šeptal, ale mám-li být upřímný, měl jsem docela jiné starosti... Já dal přednost hmyzu, cheche.“

„Přirozeně,“ souhlasil brigadýr. „No tak dobře, omlouvat se vám samozřejmě nebudeme, pane Renadu. Tady jsou vaše doklady, jste volný... Velitel stráže!“ dodal zvýšeným hlasem.

Pandi otevřel dveře a křikl:

„Velitel eskorty k brigadýrovi!“

„Ale jaképak omluvy, o tom nemůže být ani řeči,“ pronesl vážně pan Renadu. „Za všechno můžu jedině já, já osobně... A dokonce ani ne já osobně, ale ta zatracená dědičnost... Dovolíte?“ obrátil se k Maximovi a ukázal na stůl, kde ležely jeho doklady.

„Sedět,“ utrousil tiše Pandi.

Vstoupil Gaj. Brigadýr mu předal papíry, přikázal, aby panu Renadovi byl navrácen zajištěný majetek a pan Renadu aby byl propuštěn.

„Raše Musai,“ oznámil adjutant kovovému sedadlu.

„Raše Musai,“ opakoval Pandi do otevřených dveří.

Raše Musai byl vychrtlý, nadobro utrápený člověk v odřeném županu a jedné pantofli. Sotva si sedl, brigadýrova šíje zbrutněla a její majitel zařval: „Tak ty se schováváš, mizero?“, na což Raše Musai začal zmateně brebentit, že se vůbec neschovává, že má nemocnou ženu a tři děti, že ještě nezapltil za byt, že ho zadrželi už dvakrát a zase ho pustili, že dělá v továrně na nábytek a že nic neprovedl. A Maxim už čekal, že ho propustí, ale vtom brigadýr vstal a prohlásil, že Raše Musai, dvačtyřicetiletý, ženatý, dvakrát zadržený, se v souladu se zákonem o bezpečnostní prevenci odsuzuje k sedmi létům vězení. Rašemu Musaiovi zhruba minutu trvalo, než pochopil smysl právě vyřčeného, a pak se odehrál příšerný výjev. Nešťastný nábytkářský dělník plakal, nesouvisle prosil o milost, pokoušel se padat na kolena a dál křičel a slzel, ale to už ho Pandi vláčel do chodby. Maxim na sobě znovu zachytil pohled rytmistra Čača.

„Kivi Popšu,“ přečetl adjutant.

Do dveří strčili ramenatého chlapce s tváří znetvořenou jakousi kožní chorobou. Vyklubal se z něj bytař recidivista, dopadený přímo při činu. Choval se s drzou podlézavostí. Chvillemi pány komisaře prosil, aby ho ušetřili kruté smrti, ale vzápětí se zase hystericky chichotal, sršel podivnými legráckami nebo se snažil vyprávět příběhy ze života, které všechny začínaly stejně: „To jsem takhle zašel do jednoho baráku...“ Nikoho nepustil ke slovu. Brigadýr se po několika neúspěšných pokusech položit otázku zhnuseně zvrátil do opěradla a rozhořčeně se rozhlížel na obě strany. Rytmistr Čaču lhostejným hlasem požádal:

„Kandidáte Sime, zacpi mu hubu.“

Maxim neměl tušení, jak se zacpává huba, a tak jen vzal Kiviho Popša za rameno a zatřásl jím. Tomu cvakly čelisti, kousl se do jazyka a umkl.

Civil, který zadrženého už dlouho se zájmem pozoroval, řekl: „Tohohle bych si vzal. Bude se mi hodit.“

„Výborně!“ odušil brigadýr a přikázal, aby Kiviho Popša odvedli zpátky do cely.

Když chlapce vyvedli, adjutant řekl:

„Takže póvl bychom měli za sebou. Teď přijde na řadu skupina.“

„Začněte rovnou šéfem,“ poradil civil. „Jakže se to jmenuje – Ketšef?“

Adjutant mrkl do papírů a znovu oslovil železné sedadlo:

„Gel Ketšef.“

Přivedli člověka, kterého Maxim znal – toho v bílém plášti. Měl pouta na rukou, a proto mu nepřirozeně visely před tělem. Nápadné byly jeho nádherné oči a oteklý obličej. Posadil se a pohled upřel na obraz nad brigadýrovou hlavou.

„Jmenujete se Gel Ketšef?“ zeptal se brigadýr.

„Ano.“

„Jste zubní lékař?“

„Byl jsem.“

„Co máte společného s doktorem Gobbim?“

„Koupil jsem jeho praxi.“

„Tak proč nepraktikujete?“

„Prodal jsem zařízení.“

„Proč?“

„Poměry se stále zhoršují,“ odpověděl Ketšef.

„Jaké jsou vaše vztahy s Ordi Taderovou?“

„Je to moje žena.“

„Máte děti?“

„Měli jsme – syna.“

„Kde je?“

„Nevím.“

„Co jste dělal za války?“

„Bojoval.“

„Proč jste se začal zabývat protistátní činností?“

„Protože v dějinách tohoto světa ještě neexistoval odpornější stát,“ řekl Ketšef. „Protože jsem miloval svou ženu a své dítě. Protože jste zabili mé přátele a rozložili můj národ. Protože jsem vás vždycky nenáviděl. Stačí?“

„Stačí,“ ujistil ho klidně brigadýr. „Dokonce víc než stačí. Radši nám řekněte, kolik vám platí Hontové. Nebo vás snad odměňuje Pandeia?“

Muž v bílém plášti se zasmál. Byl to děsivý smích, tak by se nejspíš smál umrlec.

„Skončete tu komedii, brigadýre,“ řekl. „Nač vám to je?“

„Jste vůdce skupiny?“

„Ano, byl jsem.“

„Koho z členů organizace můžete jmenovat?“

„Nikoho.“

„Jste si tím jist?“ zeptal se najednou civil.

„Naprosto.“

„Podívejte se, Ketšefe,“ pronesl vmlouvavě muž v civilu. „Dostal jste se do krajně svízelné situace. Víme o vaší skupině všechno. Dokonce víme ledacos o jejích stycích. Musíte pochopit, že takové informace jsme získali od jisté osoby z vaší organizace a teď záleží jen na nás, jak se ta osoba bude jmenovat – zda Ketšef, nebo nějak jinak...“

Ketšef mlčky sklonil hlavu.

„Hej, vy!“ zakrákal rytmistr Čaču. „Vy jste přece bejvalej fronták a důstojník k tomu. Copak nechápete, co vám nabízíme? Žádnej život, massarakš! Oficířskou čest!“

Ketšef se znovu zasmál, zakuckal se, ale neřekl nic. Maxim pocítil, že tenhle člověk se ničeho nebojí. Ani smrti, ani hanby. Už všechno prožil. Už se považuje i za mrtvého, i za zhanobeného... Brigadýr pokrčil rameny, zvedl se a prohlásil, že Gel Ketšef, padesátiletý, ženatý, povoláním zubní lékař, se na základě zákona o veřejném zdraví odsuzuje k likvidaci. Rozsudek bude vykonán do osmačtyřiceti hodin a může být změněn za předpokladu, že odsouzený poskytne požadované informace.

Když Ketšefa odvedli, brigadýr se nespokojeně otočil k civilovi: „Já ti nerozumím. Podle mého názoru mluvil dost ochotně. Typický mluvka, jak ostatně říkáte vy sami. Nerozumím ti...“ Civil se zasmál: „Právě proto velíš brigádě, kamaráde, kdežto já... Já zase tam u nás.“ – „Na tom nesejde,“ prohlásil uraženě brigadýr. „Je to šéf skupiny, nota bene se sklonem k filozofování... prostě tomu nerozumím.“ – „Kamaráde,“ oslovil ho přátelsky civil, „už jsi někdy viděl filozofujícího nebožtíka?“ – „Panebože, to jsou mi přece nesmysly!“ – „Ale stejně!“ – „A tys ho snad viděl?“ zeptal se brigadýr. „Právě teď před chvílkou,“ opáčil důrazně civil. „A upozorňuju tě, že to není poprvé... Já jsem živý, on je mrtvý – tak o čem si spolu budem vykládat? Takhle nějak se to píše ve Verbliebenovi, pokud se nemýlím...“ Rytmistr Čaču se najednou zvedl, přistoupil až těsně k Maximovi a zdola vzhůru mu zasyčel rovnou do tváře: „Jak to stojíme, kandidáte? Kam čučíme? Pozórr! Koukám před sebe! A ne kde co lítá!“ Několik vteřin hlasitě oddechoval a prohlížel si Maxima – zřítelnice se mu pomateně zužovaly a zase rozšiřovaly, ale pak se vrátil zpět na své místo a zapálil si.

„Tak,“ řekl adjutant. „Zbyli nám Ordi Taderová, Memo Gramenu a ještě dva, kteří odmítají sdělit jméno.“

„Těmi bychom měli začít,“ navrhl civil.

„Číslo sedmdesát tři třináct,“ zvolal adjutant.

Číslo sedmdesát tři třináct vešlo a posadilo se na stoličku. Ten muž – suchý, šlachovitý člověk s chorobně kyprými, prokousanými a napuchlými rty – byl také v poutech, přestože místo jedné ruky měl protézu.

„Vaše jméno?“ zeptal se brigadýr.

„A které?“ otázal se vesele jednoruký.

Maxim se až zachvěl – byl přesvědčen, že invalida bude mlčet.

„To jich máte tolik? V takovém případě uveďte pravé.“

„Moje skutečné jméno je sedmdesát tři třináct.“

„Mnno... Co jste dělal v Ketšefově bytě?“

„Ležel v bezvědomí. Jak rácte vědět, umím to výborně. Nemám to třeba předvést?“

„Nenamáhejte se,“ přerušil ho muž v civilu. Pukal vzteky. „Tohle umění se vám bude ještě moc hodit.“

Jednoruký se najednou rozchechtal. Smál se hlasitě a jasně jako mladík a Maxim s hrůzou pochopil, že se směje naprosto upřímně. Lidé za stolem poslouchali ten smích mlčky, jako zkamenělí...

„Massarakš!“ vybuchl konečně jednoruký a otřel si oči ramenem. „To je mi věru hrozba...! Ačkoli, vy jste ještě mladík... Vaši práci je třeba vykonávat pokud možno prkenně a zdeůředně – prostě za peníze. To dělá na vyšetřovaného ten správný dojem. Je příšerné, když vás nemučí nepřítel, ale ouřada. Podívejte se třeba na mou levou ruku. Tu mi naříkrát upilovali odborníci Jeho císařského Veličerstva, ale každý tento akt provázela rozsáhlá úřední korespondence... Kati konali svou těžkou a nevděčnou práci a nadávali na žebrácké platy. A mě z toho jímala hrůza. Jen obrovskou silou vůle jsem se přinutil něco nevyžvanit. Kdežto teď...? Já přece vidím, jak mě nenávidíte. Vy mě a já zase vás. To je vynikající: Jenže vy mě nenávidíte ani ne dvacet let, kdežto já vás už přes třicet. Vy jste se tenkrát ještě pohodlně procházel pod stolem a trápil jste kočky, mladíku...“

„Aha,“ poznamenal zasvěceně civil. „Pán je stará vrána. No vidíte, a já si myslel, že vy všichni to už dávno máte za sebou.“

„V to nedoufejte,“ zakroutil hlavou jednoruký. „Člověk by se ve světě, kde žije, měl trochu orientovat... Takhle se s vámi vlastně není o čem bavit...“

„To by podle mého názoru stačilo,“ otočil se brigadýr k civilovi.

Ten rychle něco načmáral na časopis a podal vzkaz brigadýrovi. Brigadýr se velice podivil, zabubnoval si prsty po bradě a pochybovačně si civila změřil. Ten se jen usmál. Brigadýr tedy pokrčil rameny, zamyslel se a otočil se k rytmistrovi.

„Svědku Čaču, jak se obviněný choval při zadržení?“

„Válel se po podlaze,“ odpověděl zakaboněný rytmistr.

„Takže odpor nekladl... Mno...“ Brigadýr se ještě na okamžik zadumal, vstal a vyřkl rozsudek: „Obžalovaný sedmdesát tři třináct se

odsuzuje k trestu smrti. Likvidace se odkládá na neurčito a obžalovaný bude až do výkonu rozsudku poslán do vyhnanství na převýchovu.“

Ve tváři rytmistra Čača se rozhostilo nechápavé opovržení, protože když jednorukého odváděli, zase se tiše smál a pokyvoval hlavou, jako by si říkal: No to jsou mi věci!

Pak přivedli číslo sedmdesát tři čtrnáct. Byl to ten muž, který křičel a svíjel se na podlaze. Lomcoval jím strach, ale choval se vyzývavě. Rovnou od dveří vykřikl, že na otázky odpovídat nebude a shovívavost neočekává. Skutečně mlčel a nezareagoval ani na jedinou otázku, dokonce ani na civilův dotaz, zda si náhodou nechce postěžovat na špatné zacházení. Skončilo to tím, že brigadýr znovu upřel pohled na civila, a učinil tázavý pohyb hlavou. Civil přikývl a řekl: „Ano, tohohle si vezmu.“ Vypadal velice spokojeně.

Pak brigadýr prohrabal zbylé papíry a poznamenal:

„Pojďme, pánové, něco sníme. Takhle by to dál nešlo...“

Soud se vzdálil a Maxim s Pandim si mohli dát pohov. Když odešel i rytmistr, Pandi se rozhořčil:

„Viděls ty bestie? Horší než zmije, namouduši. A víš, co je na tom nejhorší? Nebolet je hlava, vůbec by se nepřišlo na to, že jsou to degeneráti. Hrůza pomyslet, co by s námi všemi bylo...“

Maxim na to neodpověděl nic, nebylo mu do řeči. Obraz světa, který mu ještě včera připadal tak zřetelný a logický, se zborčil a ztratil konkrétní obrysy. Ostatně Pandi ani žádné cizí repliky nepotřeboval. Sundal si rukavice, aby si je neumazal, vytáhl sáček s praženými ořechy, nabídl Maximovi a rozpovídal se o tom, jak strašně nesnáší tuhle službu. Za prvé má strach, aby se od degenerátů nenakazil. Za druhé se někteří z nich chovají – třeba jako ten jednoruký – tak drze a neomaleně, že člověka zrovna svrbí dlaně, aby jim jednu nevrátil. Jednou takhle trpěl a trpěl, až se nakonec neudržel a opravdu vyšetřovanému jednu vrazil, div ho tenkrát nedegradovali zpátky na kandidáta. Nebýt rytmistra, bylo zle, ale on se za něj postavil. Dostal jen dvacet ostrých a čtyřicet po službě...

Maxim chroustal oříšky, na půl ucha poslouchal a mlčel. To je ale nenávist, říkal si v duchu. Tihle nenávidí tamty, a oni zase tyhle. Za co? Ten nejodpornější stát... Proč? Jak na to přišel...? Rozložili národ... Co to může znamenat...? A ten civil. Přece není možné, že by

tou letmou narážkou měl na mysli mučení. To se dělalo hrozně dávno, někdy ve středověku... Ačkoli byl tu taky fašismus. Ano. Hitler. Osvětim. Rasová teorie. Genocida. Světová nadvláda. Ale je snad Gaj fašista? Nebo Rada? Ti na to nevypadají... A co pan rytmistr? Hm... Bylo by třeba pochopit, jaká je souvislost mezi bolestmi hlavy a sklonem ke vzdorovitosti vůči úřadům. Proč se soustavu PBO snaží zničit jen degeneráti? Vlastně ani ti ne všichni...

„Pane Pandi,“ ozval se po chvíli, „a co Hontové, to jsou samí degeneráti? Nevíte o tom něco?“

Pandi se hluboce zamyslel.

„Podívej se... jak bych ti to...“ zamumlal. „My jsme hlavně přes ty degene, jak městský, tak všelijaký divoký po lesích. Kdežto na to, co se děje v Honti nebo řekněme eště někde jinde, na to je cvičená armáda. Hlavní, co musíš vědět, je, že Hontové jsou nejzavilejší zahraniční nepřátelé našeho státu. Před válkou nás museli poslouchat, a teď se za to zuřivě mstěj... To je všechno. Rozumíš tomu?“

„Víceméně,“ řekl Maxim a Pandi mu to okamžitě spočítal. „V Legii se takhle neodpovídá, tady se řekne „Tak jest“, nebo „nikoli“, kdežto „víceméně“ je výraz civilní, takhle můžeš odpovídat kaprálový sestřičce, a ne tady, tady jsi ve službě, a ve službě to nejde...“

Zřejmě by na toto téma deklamoval ještě dlouho, protože šlo o téma vskutku vděčné a jeho srdci blízké a taky posluchač byl pozorný a zdvořilý, jenže vtom se vrátili páni důstojníci. Pandi umkl v půli slova, zašeptal „pozor“, a když vykonal nezbytnou pohybovou kreaci mezi stolem a kovovým sedadlem, strnul. Maxim taky.

Páni důstojníci byli v báječné náladě. Rytmistr Čaču s přezíravým výrazem ve tváři halasně líčil, jak v šestadevadesátém lepili syrové těsto rovnou na rozpálený pancíř a jen se olizovali, panečku. Brigádýr a civil namítali, že bojový duch je sice bojový duch, ale kuchyně Legie by přesto měla být na výši, a čím méně konzerv, tím líp. Adjuvant přimhouřil oči a zcela nečekaně se jal citovat jakousi kuchařku; všichni umklili a s prazvláštním pohnutím ve tvářích mu naslouchali. Adjuvant se zalkl a zakuckal a brigádýr s povzdechem prohodil:

„Mnojo... Nedá se nic dělat, musíme to dorazit.“

Adjuvant, který ještě nedokázal utišit kašel, prohrabal papíry a přiškrceně vyrazil:

„Ordi Taderová.“

A vstoupila žena, stejně bílá a průzračná jako včera, jako by ještě pořád byla v mdlobách; když však po ní Pandi vztáhl ruku, aby ji chytil za loket a posadil, prudce ušklubla jako před nějakou slizkou ohavností a Maxim se vyděsil, že snad Pandiho ještě udeří. Neuhočila ho, měla spoutané ruce, ale zřetelně pronesla: „Nedotýkej se mě, ničemo!“, obešla ho a posadila se.

Brigadýr jí položil běžné otázky. Neodpovídala. Civil jí připomněl dítě a manžela, ale ona nepromluvila ani tentokrát. Seděla zpříma. Maxim jí do tváře neviděl, sledoval jen vyhublý napjatý krk pod světlými rozčuchanými vlasy.

„Vy všichni jste arciničemové!“ prohlásila najednou. „Vrazi. Všichni zemřete. Tebe neznám, brigadýre, a vidím tě poprvé a naposledy v životě. Ty zajdeš šerednou smrtí. Bohužel to nebude mou rukou, ale smrt to bude moc a moc šeredná. A ty, krvavý pochope, dopadneš stejně. Dva jako ty jsem oddělala osobně. Tebe bych odrovnala taky, kdybych se ti dostala na kobytku, kdyby nebylo těch dvou mizerů, co mám za zády...“ Musela popadnout dech. „A zemřeš snadno. Gel minul, ale znám lidi, kteří určitě zasáhnou...“

Nepřerušovali ji, naopak pozorně poslouchali. Zdálo se, jako by byli ochotni naslouchat jí celé hodiny, ona se však z ničeho nic zvedla a vykročila ke stolu, ale Pandi ji chytil za rameno a smýkl jí zpátky na židličku. Plivla ze všech sil, sliny však až ke stolu nedolétly a žena najednou změkla a rozplakala se. Chvilí se dívali, jak pláče. Pak brigadýr vstal a odsoudil ji k likvidaci do osmačtyřiceti hodin, Pandi ji popadl za loket, vystrkal ji ze dveří a civil si spokojeně zamnul dlaně, usmál se a prohodil: „Tomu říkám úspěch. Výborná práce.“ A brigadýr mu řekl: „Za to poděkuj rytmistrovi.“ A rytmistr Čaču utrousil: „Hlavně že z nich něco vypadne,“ a všichni umkli.

Pak adjutant zavolal Mema Gramena a s tím už se vůbec nemazali. Byl to ten muž, co střílel v předsíni. V jeho případě bylo všechno jasné – při zadržení kladl ozbrojený odpor, takže se ho ani na nic neptali. Seděl tu ztěžklý a shrbený, a když mu brigadýr předčítal rozsudek smrti, lhostejně zíral do stropu a levou rukou si choval pravičku, jejíž vykloubené prsty měl převázané hadříkem. Maxim v něm vytušil jakýsi nepřírozený klid, věcnou jistotu, chladný nezáměr o vše, co se kolem něj právě událo, ale nedokázal se ve svých pocitech vyznat...